

**Analýza dopadů
vystoupení Spojeného
království Velké
Británie a Severního
Irska z EU
na zaměstnanost,
export a dodavatelské
řetězce českých firem**

Kryštof Kruliš, Alice Rezková

§ 320a písm. a) – činnosti podporující vzájemná jednání sociálních partnerů na celostátní nebo krajské úrovni, která se týkají důležitých zájmů zaměstnavatelů a zaměstnanců v roce 2023 na aktuální témata – Analýza legislativního ukotvení duálního vzdělávání v ČR, Dynamika mezd během recese – Jak se liší recese covidu-19 od minulých ekonomických krizí?, Možnosti konsolidace makroekonomické situace ČR po pandemii koronaviru, Právní úprava mateřské a rodičovské dovolené ve vybraných členských zemích, Analýza dopadů vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku z EU (brexit) na export a dodavatelské řetězce českých firem, vliv brexitu na zaměstnanost další nepřímé dopady.

OBSAH

Executive Summary	5
Úvod	8
1 Odborné studie věnované hospodářským dopadům brexitu	10
2 Brexit a režim Dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím (TCA)	15
2.1 SWOT shrnutí	15
3 Tematické oblasti nového režimu TCA	18
3.1 Cla a hraniční kontroly v režimu dohody TCA	18
3.2 Pravidla původu zboží dle TCA	20
3.3 Důsledky rozdílné obchodní politiky a rozdílných celních sazebníků	22
3.4 Brexit a lidský kapitál	23
3.5 Brexit a zdanění příjmů s ohledem na přímé zahraniční investice	24
3.6 Vzájemné uznávání posouzení shody	27
3.7 Sanitární a fytosanitární normy	28
3.8 Brexit a změny v sektoru služeb	29
3.9 Doprava, kabotáž a e-commerce	30
3.10 Finanční služby	32
3.11 Vzájemné uznávání profesních kvalifikací	34
3.12 Pohyb dat po brexitu	34
3.13 Veřejné zakázky	35
3.14 TCA, regulatorní spolupráce a budoucí vztahy EU a Spojeného království	36
3.15 Rezerva na vyrovnání se s důsledky brexitu (Brexit Adjustment Reserve)	38
4 ČR a brexit	41

4.1	Proč je obchod se Spojeným královstvím důležitý pro Českou republiku?	41
4.2	Jak se po brexitu daří českému vývozu zboží a služeb do Spojeného království?	45
4.3	Jak brexit ovlivnil britské investice v ČR?	54
4.4	Jaké má brexit dopady na zaměstnanost v ČR?	57
4.5	Jak dopady brexitu vnímají české firmy?	58
4.6	ČR a přípravy na brexit a režim TCA	62
4.7	Hlavní závěry	63
5	Případové studie z vybraných zemí: Dánsko, Maďarsko a Litva	64
5.1	Dánsko a brexit	65
5.2	Maďarsko a brexit	70
5.3	Litva a brexit	74
5.4	Hlavní závěry srovnání dopadů brexitu na vybrané země EU	78
6	Doporučení	80
6.1	Doporučení pro firemní sektor	80
6.2	Doporučení pro veřejný sektor	80
	Příloha: Dotazníkové šetření	83

Executive Summary

ČR a Spojené království historicky spojuje silné obchodní partnerství. Před brexitem v roce 2015 se vzájemná obchodní výměna podílela 6 % na českém HDP. Z hlediska míry intenzity obchodu se Spojeným královstvím se ČR nacházela na čtvrté pozici a následovala hned za geograficky blízkými zeměmi Irskem, Belgií a Nizozemím.

Z analýzy statistických dat vyplývá, že i když obchodní výměna ČR se Spojeným královstvím stále roste, jeho pozice jako obchodního partnera se postupně oslabuje. Spojené království se tak propadlo ze čtvrté nejdůležitější vývozní destinace na osmé místo. Tento trend byl patrný i v ostatních analyzovaných zemích: Maďarsko, Dánsko a Litva. I když se většina zemí vrátila k hodnotám vývozu před pandemií covidu-19, růst není dostatečně dynamický na udržení kroku s vývozem do jiných destinací. Současně klesá podíl vzájemné obchodní výměny na HDP zkoumaných zemí.

Český vývoz do Spojeného království stojí na několika klíčových odvětvích, a to především na vývozu osobních automobilů, dílů a počítačů. Tuto koncentraci brexit ještě více posílil, stejně jako v dalších zemích EU. V těchto klíčových odvětvích roste vývoz do Velké Británie. Z toho lze vyvodit, že z krátkodobého hlediska brexit tato odvětví negativně nezasáhl. Další vývoj bude záviset na schopnosti dané země vyrovnat se s globálními trendy, v případě ČR především s oblastí exportu automobilů.

Brexit nejvíce dopadá na malé a střední firmy, které se musí s malými kapacitami rychle vyrovnat s novými pravidly a náročnou administrativou. Řada menších firem se pravděpodobně rozhodla ve svých aktivitách na britském trhu za současných podmínek nepokračovat, zejména pokud se jejich obchod potýkal s problémy již před brexitem nebo během covidu-19. V této otázce je určující, kolik zkušeností s vývozem do mimoevropských zemí měla daná firma před brexitem. V zemích jako Litva nebo Dánsko se malé a středně velké společnosti brexitu lépe přizpůsobily právě díky zkušenostem s exportem na trhy mimo EU.

České firmy, které si udržují silnou pozici na britském trhu, se s následky brexitu vypořádávají lépe. Většinou se jedná o společnosti s celosvětovou působností, pro které je britský trh pouze jedním z mnoha teritorií, případně provozů, které se specializují na výrobu, která je z podstatné části určena pro britský trh. V tomto kontextu je pak brexit jen další z řady obchodních výzev, se kterou se musí daná společnost vyrovnat.

Potvrzuje se, že pokud je vývoz do Spojeného království navázán na konkrétní zahraniční investici, brexit tento vývoz výrazným způsobem neovlivní. Rozhodnutí o omezení nebo rozšíření výroby jsou často plánována dlouhodobě v kontextu celého trhu EU. Výjimkou jsou společnosti, které jsou závislé na rychlých dodávkách zboží do Velké Británie a z ní. Největší potíže s pobrexitovým stavem mohou mít potravinářský průmysl a některé oblasti maloobchodu.

Statistiky naznačují, že Česká republika může částečně těžit z brexitu díky přesunu výroby a aktivit z Velké Británie do EU. Někteří stávající investoři v České republice zvyšují své provozní kapacity na úkor těch ve Spojeném království, což se projevuje ve vyšších vývozech z těchto provozoven do Velké Británie a na další celosvětové trhy.

Podle posledních statistických dat z roku 2018 je na vývoz zboží do Spojeného království navázáno 85 600 pracovních míst. Dopady brexitu na zaměstnanost v regionech se odvíjí od míry specializace jednotlivých regionů na odvětví, ve kterých ČR se Spojeným královstvím nejvíce obchoduje. Vliv brexitu na zaměstnanost lze ve statistikách poměrně těžko odlišit od vlivu covidu-19. Přesto v regionech s potenciálně nejvyšším dopadem, jihovýchod a severovýchod ČR, má míra nezaměstnanosti spíše klesající tendenci.

Jednotlivé země EU přistoupily k brexitu odlišně, ale mnohým se podařilo proměnit brexit v nové obchodní příležitosti. Například Litva díky odlivu britských fintech společností z Londýna posílila svou pozici centra pro finanční technologie.

Do Litvy se také ze Spojeného království navrací velké množství osob, což pozitivně ovlivňuje podnikatelské prostředí v zemi. Maďarsko zase těží z rostoucího zájmu britských zákazníků o elektrická auta.

Podnikatelé v ČR mohou využívat režim Dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím (Trade and Cooperation Agreement, TCA), který od 1. ledna 2021 přinesl nulová cla pro veškerou obchodní výměnu zboží mezi EU a Spojeným královstvím, pokud zboží splňuje pravidla původu produktu podmiňující využití tohoto režimu a pokud tento režim nebude v budoucnu pozastaven z důvodů obchodních sporů mezi smluvními stranami. Nejde však o celní unii, a obchod se zbožím tak podléhá celní administrativě. Zároveň postupně dochází k nárůstu netarifních bariér obchodu.

Zboží ze Spojeného království je podrobena kontrolám ze strany EU od ledna 2021. Od ledna 2022 musí zboží dovážené z EU do Spojeného království doprovázet všechna potřebná celní prohlášení. Konečná podoba administrativních formalit a kontrol na hranicích pro zboží přicházející do Spojeného království z EU se v roce 2023 nadále utváří a zahájení některých kontrol na zboží z EU bylo odsunuto až na rok 2024. Spojené království zároveň deklaruje postupné zavádění moderních institutů zjednodušujících hraniční administrativu a kontroly, včetně zavedení jednotného odbavovacího místa, jehož úplné dokončení se předpokládá v roce 2027.

TCA připouští jen dvoustrannou kumulaci původu, kdy lze do relevantní míry původu zboží zahrnout postupy mající původ u druhé smluvní strany TCA. Není umožněna diagonální kumulace původu, při které by bylo možné při posouzení původu zboží započítávat i fáze mající původ v jiných zemích, se kterými mají smluvní strany uzavřenu obdobnou obchodní dohodu.

TCA obsahuje přechodná specifická pravidla původu pro elektrické akumulátory a elektrifikovaná vozidla, pro které jsou ve dvou fázích (do 31. prosince 2023 a do 31. prosince 2026) stanovena benevolentnější pravidla původu dovolující vyšší míru zahraničních komponentů. Dle informací automobilového průmyslu EU však již při přechodu z první do druhé fáze na konci roku 2023 nastanou vzhledem k nedostatku výrobních kapacit baterií v EU vážné potíže s kvalifikací elektromobilů vyráběných v EU pro nulová cla dle TCA. Hrozí tak, že exportéři elektromobilů z EU nebudou v nejbližším období moci uplatnit na trhu Velké Británie režim nulových cel dle TCA a udržet tak stávající konkurenční výhodu proti konkurenci z Asie.

Investice ze Spojeného království v ČR zasáhl brexit také tím, že počínaje 1. lednem 2021 se změnil daňový režim pro platby podílu na zisku, dividend, licenčních poplatků či úroků, ke kterým dochází mezi společnostmi v postavení mateřských a dceřiných společností. Tyto platby byly na vnitřním trhu EU osvobozeny od platby srážkové daně v zemi původu. Této výhody se již u plateb mezi EU a Spojeným královstvím dovolávat nelze a namísto toho je nutné vycházet z národních daňových předpisů a bilaterálních dohod o zamezení dvojího zdanění, které nemusí vést k úplnému osvobození a pro daňové poplatníky představuje oproti předcházejícímu stavu i dodatečnou administrativu.

Certifikace CE byla 1. srpna 2023 ve Spojeném království uznána, a to bez omezení doby trvání tohoto opatření. Ve Spojeném království tak bude nadále certifikace CE akceptována paralelně s britskou certifikací UKCA. EU však certifikaci UKCA neakceptovala, stejně tak certifikáty vydané po brexitu certifikačními orgány se sídlem ve Spojeném království.

Poskytovatelé služeb z EU mohou po brexitu nabízet služby ve Spojeném království a naopak. Služby však musí odpovídat regulatorním požadavkům státu příjemce služby. Přestala platit také řada institutů zjednodušujících poskytování služeb jako například tzv. jednotný evropský pas, podle kterého se uplatní regulace a správní dozor v zemi poskytovatele služby. Poskytování služeb prostřednictvím dceřiných společností ve státě příjemců služeb je tak v řadě sektorů nejsnadnější cestou, jak překonat překážky vzniklé v důsledku brexitu. TCA zároveň pro dceřiné

společnosti založené na území druhé smluvní strany zaručuje národní zacházení při přístupu k veřejným zakázkám.

Ukončen byl také režim vzájemného uznávání profesních kvalifikací. Usnadnění postupu je nadále možné dosáhnout na základě případně uzavřených bilaterálních dohod o uznávání odborných kvalifikací mezi Spojeným královstvím a jednotlivými členskými státy EU ve vztahu k jednotlivým profesím.

Evropská komise v rozhodnutí o ekvivalenci z konce června 2021 uznala, že Spojené království zajišťuje odpovídající úroveň ochrany osobních údajů. Osobní údaje tak lze nadále předávat bez nutnosti dalších opatření platných pro předávání do třetích zemí. Specifikem je, že platnost tohoto rozhodnutí je omezena na čtyři roky, po jejichž uplynutí má dojít k opětovnému přezkumu a případnému vydání rozhodnutí nových.

ČR nevyužila možnost přijmout opatření na podporu podnikatelů zasažených brexitem z prostředků rezervy EU na vyrovnání se s důsledky brexitu (BAR). Například Dánsko využilo část prostředků na poradenskou podporu svých firem zasažených brexitem při expanzi na trhy mimo EU. Také Maďarsko vytvořilo program na podporu svých podnikatelů zasažených brexitem. ČR naproti tomu v roce 2023 požádala o převod celého svého prozatímního přidělu v tzv. brexitové rezervě EU, tedy 54 918 029 eur, do tzv. Nástroje pro oživení a odolnost. Prostředky EU na pomoc firmám negativně dotčeným brexitem tak již k dispozici nemá.

Úvod

Vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z EU (dále jen brexit) přineslo specifickou situaci, tedy zúžení teritoriálního rozsahu vnitřního trhu, se kterou se hospodářské prostředí ČR ještě nemuselo potýkat. ČR je otevřenou, exportně orientovanou ekonomikou, která dominantní část své obchodní výměny směřuje na vnitřní trh EU s volným pohybem zboží, služeb, kapitálu a osob. Spojené království přitom dlouhodobě patřilo mezi přední obchodní partnery ČR a bylo také významným zdrojem přímých zahraničních investic.

Po dlouhých jednáních se brexit uskutečnil formou ukončení účasti Velké Británie na vnitřním trhu EU a uzavření Dohody o obchodu a spolupráci (Trade and Cooperation Agreement, dále jen TCA).¹ Jde o komplexní dohodu se zónou volného obchodu pro zboží a řadou specifických ustanovení pro budoucí vztahy v jednotlivých oblastech.² Zóna volného obchodu obsažená v TCA stanoví bezcelní režim pro veškeré kategorie zboží. Tím ji lze řadit mezi ambiciózní a pokročilé obchodní dohody. Oproti dosavadnímu režimu vnitřního trhu však jde o zásadní změnu, která pro rozvinutou úroveň hospodářských vztahů mezi EU a Velkou Británií přináší řadu bariér. Obchod se zbožím bude nadále podléhat hraničním kontrolám, protože TCA není celní unií. Pravidla pro obchod se službami jsou v TCA jen limitovaná. Pracovníci z obou smluvních stran mají postavení občanů třetích států a TCA stanoví jen velmi omezený, zjednodušující režim, například pro dočasné přeložení zaměstnance v rámci podnikatelské skupiny.

Při uzavření standardní zóny volného obchodu se běžně analyzují dopady na podnikání a zaměstnanost s ohledem na defenzivní a ofenzivní zájmy spojené s očekáváním větší hospodářské spolupráce v důsledku odpadnutí tarifních a částečně i netarifních bariér. V případě TCA je úloha opačná, protože netarifní a potenciálně také tarifní bariéry nově vznikají a nadto působí již na existující hospodářské vztahy navázané v době hlubší integrace obou ekonomik.

Tato studie analyzuje dopady brexitu na export a dodavatelské řetězce českých firem, na zaměstnanost a další nepřímé dopady v ČR. Autoři studie proto nejprve mapují dosavadní stav poznání o dopadech brexitu na ekonomiku v odborné literatuře, zejména v odborných dopadových studiích využívajících ekonometrické postupy k modelování dopadu na HDP, vzájemný obchod a na zaměstnanost. Studie shrnuje dosavadní výsledky ekonomického modelování. Zároveň ukazuje rozdílné metodologické přístupy k úskalím spojeným se snahou o izolování dopadů brexitu. Ukazuje tak, jak se jednotlivé modely snaží vypořádat se souběžným působením dalších faktorů, jako je pandemie covidu-19 a související omezení, a se skutečností, že dopady brexitu byly, a ještě budou významně rozloženy v čase (od účinků samotného rozhodnutí v brexitovém referendu až po úplné zavedení pobrexitového režimu pro vzájemné vztahy mezi EU a Spojeným královstvím).

Studie pokračuje popisem aktuálního stavu se SWOT analýzou. SWOT analýza shrnuje silné a slabé stránky pobrexitových vztahů z pohledu ČR a zároveň i příležitosti a hrozby, které se mohou do budoucna naskytnout. Autoři v této části vychází zejména z rešerší dostupných právních předpisů a mezinárodních smluv (především souboru smluvních ujednání mezi EU a Spojeným královstvím v souvislosti s brexitem a dokumenty vztahujícími se k jejich implementaci) a z odborné literatury. Analýza je rozdělena dle nejdůležitějších tematických oblastí a na relevantních místech používá také příklady z praxe zjištěné na základě

¹ Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska na straně druhé, Úřední věstník Evropské unie, L 149/10, datum publikace 30. dubna 2021, dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)#d1063e32-1189-1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:22021A0430(01)#d1063e32-1189-1).

² Teritorium Severního Irska přitom má zvláštní hybridní režim, který zejména pro oblast obchodu se zbožím stanoví pravidla blízká fungování vnitřního trhu EU.

dotazníkového šetření a semi-strukturovaných rozhovorů autorů s podnikateli či podnikatelskými asociacemi působícími v ČR, případně vychází z veřejně dostupných informací a dostupných relevantních korporátních dokumentů (výročních zpráv či zpráv o vztazích mezi propojenými osobami). Pozornost je věnována také finančním nástrojům na úrovni EU umožňujícím jejím členským státům čerpat finanční prostředky na opatření pomáhající s negativními dopady brexitu, tzv. rezerva na vyrovnání se s důsledky brexitu (*Brexit Adjustment Reserve, BAR*).

Následuje kapitola věnovaná specifickým ekonomickým dopadům brexitu na Českou republiku, která vychází z analýzy relevantních dostupných statistických údajů. Obdobná analýza je provedena také pro tři další státy EU (Dánsko, Litva a Maďarsko). Cílem je ukázat na specifické dopady brexitu v těchto státech, srovnat je s dopady v ČR a popsat, jaká opatření byla případně v těchto státech přijata za účelem vypořádání se s dopady brexitu, přičemž přihlíženo je i k tomu, jak v těchto zemích využili nástroje na úrovni EU (zejména tzv. rezervu na vyrovnání se s důsledky brexitu). Cílem této části je popsat dobrou praxi ve vybraných zemích a porozumět jí v kontextu toho, jak na danou zemi brexit působí.

V samostatné kapitole jsou pak představeny výsledky dotazníkového šetření mezi zástupci exportérů, importérů a investorů působícími v ČR. Autoři studie vytvořili dotazník kombinující sérii uzavřených a otevřených otázek. Respondenti se nemuseli identifikovat jménem, ale možnost odpovědět byla dána jen relevantním adresátům. Uzavřené otázky směřovaly ke kategorizaci respondenta, včetně jeho velikosti s ohledem na počet zaměstnanců, územnímu působení v rámci ČR, předmětu podnikání a výběru jednotlivých oblastí, ve kterých brexit ovlivnil podnikání respondenta. Otevřené otázky pak dávaly prostor pro bližší konkretizaci dopadů či uvedení, zda respondent využil v souvislosti s dopady brexitu nějakou pomoc z veřejných prostředků či zda by dle jeho názoru měly být nějaké nástroje veřejné podpory aktivovány a které. Zároveň byla respondentům dána možnost požádat o online či osobní setkání s autory za účelem osobního probrání specifické situace respondenta ve větší míře konkrétnosti. Na možnost vyplnit dotazník byli podnikatelé v ČR upozorněni Svazem průmyslu a dopravy ČR v září 2023. Autoři dále v průběhu října a začátku listopadu upozornili vybrané podnikatele na možnost účastnit se dotazníkového šetření a nabídli tuto možnost také prostřednictvím Britské obchodní komory v ČR.

Autoři zhodnotili best practice postupy a instituty identifikované ve sledovaných zemích EU z hlediska institucionálního a socioekonomického prostředí, ve kterém ve sledovaných zemích působí. Na základě tohoto zhodnocení posoudili možné využití best practice v prostředí ČR a přihlédli i ke zpětné vazbě získané od firem v dotazníkovém šetření a v semi-strukturovaných rozhovorech. V návaznosti na toto posouzení zpracovali autoři sérii doporučení vycházejících ze zahraniční praxe v reakci na brexit. Při vyhodnocení přitom vyšli z rozlišení na a) potřebu transformace na straně firem a b) potřebu pomoci ze strany státu, popřípadě ze strany podnikatelských organizací.

1 Odborné studie věnované hospodářským dopadům brexitu

Většina dostupných studií věnujících se dopadům brexitu na ekonomiku EU, jejích členských států a na ekonomiku Spojeného království je ještě z doby před uzavřením Dohody o obchodu a spolupráci mezi Spojeným královstvím a EU (Trade and Cooperation Agreement, TCA).³ Tyto studie se věnují snaze o kvantifikování dopadů různých variant brexitu dle možných scénářů, včetně scénáře nulové varianty (tj. přechod obchodních vztahů do režimu WTO bez vzájemné obchodní dohody),⁴ scénáře zóna volného obchodu (obdoba nakonec uzavřené TCA), scénáře zahrnujícího různé prvky celní unie (např. tzv. plán z Checkers premiérky Theresy Mayové) až po scénáře tzv. měkkého brexitu v podobě setrvání Spojeného království v nějaké podobě na vnitřním trhu EU (např. Norský či Švýcarský scénář).^{5,6} Již v rámci těchto studií se ukazovalo, že ekonomické dopady brexitu na Českou republiku nemusí být ze statistického hlediska zásadní, a to jak při scénáři zóny volného obchodu, tak při scénáři režimu WTO. Například podle kolektivu autorů Gabriela Felbermayra byl odhadovaný celkový dlouhodobý dopad brexitu do reálného HDP na osobu v případě České republiky 0,23 % a při uzavření zóny volného obchodu 0,1 %, přičemž zcela srovnatelný efekt byl odhadován také pro Německo.⁷ Dle tohoto kolektivu autorů měl ze zemí EU brexit v obou scénářích ovlivnit Irsko, Lucembursko a Maltu závažněji než Spojené království. Dále Nizozemsko, Kypr, Belgie, Slovensko, Dánsko a Polsko patří mezi země s dopadem na HDP nad průměrem EU.⁸ Před přijetím TCA vznikla i řada studií věnujících se potenciálním ekonomickým dopadům brexitu na ČR. Jde zejména o Diskusní dokument k tématu brexitu zpracovaný při Úřadu vlády ČR.⁹

³Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Spojeným královstvím a EU byla podepsána 30. prosince 2020, předběžně (prozatímně) byla prováděna od 1. ledna 2021 a nabyla účinnost 1. května 2021, dohoda zároveň obsahuje řadu přechodných ustanovení, která účinky dohody dále rozkládají v čase. Dostupná na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_en.

⁴Například Fusacchia Ilaria a kol. „Brexit and Global Value Chains: ‚No-deal‘ is Still Costly“, UKTPO Briefing Paper 35, 2019, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/brexit-and-global-value-chains-no-deal-is-still-costly/>.

⁵Fossum Erik a Graver Hans „Squaring the circle on Brexit: Could the Norway model work?“, Policy Press, 2018, dostupné na: https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=ogBpDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq=brexit+norway+model+impact+study&ots=2HcDCrEp94&sig=VAqgix52ijhfqet9Wi4TZhKdFbI&redir_esc=y#v=onepage&q=brexit%20norway%20model%20impact%20study&f=false.

⁶Pro odhady dopadu brexitu dle jednotlivých scénářů srovnej například Ries Charles a kol. „After Brexit: Alternate forms of Brexit and their implications for the United Kingdom, the European Union and the United States“, RAND, 2017, dostupné na: <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1085855.pdf>, Felbermayr Gabriel a kol. „Economic effects of Brexit on the European Economy“, EconPol č.4, Policy Report, 2017, dostupné na: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/219507/1/econpol-pol-report-04.pdf>, nebo Latorre María a kol. „Brexit: Everyone Loses, but Britain Loses the Most“, Peterson Institute for International Economics Working Paper No. 19–5, 2019, dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3345244.

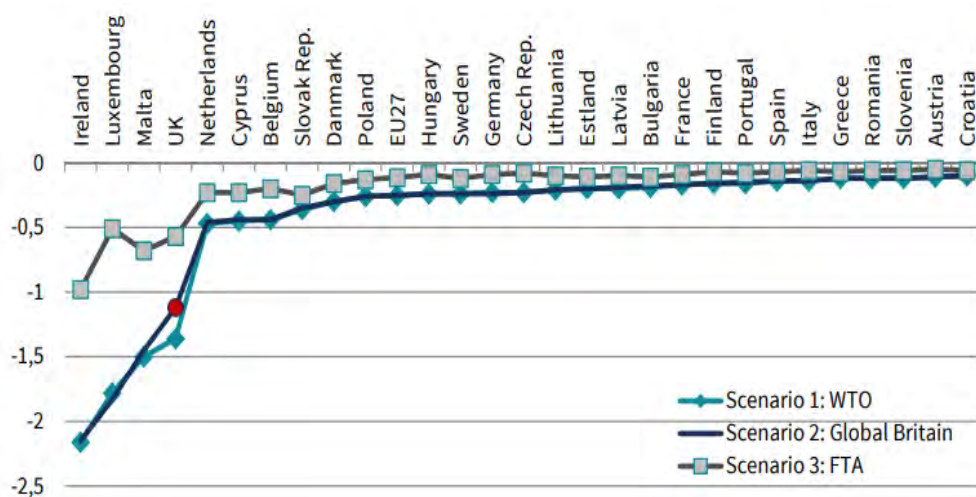
⁷Felbermayr Gabriel a kol. „Economic effects of Brexit on the European Economy“, EconPol č. 4, Policy Report, 2017, dostupné na: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/219507/1/econpol-pol-report-04.pdf>, str. 16 a 17.

⁸Felbermayr Gabriel a kol. „Economic effects of Brexit on the European Economy“, EconPol č. 4, Policy Report, 2017, dostupné na: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/219507/1/econpol-pol-report-04.pdf>, str. 16 a 17.

⁹Bittner Jan a kol. „Analýza struktury obchodu se Spojeným královstvím – Diskusní dokument k tématu brexitu“, OSTEU. Úřad vlády ČR, únor 2019, dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/190204_Analyza_brexit_FE2.pdf. Dále lze z této doby zmínit například analýzu Navrátil David a kol. „Scénáře brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR“, Česká spořitelna, listopad 2018, dostupné na: https://www.csas.cz/content/dam/cz/csas/www_csas_cz/dokumenty/analyzy/Brexit_podzim_20

Obrázek 1: Efekt brexitu dle scénářů na reálné HDP jednotlivých zemí EU ve vztahu k základně roku 2014, bez zohlednění případných změn čistých transferů skrze rozpočet EU

Zdroj: Felbermayr Gabriel a kol., 2017

Posouzení dopadů brexitu ve scénářích neztratilo zcela relevanci ani po uzavření TCA. Některé problematické body, zejména ohledně udržení budoucí regulatorní konvergence (tzv. *level playing field*), stále mohou vést k tomu, že bezcelní režim zavedený v TCA bude sérií eskalujících jednostranných kroků Spojeného království a EU oslaben či zcela zanikne. Kalkulace ekonomických dopadů přechodu obchodních vztahů z TCA do režimu WTO tak mohou i do budoucna oběma stranám sloužit coby odhad možných důsledků eskalace vzájemných vztahů a od takového postupu obě strany odrazovat.

Účinky brexitu na obchod mezi členskými státy EU a Spojeným královstvím se již s reflexí dohody o obchodu a spolupráci (TCA) detailně zabývá studie Michele Alessandrini a kol. zpracovaná pro Evropský výbor regionů v roce 2022.¹⁰ Tato studie věnuje zvláštní pozornost možným dopadům brexitu na jednotlivé regiony EU. Ve vztahu k vývoji obchodních vztahů mezi EU a Spojeným královstvím poukazuje zejména na strmý propad exportu z EU do Spojeného království (o 30 %) a importu EU ze Spojeného království (o 45 %) v době zahájení předběžného užívání TCA v lednu 2021 a zdůrazňuje, že mezinárodní obchod Spojeného království sice zaznamenal na začátku pandemie srovnatelně strmý propad vůči všem obchodním partnerům, ale v srpnu 2021 se podařilo obchodní vztahy s EU obnovit na úroveň jen o 15 % nižší než před pandemií v roce 2019. Zatímco u obchodních vztahů se zbytkem světa byla obnova obchodu na předpandemickou úroveň rychlejší, obchod s EU zůstal stále na úrovni o 15 % nižší než v roce 2019.¹¹

Dopady brexitu především na britskou ekonomiku jsou předmětem dlouhodobých politických, ale i odborných pří. Na odborných a akademických fórech¹² se odhady pohybují od tvrzení téměř zanedbatelného vlivu brexitu na

18.pdf a David Marek a kol. „BREXIT – Analýza dopadů odchodu Velké Británie z EU“, Deloitte, únor 2019, dostupné na: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/deloitte-analytics/Deloitte_BREXIT_unor_2019.pdf.

¹⁰ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022.

¹¹ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022, str. 24.

¹² Srov. například panelová diskuse „Economic impact of Brexit“ dne 22. března 2023 na kanálu UK in a Changing Europe, dostupné na: https://www.youtube.com/watch?v=S7KZml_hhyA.

současný stav britské ekonomiky přes uznání nízkého krátkodobého efektu o velikosti poklesu ekonomiky o přibližně 1 % či 2,5 % až po odhady zásadnějšího poklesu ekonomiky přičitatelného čistě vlivu brexitu o 5,5 % v období do druhého čtvrtletí roku 2022.¹³ Autorem odhadů největších negativních dopadů brexitu na ekonomiku je John Springford, zástupce ředitele Centra pro evropskou reformu (Centre for European Reform), a specificky na jeho práci odkazuje i shora citovaný report pro Evropský výbor regionů.¹⁴ Centrum pro evropskou reformu vychází z metodologie „Doppelgänger UK“, která se snaží o vypořádání se s problémem časově se překrývajících vlivů brexitu s dalšími vlivy, jako je pandemie a energetická krize. Z dat platných pro 22 různých ekonomik podobných v relevantních faktorech Spojenému království je za pomoci algoritmu složena simulovaná modelová ekonomika Spojeného království, která je využita pro simulaci stavu, jako by Spojené království nikdy neopustilo EU.¹⁵ Výsledky tohoto modelu jsou porovnány s dostupnými statistikami o hospodářské výkonnosti Spojeného království ve skutečnosti. Výsledek srovnání dle Centra pro evropskou reformu z dostupných metod vypovídá nejlépe o tom, jak by na tom byla ekonomika Spojeného království, kdyby z EU nevystoupila, a tedy i o tom, jaké jsou ekonomické dopady brexitu.¹⁶ Tomu pak odpovídá odhad, že čistě vlivem brexitu se propadl obchod mezi EU a Spojeným královstvím v rozmezí mezi 11 % a 16 %.¹⁷

Rovněž vládní Agentura pro odpovědný rozpočet Spojeného království (Office of Budget Responsibility) očekává dlouhodobý efekt brexitu s TCA na obchod s EU (export i import) v rozsahu poklesu obchodní výměny o 15 %.¹⁸ Součástí dlouhodobých očekávání této vládní agentury také je, že brexit povede ke snížení produktivity Spojeného království celkem o 4 % s ohledem na nárůst netarifních bariér pro obchod s EU, a v důsledku toho k omezení možností využití komparativních výhod Spojeného království v mezinárodní obchodní výměně, přičemž je odhadováno, že část tohoto efektu (2/5) nastala již v době nabytí účinnosti TCA vlivem předchozích změn investičních rozhodnutí.¹⁹

Odhadování dopadů TCA na mezinárodní obchod Spojeného království se věnuje i kolektiv autorů kolem Ilarii Fusacchii ve studii z roku 2022. Autoři odhadují dopady TCA s využitím modelu CGE (Computable General Equilibrium) ve variantě, která umožňuje výpočet přidané hodnoty na úrovni exportérů.²⁰ Samotí autoři zdůrazňují limity výsledků modelování a skutečnost, že výsledné odhady jsou závislé na přesnosti odhadu vlivu existujících netarifních bariér a na tom, jak se budou tyto

¹³ Springford John „Are the costs of brexit big or small?“, Centre for European Reform, 9. května 2023, dostupné na: <https://www.cer.eu/insights/are-costs-brexit-big-or-small>.

¹⁴ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022, str. 25.

¹⁵ Springford John „Are the costs of brexit big or small?“, Centre for European Reform, 9. května 2023, dostupné na: <https://www.cer.eu/insights/are-costs-brexit-big-or-small>, str. 1. Algoritmus využívá syntézu založenou na podílu dat platných pro USA (z 30 %), Německo (15 %), Nový Zéland (14 %), Norsko (8 %), Austrálii (5 %) a další ekonomiky s nízkými podíly na celku.

¹⁶ Springford John „Are the costs of brexit big or small?“, Centre for European Reform, 9. května 2023, dostupné na: <https://www.cer.eu/insights/are-costs-brexit-big-or-small>, str. 2.

¹⁷ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022, str. 25.

¹⁸ Vládní agentura pro odpovědný rozpočet Spojeného království (Office of Budget Responsibility) „Brexit analysis – Current assumptions and judgement“, poslední aktualizace v dubnu 2023, dostupné na: <https://obr.uk/forecasts-in-depth/the-economy-forecast/brexit-analysis/#assumptions>.

¹⁹ Vládní agentura pro odpovědný rozpočet Spojeného království (Office of Budget Responsibility) „Brexit analysis – Current assumptions and judgement“ poslední aktualizace v dubnu 2023, dostupné na: <https://obr.uk/forecasts-in-depth/the-economy-forecast/brexit-analysis/#assumptions>.

²⁰ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>.

bariéry v budoucnu v rámci režimu TCA u obou stran vyvíjet.²¹ Autoři také přistupují k určitým zjednodušením, když odhlíží od nejrůznějších přechodných období, které TCA obsahuje.²² Výsledky modelu očekávají propad exportů ze Spojeného království do EU o 35 % a importů do Spojeného království z EU o 40 %.²³ Očekává se, že k proporcionalně největším propadům exportů ze Spojeného království do EU dojde v odvětví potravin, textilu a motorových vozidel vlivem nárůstu netarifních bariér a pravidel původu výrobků.²⁴

Model zároveň ukazuje, že nárůsty obchodu mezi Spojeným královstvím a zeměmi mimo EU nedokáže plně kompenzovat propad obchodu s EU. Odhaduje se, že v důsledku brexitu dojde k celkovému propadu exportů ze Spojeného království o 7,9 % a celkovému propadu importů do Spojeného království o 14,2 %.²⁵ Vyjádřeno ve vztahu k přidané hodnotě v rámci dané ekonomiky je odhadován celkový pokles přidané hodnoty u exportu Spojeného království o 6,3 % a u importu dokonce o 13,7 %.²⁶ V případě exportu je toto číslo interpretováno tak, že exportéři ve Spojeném království po brexitu budou více kumulovat tvorbu přidané hodnoty uvnitř Spojeného království a bude slábnout efekt integrace výrobních řetězců přetrvávající z členství na vnitřním trhu EU. U importů do Spojeného království lze pak výsledek interpretovat tak, že kvůli brexitu bude slábnout import z EU zahrnující vyšší míru přidané hodnoty vytvořené subdodavateli ze Spojeného království, zatímco poroste import z jiných zemí, kde míra zapojení firem ze Spojeného království ve výrobním řetězci nedosahuje takové míry jako u importů pocházejících z EU. V sektoru služeb, ve kterém se ve Spojeném království ve vysoké míře uplatňují i efekty nepřímého exportu (tj. služby britských firem jsou poskytovány britským exportérům) je celková odhadovaná ztráta přidané hodnoty v rámci Spojeného království vyšší (-17,8 miliard dolarů) než ztráta vyjádřená pouhým úbytkem exportu služeb (-12,7 miliard dolarů).²⁷ Opačný efekt pak nastává například v sektoru elektroniky a strojírenství, kde je celková ztráta přidané hodnoty v rámci Spojeného království odhadována jen v hodnotě 0,4 miliard dolarů, zatímco odhadovaný úbytek exportu v důsledku brexitu v tomto sektoru dosahuje 4,5 miliard dolarů.²⁸ Autoři zároveň poukazují na to, že brexit je významně spojen s efektem přesměrovávání a restrukturalizací globálních hodnotových řetězců.

Odlisný přístup k odhadům dopadu brexitu zaujali Steven Buigut a Burcu Kapar, kteří v aktuální studii založené na gravitačním modelu mezinárodního

²¹ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 28 a 29.

²² Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 35.

²³ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 40.

²⁴ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 41.

²⁵ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 41.

²⁶ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 41.

²⁷ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 42.

²⁸ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 42.

obchodu posuzují dopady brexitu ve třech fázích: první od referenda o brexitu (2016 Q3 až 2019 Q4), druhé od začátku přechodného období TCA (2020 Q1 až 2020 Q4) a třetí od předběžného užívání TCA (tj. od 2021 Q1).²⁹ Autoři se tak snaží postihnout efekt přesměrovávání obchodních a investičních toků již v době po rozhodnutí v referendu o brexitu 23. června 2016. Další období začalo na přelomu roku 2020 a 2021, kdy již bylo známo, za jakých podmínek budoucích vztahů brexit nastane, a ekonomické subjekty se mohly začít přizpůsobovat se znalostí obsahu TCA. Poslední fáze pak nastává spuštěním režimu dle TCA k 1. lednu 2021, byť ani tento režim nenastal najednou v celém rozsahu, když například zejména k faktickému zavedení hraničních kontrol ze strany Spojeného království dochází až od 1. ledna 2022. Podle zjištění autorů přinesla první fáze propad obchodu mezi EU a Spojeným královstvím o 10,5 %, druhá fáze redukovala obchodní výměnu o dalších 15 %, zatímco třetí fázi autoři s dalším propadem nespojují.³⁰ Brexit také měl dle autorů pozitivní vliv na posílení obchodní výměny uvnitř EU (EU27), když v první fázi docházelo k restrukturalizacím dodavatelských řetězců, což přineslo nárůst obchodu uvnitř EU o 1,5 % a od znalosti obsahu TCA o další 4,5 %.³¹

---

²⁹ Buigut Steven a Kapar Burcu „How did Brexit impact EU trade? Evidence from real data.“, *The World Economy*, 2023, dostupné na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/twec.13419>.

³⁰ Buigut Steven a Kapar Burcu „How did Brexit impact EU trade? Evidence from real data“, *The World Economy*, 2023, dostupné na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/twec.13419>, str. 1 577.

³¹ Buigut Steven a Kapar Burcu „How did Brexit impact EU trade? Evidence from real data“, *The World Economy*, 2023, dostupné na: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/twec.13419>, str. 1 578.

2 Brexit a režim Dohody o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím (TCA)

2.1 SWOT shrnutí

2.1.1 SILNÉ STRÁNKY

- **BRITSKÉ ÚŘADY USILUJÍ O ZJEDNODUŠENÍ ADMINISTRATIVY**

Spojené království připravuje řadu projektů, jako je jednotné odbavovací místo (*the Single Trade Window*) s očekávaným úplným dokončením v roce 2027, které by měly do budoucna snížit administrativní zátěž při importu zboží.

- **POSTUPNÉ ZAVÁDĚNÍ NOVÝCH PRAVIDEL**

Zavádění hraničních kontrol ze strany Spojeného království bylo na rozdíl od EU postupné. Veterinární a rostlinolékařské kontroly plánuje Spojené království zavést až v roce 2024. To exportérům z EU přineslo částečný odklad administrativní zátěže a delší čas na přípravu.

2.1.2 SLABÉ STRÁNKY

- **ADMINISTRATIVNĚ NÁROČNÝ PROCES PROKAZOVÁNÍ PRAVIDEL PŮVODU**

Pro využití bezcelního režimu dle TCA musí dovozce prokázat, že zboží splňuje pravidla původu produktu. Tento postup může být administrativně náročný obzvláště pro firmy, které dosud exportovaly jen v rámci EU, nebo malé a střední firmy, které pak mohou upřednostnit platbu cla.

- **ZABLOKOVÁNÍ VÝVOZU ELEKTROMOBILŮ**

V případě elektromobilů se postupně snižuje přípustný obsah komponent ze zemí mimo TCA. To může vést v nejbližších letech k nemožnosti exportovat v bezcelním režimu elektromobily mezi EU a Spojeným královstvím, protože výrobní kapacita baterií do elektromobilů se v Evropě teprve buduje.

- **KONKURENCE ZE TŘETÍCH ZEMÍ**

Čeští exportéři ve Spojeném království musí čelit vyšší míře konkurence ze třetích zemí kvůli nižším clům, které Britové aplikují na dovozy z těchto zemí (v důsledku liberálnějšího celního sazebníku či rozdílné sítě obchodních dohod, která se částečně liší od té, kterou má EU).

- **ZRUŠENÍ REEXPORTU BEZ CLA**

Režim TCA odnímá možnost reexportu zboží bez celní zátěže, pokud dojde pouze k tzv. výrobě nedostatečného rozsahu (např. konzervace, nátěr, balení, žehlení, prosévání apod.), což může přeměnit výrobní řetězce, které pracují s převozem zboží v předfinální fázi a následným reexportem.

- **NEMOŽNOST DIAGONÁLNÍ KUMULACE PŮVODU**

TCA neumožňuje při posuzování původu zboží započítání produkce z dalších zemí, se kterými mají obě strany uzavřenu zónu volného obchodu. To ovlivní utváření dodavatelských řetězců zejména u firem s globálním dodavatelským řetězcem, které chtějí své zboží exportovat s využitím režimu TCA, popřípadě pro ně zúží faktickou využitelnost bezcelního režimu dle TCA.

2.1.3 PŘÍLEŽITOSTI

- **NEÚSPĚCHY UK V LIBERALIZACI OBCHODU S TŘETÍMI ZEMĚMI**

Prodlevy Spojeného království při sjednávání obchodních dohod s třetími státy vytvářejí příležitosti pro exportéry, kteří při využití režimu TCA mohou mít na britském trhu výhodnější podmínky a lépe tak mohou konkurovat exportérům ze třetích zemí.

- **ZPĚTNÁ MIGRACE DO EU**

Brexit vyvolal návrat části občanů EU žijících ve Spojeném království zpět do EU. Pro českou ekonomiku může brexit představovat příležitost využít lidský potenciál navrátilců ze Spojeného království, zejména občanů ČR, ale také Slovenska či dalších států EU.

- **NOVÉ PŘÍLEŽITOSTI A ZAHRANIČNÍ INVESTICE**

Britské firmy uvažují o založení své přítomnosti v EU, případně o uzavření/omezení provozu ve Spojeném království a posílení existujících kapacit v EU. Nadnárodní společnosti posouvají své centrály do zemí EU.

- **BILATERÁLNÍ SPOLUPRÁCE S UK**

Brexit otevírá nové možnosti bilaterální spolupráce se Spojeným královstvím v některých oblastech společného zájmu, jako je vzájemné uznávání profesních kvalifikací nebo projekty na podporu spolupráce v konkrétních odvětvích.

2.1.4 HROZBY

- **ÚSPĚCHY UK V LIBERALIZACI OBCHODU S TŘETÍMI ZEMĚMI**

Případné úspěchy Spojeného království při jednáních o liberalizaci obchodu s třetími zeměmi (zejména s USA nebo Čínou) budou dále zvyšovat konkurenční prostředí pro české exportéry na britském trhu. Obdobný efekt by měla další liberalizace celního sazebníku Spojeného království.

- **TCA NEPOKRÝVÁ VŠECHNY SPORNÉ BODY**

Při jednáních o TCA se nepodařilo nalézt řešení pro všechny sporné body a řada z nich tak byla fakticky odsunuta „na později“. Jde zejména o problematiku zachování vzájemné regulační konvergence. Při zvažování

podnikatelských projektů spoléhajících na režim TCA tak bude významné brát v úvahu také riziko jeho budoucího oslabení.

- **ZAVÁDĚNÍ INOVATIVNÍCH TECHNOLOGIÍ VE SPOJENÉM KRÁLOVSTVÍ**

V důsledku rozdílných regulačních přístupů či orientaci firem na zahraniční technologie mohou být do budoucna ve Spojeném království v jednotlivých výrobních sektorech zaváděny nové inovativní procesy v jiném tempu než v EU či ČR. To by přineslo větší konkurenci evropským firmám ze strany britských firem.

- **BREXIT BUDE PROHLUBOVAT KONCENTRACI EXPORTU Z ČR**

Český vývoz do Spojeného království je výrazně koncentrován do několika klíčových odvětví – osobní automobily, díly a počítače. Přejít na režim TCA je nejvíce zatěžující pro malé a střední podniky a část z nich od exportu do Spojeného království upouští či ho omezuje. Český vývoz do Spojeného království se tím dále koncentruje do klíčových odvětví a na velké exportéry. To přispívá ke zvyšování citlivosti českého hospodářství na globální ekonomický cyklus.

- **UKONČENÍ VÝHODNÉHO DAŇOVÉHO REŽIMU PRO ZAHRANIČNÍ INVESTICE**

Brexit ukončuje výhodný daňový režim EU pro vzájemné přímé zahraniční investice. Platba dividend, licenčních poplatků či úroků mezi ČR a Spojeným královstvím tak nadále podléhá režimu národních daňových předpisů a bilaterální smlouvě o zamezení dvojího zdanění, která je méně výhodná a jejíž využití je administrativně náročnější než předcházející podmínky platné v EU.

3 Tematické oblasti nového režimu TCA

3.1 Cla a hraniční kontroly v režimu dohody TCA

Režim TCA přináší od 1. ledna 2021 nulová cla pro veškerou obchodní výměnu zboží mezi EU a Spojeným královstvím, pokud zboží splňuje pravidla původu výrobku podmiňující využití tohoto režimu a pokud tento režim nebude v budoucnu pozastaven z důvodů obchodních sporů mezi smluvními stranami. Svým rozsahem je TCA unikátní, protože běžným standardem zón volného obchodu bývá ponechání alespoň zbytkových cel na některé položky, například na některé druhy potravin, a běžné také bývá, že snižování cel je rozloženo v čase. Režim TCA je zaváděn do hospodářského prostoru, v rámci kterého bylo předtím dosaženo vysokého stupně ekonomické integrace v důsledku vnitřního trhu a celní unie, kde byl možný pohyb zboží bez hraničních kontrol. Režim TCA však neumožňuje v tomto pokračovat. Zboží přecházející hranice je podrobeno kontrolám ze strany EU od ledna 2021. Ze strany Spojeného království dochází k zavádění hraničních kontrol postupně s řadou odkladů, které například u potravin a zemědělských výrobků z EU posouvají zahájení některých kontrol až na rok 2024.³²

Administrativu na hranicích a kontroly vyžaduje jak prokázání a ověření, že zboží splňuje pravidla původu výrobku, a tedy že se kvalifikuje pro bezcelní režim TCA, tak v některých případech i ověření splnění rozdílných regulatorních předpisů, například veterinárních či rostlinolékařských. Navzdory širokému režimu nulových cel v TCA tak na exportéry dopadají administrativní a infrastrukturně-logistické překážky spojené s přechodem zboží přes hranice.³³ Samotná TCA celní formality přímo nezjednodušuje.³⁴ Vymezuje jen prostor pro budoucí spolupráci obou stran za účelem jejich zjednodušení, jako například při výměně dat relevantních pro celní formality. Tato ustanovení však lze hodnotit coby poměrně obecná a bez větší přidané hodnoty nad rámec závazků, která oběma stranám tak jako tak vyplývají z mezinárodních dohod při WTO.³⁵ Zavádí se také vzájemné uznání pro institut tzv. oprávněných hospodářských subjektů (Authorised Economic Operator), kterým lze přiznat výhody při posuzování rizik, nižší četnost inspekcí a kontrol nebo přednostní zacházení při kontrolách.³⁶ Pro získání statusu je nezbytné splnit řadu kritérií, včetně

³² Srov. například Bopscia Stefan „UK confirms fifth delay to post-Brexit border checks“, politico.eu, 29. srpna 2023, dostupné na: www.politico.eu/article/uk-confirms-fifth-delay-post-brexit-border-checks/.

³³ Blíže viz též Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 13. Autoři se věnují např. problematice dopadů hraničních kontrol pro sektory fungující na principu just-in-time, jako je automobilový nebo letecký průmysl, nebo pro sektory vyžadující rychlost doručení, jako je ve specifických situacích například farmacie.

³⁴ Zvláštní režim platí pro Severní Irsko, kde na základě mezinárodních smluv mezi EU a Spojeným královstvím nejsou zavedeny pozemní hraniční kontroly mezi Irskou republikou a Severním Irskem a Severní Irsko spadá do hybridního regulatorního a celního režimu, který umožňuje upuštění od těchto hraničních kontrol, a naopak zavádí hraniční kontroly na zboží přicházející do Severního Irsku ze zbytku Spojeného království. Pro tento směr zboží do Severního Irsku pak následně došlo k určitým konkrétním zjednodušením celních formalit jako zavedení tzv. zelených a červených pruhů s rozdílnou mírou formalit odbavení na hranici na základě tzv. Windsorského rámce, dohody mezi EU a Spojeným královstvím z 27. února 2023, viz blíže například Rada EU „Vztahy mezi EU a Spojeným královstvím: EU podniká další kroky k provádění Windsorského rámce“, consilium.europa.eu, 30. května 2023, dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/05/30/eu-uk-relations-eu-takes-further-steps-to-implement-the-windsor-framework/>.

³⁵ Ayele, Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 2 a 3.

³⁶ Srov. příloha 18, čl. 1 TCA.

prokázání náležitého zajištění kontroly nad tokem zboží, dostatečné finanční solventnosti či kontroly nad bezpečností v rámci dodavatelského řetězce.³⁷ Odborné komentáře však poukazují na skutečnost, že získání tohoto statusu může být velmi obtížné pro malé a střední podniky.³⁸

Konečná podoba administrativních formalit a kontrol na hranicích pro zboží přicházející do Spojeného království z EU se v roce 2023 nadále utváří a zahájení některých kontrol na zboží z EU bylo odsunuto až na rok 2024. Od ledna 2022 musí zboží dovážené z EU do Spojeného království doprovázet všechna potřebná celní prohlášení a clo, pokud se platí (např. pro nesplnění pravidel pro původ výrobků), je nutné zaplatit dopředu.³⁹ Dosud však nebyly zavedeny kontroly zdravotní certifikace a sanitární a fyto-sanitární certifikace (Health certification and sanitary and phytosanitary (SPS) certification) pro zemědělské a potravinářské produkty, sanitární a fyto-sanitární kontroly dovozu na určených stanovištích hraniční kontroly (Physical SPS-checks) ani kontroly prohlášení o bezpečnosti (Safety and security declarations) za účelem omezení rizika terorismu a obchodu s nedovoleným zbožím.⁴⁰

Při utváření konečné podoby hraničního režimu pro zboží z EU vstupuje na straně Spojeného království do hry řada faktorů. Potřeba zavedení hraničních procedur je předně odvozována z odlišných regulačních pravidel, například v oblasti veterinářských či rostlinolékařských předpisů snahy o snižování šíření různých biologických rizik, jako jsou zvířecí či rostlinné choroby. Britští výrobci (zejména v zemědělském a potravinářském sektoru) nadto vedle zmíněných rizik poukazují také na své znevýhodnění oproti konkurenci z EU, pro kterou při dovozech do Spojeného království prozatím neplatí kontroly v takovém rozsahu jako na jejich vývoz do EU.⁴¹ Zavádění plného hraničního režimu ze strany Spojeného království pak naopak brzdila řada jiných faktorů, jako je otázka připravenosti infrastruktury a úředního aparátu na hranicích, problematika očekávaného vlivu na inflaci ve Spojeném království.⁴² Odlišné zacházení se zbožím pocházejícím z EU než je tomu u zboží z třetích států by zároveň mohlo být napadeno coby neodůvodněné preferenční zacházení odporující pravidlům WTO.⁴³ Vláda Spojeného království s ohledem na uvedené přišla v druhé polovině roku 2023 s návrhem nového hraničního režimu, který by postupně zavedl plnohodnotný hraniční režim pro zboží pocházející ze všech třetích států včetně EU, ale zároveň by zahrnoval i moderní instituty zjednodušující hraniční administrativu a kontroly, včetně digitalizované a zjednodušené dokumentace, selekce míry administrativy a kontrolních procesů v závislosti na rozřazení převážného zboží do kategorií s nízkým, středním a vysokým rizikem nebo pilotního projektu důvěryhodného obchodníka (pilot trusted trader scheme).⁴⁴ Cílem je dokončit přípravu nového hraničního modelu

³⁷ Čl. 110 a příloha č. 18 TCA.

³⁸ Ayle, Johannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 3.

³⁹ Jurkovic Peter „The UK’s border with the EU“, UK in a changing Europe, 7. září 2023, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/explainers/the-uks-border-with-the-eu/>.

⁴⁰ Pro bližší informace viz např. Jurkovic Peter „The UK’s border with the EU“, UK in a changing Europe, 7. září 2023, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/explainers/the-uks-border-with-the-eu/>.

⁴¹ Jurkovic Peter „The UK’s border with the EU“, UK in a changing Europe, 7. září 2023, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/explainers/the-uks-border-with-the-eu/>.

⁴² Partridge Joanna „UK post-Brexit checks on fresh food from EU delayed for fifth time“, theguardian.com, 29. srpna 2023, dostupné na: <https://www.theguardian.com/business/2023/aug/29/uk-brexit-checks-on-food-eu-delayed>.

⁴³ Jurkovic Peter „The UK’s border with the EU“, UK in a changing Europe, 7. září 2023, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/explainers/the-uks-border-with-the-eu/>.

⁴⁴ Detailní představení návrhu nového hraničního režimu Spojeného království je dostupné v Vláda Spojeného království „The border target operating model“, ISBN 978-1-5286-4345-0, srpen 2023, dostupné na:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file

v druhé polovině roku 2023 a jeho spuštění v jednotlivých etapách v průběhu roku 2024.

Při přechodu zboží do Spojeného království může být relevantní kompetence až 25 různých úřadů a vládních agentur. K podstatnému snížení administrativní zátěže pro obchodníky by proto mělo sloužit jednotné odbavovací místo (the Single Trade Window), které je na základě konzultací s budoucími uživateli již připravováno a v konečné podobě (předpokládá se úplné dokončení v roce 2027) by mělo vést ke sloučení veškeré administrativy obchodníka do jednoho rozhraní, přes které bude možné sdílet data se všemi úřady.⁴⁵

3.2 Pravidla původu zboží dle TCA

Pravidla původu zboží (Rules of Origin) patří ke stěžejním ustanovením mezinárodních dohod o volném obchodě, protože určují, zda se zboží kvalifikuje pro bezcelní režim, či nikoliv. Relevantním faktorem tedy není to, odkud a kam se zboží dováží, ale podle přesně daných pravidel je třeba posoudit, zda má zboží v relevantní míře původ u druhé smluvní strany obchodní dohody, a to při zohlednění místa těžby, pěstování, chování, lovu, výroby či zpracování apod. Dovozece odpovídá za správnost deklarovaných skutečností v žádosti o preferenční celní režim.⁴⁶ Tento postup může být administrativně náročný a některé malé a střední podniky může vést k upřednostnění platby cla dle příslušného sazebníku před podstoupením souvisejících administrativních procedur. Proces je částečně usnadněn tím, že TCA, obdobně jako dohoda EU a Japonska, umožňuje dovozci založit žádost o preferenční režim TCA na tzv. informovanosti dovozce o tom, že produkt splňuje pravidla původu.⁴⁷ Pro rok 2022 platilo zároveň přechodné období, kdy nebylo zapotřebí mít v době dovozu veškeré podkladové dokumenty o prokázání splnění pravidel původu zboží z TCA, je však nutné tyto dokumenty získat a uschovat je po dobu čtyř let pro případnou kontrolu.⁴⁸

TCA má svou unikátní sérii pravidel původu výrobku,⁴⁹ která je odlišná od standardu v jiných obchodních dohodách jak EU,⁵⁰ tak Spojeného království.⁵¹ To dále

---

[/1182464/Final_Border_Target_Operating_Model.pdf](#). Vzájemné uznání institutu důvěryhodného obchodníka mezi EU a Spojeným královstvím je přitom předvídáno i v TCA, srov. příloha č. 18 Oprávněné hospodářské subjekty.

⁴⁵ Vláda Spojeného království „The border target operating model“, ISBN 978-1-5286-4345-0, srpen 2023, dostupné na:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1182464/Final_Border_Target_Operating_Model.pdf, str. 82 až 91.

⁴⁶ V případě TCA jde o čl. 54 (1).

⁴⁷ Čl. 54 (2) TCA. Uvedený postup předpokládá, že dovozce má dostatečné informace o dodavatelském řetězci využitím při výrobě zboží a je schopný to případně také doložit, viz Ayele, Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 6.

⁴⁸ Ayele, Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 6.

⁴⁹ Kapitola 2, čl. 37 až čl. 68 TCA.

⁵⁰ Ve vztahu k některým sektorovým pravidlům o původu zboží je TCA liberálnější, když umožňuje například více možností jak tato pravidla naplnit, než je tomu u jiných obchodních dohod EU, naopak u jiných sektorových pravidel je tomu naopak, bližší viz Ayele, Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 3 až 6.

⁵¹ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 32, srov. též Ayele, Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing

komplikuje situaci exportérů, protože není umožněna tzv. diagonální kumulace původu, při které by bylo možné při posouzení původu zboží započítávat i fáze mající původ v jiných zemích, se kterými mají smluvní strany uzavřenu obdobnou obchodní dohodu.⁵² TCA připouští jen tzv. dvoustrannou kumulaci původu, kdy lze do relevantní míry původu zboží zahrnout postupy mající původ u druhé smluvní strany TCA.⁵³ Například vývozci mikroskopů z EU do Spojeného království tak v rámci kalkulace míry původu zboží mohou zohlednit optické součástky vyrobené ve Spojeném království (dvoustranná kumulace), ale již by tak nemohli učinit, pokud by výrobce takové subdodávky namísto Spojeného království pocházel z Japonska, a to přesto, že jak EU, tak Spojené království mají s Japonskem uzavřenu zónu volného obchodu. To samozřejmě může zásadním způsobem promlouvat do utváření dodavatelských řetězců u firem, které hodlají své zboží exportovat s využitím režimu TCA.

TCA nadto obsahuje výjimku, kdy je možnost bilaterální kumulace vyloučena za předpokladu, že u druhé smluvní strany nastává pouze jedna nebo více operací zařazených do seznamu tzv. výroby v nedostatečném rozsahu, kde jsou například operace jako natírání, konzervace, plnění, balení či porážka zvířat.⁵⁴ Z režimu TCA je tak vyloučen export konzerv ze Spojeného království, pokud by jejich obsahem bylo například výlučně dánské vepřové maso, které bylo předtím v režimu TCA dovezeno do Spojeného království. Toto ustanovení TCA je v odborné literatuře považováno za značně nestandardní a může podstatně změnit zavedené dodavatelské vztahy vytvořené na vnitřním trhu EU před brexitem, zejména s ohledem na finální zpracování produktu.⁵⁵

TCA obsahuje přechodná specifická pravidla původu pro zvláštní druhy zboží. Konkrétně jde o elektrické akumulátory a elektrifikovaná vozidla, pro které jsou ve dvou fázích (do 31. prosince 2023 a do 31. prosince 2026) stanovena přechodná období, ve kterých jsou pravidla původu výrazně benevolentnější a dovolují vyšší míru zahraničních komponentů.⁵⁶ Podíl cizích komponentů po skončení přechodných období je stanoven na maximálně 35 %.⁵⁷ TCA přitom předvídá přezkum výsledku použití těchto přechodných ustanovení, když výslovně uvádí, že „nejdříve čtyři roky od vstupu této dohody v platnost přezkoumá výbor pro obchodní partnerství na žádost kterékoliv ze stran a za pomoci specializovaného obchodního výboru pro celní spolupráci a pravidla původu specifická pravidla původu pro výrobky čísla 8507 použitelná od 1. ledna 2027 a uvedená v příloze 3“.⁵⁸ A dále: „Na základě výsledku přezkumu provedeného podle odstavce 1 může Rada partnerství přijmout rozhodnutí o změně specifických pravidel původu pro výrobky čísla 8507 použitelných od 1. ledna 2027 a uvedených v příloze 3.“⁵⁹ Z reakce automobilového sektoru je však zřejmé, že zásadní problém s naplněním předpokladů pravidel původu zboží u elektromobilů nenastane až od fáze, která by měla započít 1. ledna 2027, ale vážné potíže způsobí již přechod z první do druhé fáze přechodného období, který je spojen s dílčím poklesem maximálně přípustného podílu cizích komponentů. Podle organizace autoprůmyslu ACEA by při současném nastavení

Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 4 a 5.

⁵² Srov. též Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 14.

⁵³ čl. 40 TCA.

⁵⁴ Čl. 40 (3) TCA ve spojení s čl. 43 TCA.

⁵⁵ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 32.

⁵⁶ Příloha 5 TCA.

⁵⁷ Příloha 3, pol. 85.07 TCA.

⁵⁸ Příloha 5, oddíl 3, bod 1 TCA

⁵⁹ Příloha 5, oddíl 3, bod 3 TCA

pravidel TCA dosáhla míra splnění pravidel původu výrobků mezi jejich členy jen 10 % v roce 2024 a navýšení tohoto podílu není realizovatelné s ohledem na proces otevírání nových výrobních kapacit na území EU, který již sice započal, ale nelze ho v uvedeném časovém úseku v potřebné míře dokončit.⁶⁰ ACEA a shodně s ní i zástupci českého autoprůmyslu, včetně Sdružení automobilového průmyslu AutoSAP a zástupci Škody Auto,⁶¹ proto požadují zachování stávajících podmínek přechodných specifických pravidel původu zboží i pro období mezi lety 2024 a 2026. V opačném případě hrozí, že exportéři elektromobilů nebudou moci uplatnit režim TCA a udržet tak konkurenční výhodu nulových cel, kterou výrobci na obou stranách TCA mají proti konkurenci z Číny a případně dalších zemí, které podléhají celní zátěži dle celních sazebníků obou stran.

3.3 Důsledky rozdílné obchodní politiky a rozdílných celních sazebníků

Spojené království zavedlo po vystoupení z vnitřního trhu EU nový celní sazebník pro import z třetích zemí. Tento celní sazebník se vztahuje na dovoz ze zemí, se kterými Spojené království neuzavřelo dohody o výhodnějším obchodním styku, například na základě zóny volného obchodu (např. Austrálie a Nový Zéland).⁶² Ve srovnání se společným celním sazebníkem EU, který je platný i pro importy do ČR, celní sazebník Spojeného království zavedl úplné osvobození od cla u 2 001 položek (v EU je na tyto položky uvaleno clo v průměru 3,6 %), u 4 747 položek došlo k marginálnímu snížení za účelem zjednodušení či zaokrouhlení sazeb (s výsledným průměrným snížením z 6,8 % na 6 %) a 3 963 položek zůstává celní sazba na stejné úrovni v obou sazebnících.⁶³ Spojené království zároveň buduje vlastní síť obchodních dohod s třetími zeměmi. U některých dochází k tzv. překlápění režimu z obchodních dohod, které má s těmito zeměmi EU. V těchto případech je celní zatížení obchodu shodné, i když finální efekt se může lišit s ohledem na specifika aplikace pravidel o původu výrobku. S některými zeměmi (Austrálie a Nový Zéland) však Spojené království již uzavřelo zónu volného obchodu a předběhlo tak vyjednávací proces, který s těmito zeměmi dlouhá léta vede EU. Konečně, některé obchodní dohody Spojeného království nejsou pouhým překlopením dohod, které má s těmito státy uzavřené EU (nejvýznamněji prozatím Japonsko). Výsledkem jsou pak částečně odlišné podmínky pro obchod těchto třetích států s EU a se Spojeným královstvím. To vše vede k situaci, kdy jsou čeští exportéři do Spojeného království vystaveni konkurenci ze třetích států, která může mít na trh Spojeného království snazší přístup než na trh EU (v závislosti na konkrétní kategorizaci zboží v celním sazebníku mohou mít nižší clo). Obdobně platí i pro exporty z jiných zemí EU, např. Německa, na kterých se ČR v rámci dodavatelských řetězců podílí. Naopak britští importéři na trh EU mohou ve vyšší celní zátěži své konkurence ze třetích států vidět svoji určitou konkurenční výhodu a s využitím bezcelního režimu TCA působit na trhu EU za podmínek, které mohou být příznivější než na jejich domácím trhu. Obdobný efekt může platit pro exportéry z EU na trhu v Británii u položek, pro které případně naopak EU má či bude mít s konkrétními třetími státy liberálnější nastavený celní režim než Spojené království. Zásadní změnou tak je, že brexit přinesl pro EU

⁶⁰ ACEA „ACEA response to European Commission questionnaire on battery rules of origin“, 8. června 2023, dostupné na: <https://www.acea.auto/files/ACEA-letter-to-the-European-Commission-on-battery-rules-of-origin.pdf>

⁶¹ Rozhovory autorů s představiteli AutoSAP a Škody Auto, září 2023.

⁶² Vláda Spojeného království „The UK’s trade agreements“, gov. uk, poslední aktualizace 8. června 2023, dostupné na:

<https://www.gov.uk/government/collections/the-uks-trade-agreements#trade-agreements-in-force>.

⁶³ Winters Alan a kol. „New tariff on the block: What is in the UK’s Global Tariff?“, UK Trade Policy Observatory, 20. května. 2020, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/2020/05/20/new-tariff-on-the-block-what-is-in-the-uks-global-tariff/>.

a Spojené království možnost různého nastavení obchodních vztahů s třetími státy, z čeho mohou do budoucna vznikat různé obchodní příležitosti a rizika, kterých by si exportéři měli být vědomi a měli by je zohlednit v rámci svých exportních či investičních plánů.

3.4 Brexit a lidský kapitál

V návaznosti na jednání mezi EU a Spojeným královstvím došlo k poskytnutí záruk pro občany ostatních států EU trvale žijících ve Spojeném království. Pro tyto osoby byla vytvořena možnost požádat o status usazené osoby (resp. status předběžně usazené osoby), který zachovává obdobná práva, jako měly ve Spojeném království před brexitem. Možnost požádat o tento status byla otevřena pro všechny občany EU, kteří přišli do Spojeného království trvale žít do konce účasti Spojeného království na vnitřním trhu, tedy do konce prosince 2020. Takto omezené nastavení nevedlo k nijak zásadním příchodům občanů EU do Spojeného království „na poslední chvíli“. Naopak, v roce 2020 v důsledku brexitu či začínající pandemie covidu-19 nastal převis odchodů občanů EU ze Spojeného království nad příchody o odhadovaných 94 000 osob.⁶⁴

Počet občanů ČR žijících ve Spojeném království (odhadováno mezi 40 000 až 80 000 osob)⁶⁵ byl v poměru k velikosti populace vždy výrazně nižší, než tomu bylo u Polska (odhadován jeden milion v roce 2017 a kolem 700 000 osob v roce 2021), Slovenska či pobaltských států, a proto také otázka případného návratu části těchto občanů nepředstavuje pro ČR tak zásadní faktor jako pro jiné země v regionu. V případě Polska je otázka návratů diskutována s ohledem na socioekonomickou reintegraci těchto osob (jde ve významném podílu o osoby vykonávající ve Spojeném království nízkopříjmová povolání v pohostinství) a problematiku poklesu zahraničních příjmů, které tyto osoby posílaly svým rodinám do Polska.⁶⁶

Pro českou ekonomiku, která dlouhodobě vykazuje znaky přehřátého trhu práce, může brexit představovat spíše příležitost využít lidský potenciál navrátilců ze Spojeného království. Vedle občanů ČR může jít zejména o občany Slovenska, případně Polska či pobaltských států. Jde o osoby, u kterých lze předpokládat vyšší než obvyklou znalost anglického jazyka (přiměřeně jejich vzdělání), což může být pozitivní faktor z hlediska jejich uplatnění na pracovním trhu i v ČR. Nadto, vzhledem k EU občanství, odpadají při jejich zaměstnání pro zaměstnavatele regulatorní překážky zaměstnávání cizinců. Tento okruh osob tak může být relevantním zdrojem lidského kapitálu i pro české zaměstnavatele.

V ČR mělo k červnu 2023 trvalý pobyt 3 344 a přechodný pobyt 4 647 občanů Spojeného království.⁶⁷ Pro britské občany, kteří nemají na území ČR pobytový status na základě dohody o vystoupení Spojeného království z EU, platí standardní cizinecký režim jako pro občany třetího státu, včetně například nutnosti

⁶⁴ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022, str. 27.

⁶⁵ Odhady v analýze Česká spořitelna kalkulují s 49 tisíci občanů ČR žijících a 35–37 tisíci pracujících v roce 2017 ve Spojeném království, srov. Navrátil David a kol. „Scénáře brexitu: rizika a příležitosti pro ekonomiku ČR“, Česká spořitelna, listopad 2018, dostupné na: https://www.csas.cz/content/dam/cz/csas/www_csas_cz/dokumenty/analyzy/Brexit_podzim_2018.pdf, str. 10.

⁶⁶ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022, str. 29.

⁶⁷ Ministerstvo vnitra „Čtvrtletní zpráva o migraci – II. 2023“, dostupné na: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace.aspx>. Uvedené počty zahrnují osoby se statusem dle výstupové dohody mezi EU a Spojeným královstvím i osoby bez tohoto statusu.

požádat o schengenské vízum u pobytů za účelem výdělečné činnosti⁶⁸ a existence povinností spojených se zaměstnáváním cizinců.⁶⁹ Obdobné povinnosti pak platí i pro české občany ve Spojeném království, včetně případné nutnosti vyhovět tzv. bodovému imigračnímu systému hodnotícímu příchozí z třetích států na základě dosaženého vzdělání, dovedností a oboru povolání.⁷⁰ Jisté úlevy v oblasti pracovní mobility pro obchodní účely zajišťuje i režim zavedený v TCA, konkrétně se:

- umožňuje časově omezený převod zaměstnanců v rámci společnosti k práci v provozovně v druhém státě (maximálně po dobu tří let),
- částečně usnadňuje ekonomická aktivita v rámci poskytování smluvních služeb či výkonů nezávislých odborníků,
- umožňuje krátkodobý pobyt za obchodním účelem a spojené aktivity mimo poskytování služeb.⁷¹

Odborná literatura uznává, že režim TCA je s ohledem na uvedené výjimky výhodnější, než by byl standardní režim WTO. Zdůrazňuje ale také, že nastavení podmínek je použitelné zejména pro velké nadnárodní firmy, zatímco malé a střední podniky je, vzhledem k souvisejícím administrativním nákladům či neexistenci sesterské či dceřiné firmy působící na území druhé strany, budou v praxi obtížněji využívat.⁷²

Na nárůst administrativy a zhoršení podmínek pro pobyt zaměstnanců ve Spojeném království poukázala také jedna česká stavební firma v našem dotazníkovém šetření. Jde o středně velký podnik, který prozatím dokázal zvýšené náklady převést do cen pro klienty ve Spojeném království. Schopnost přenést náklady do ceny je závislá především na charakteru poskytovaných služeb a celkové konkurenceschopnosti firmy na trhu ve Spojeném království.

3.5 Brexit a zdanění příjmů s ohledem na přímé zahraniční investice

Změna režimu přímých daní se v důsledku brexitu dotýká převážně přímých zahraničních investic mezi ČR a Spojeným královstvím. Ve strukturovaných rozhovorech, které autoři studie vedli se zástupci britských firem podnikajících prostřednictvím dceřiných společností v ČR, byla tato problematika zmiňována coby nejzásadnější dopad brexitu na jejich podnikání v ČR.

⁶⁸ Ministerstvo vnitra „Entry of UK citizens after 1. 1. 2021“, web MV ČR, aktualizováno 13.4. 2023, dostupné na:

https://www.mzv.cz/london/en/visa_and_consular_information/visa_information/entry_of_uk_citizens_after_01_01_2021/index_1.html.

⁶⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí „Vystoupení Spojeného království z EU a jeho dopady na zaměstnání britských občanů v ČR a sociální zabezpečení osob migrujících mezi ČR a UK“, web MPSV ČR, aktualizováno 28. června 2021, dostupné na: <https://www.mpsv.cz/brexit1>.

⁷⁰ Vláda Spojeného království „Bodový imigrační systém Velké Británie: Úvod pro občany EU“, gov. uk, aktualizováno 9. září 2023, dostupné na: <https://www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens.cs>.

⁷¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí „Vystoupení Spojeného království z EU a jeho dopady na zaměstnání britských občanů v ČR a sociální zabezpečení osob migrujících mezi ČR a UK“, web MPSV ČR, aktualizováno 28. června 2021, dostupné na: <https://www.mpsv.cz/brexit1>, srov. též příloha 21 TCA, která stanoví i řadu zvláštních výjimek pro jednotlivé členské státy EU, včetně ČR.

⁷² Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 5.

TCA sice obsahuje některá ustanovení týkající se přímých daní, včetně závazku obou stran dodržovat mezinárodní daňové standardy, výměny daňových informací, boje proti vyhýbání se daňovým povinnostem a ve vztahu k daňové transparentnosti, neobsahuje však ustanovení, která by bezprostředně zasahovala do daňové povinnosti poplatníků v EU či ve Spojeném království.⁷³ Spojené království se tak v důsledku brexitu a skončení přechodného období od 1. ledna 2021 z pohledu přímých daní stalo tzv. třetí zemí, což znamená, že při zdanění příjmů s mezinárodním prvkem souvisejícím se Spojeným královstvím se postupuje dle vnitrostátních daňových předpisů a případných bilaterálních daňových úmluv, což je v případě ČR Smlouva o zamezení dvojího zdanění uzavřená mezi Českou republikou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku.⁷⁴ Znamená to především, že od roku 2021 přestal pro transakce mezi ČR a Spojeným královstvím platit zvýhodněný daňový režim plynoucí z předpisů EU, včetně směrnice o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků,⁷⁵ směrnice o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností⁷⁶ či směrnice o společném zdanění při přeměnách obchodních společností⁷⁷.

To znamená, že počínaje 1. lednem 2021 se změnil daňový režim pro platby podílu na zisku, dividend, licenčních poplatků či úroků, ke kterým dochází mezi vzájemně ovládanými českými a britskými společnostmi, tedy například mezi společnostmi v postavení mateřských a dceřiných společností. Tyto platby byly za předchozí situace členství Spojeného království v EU s ohledem na zajištění neutrálního vlivu daňových ustanovení na seskupování obchodních společností na vnitřním trhu osvobozeny od platby srážkové daně v zemi původu. Této výhody se již u plateb mezi EU a Spojeným královstvím dovolávat nelze a namísto toho je nutné vycházet z národních daňových předpisů a bilaterálních dohod o zamezení dvojího zdanění, které nemusí vést k úplnému osvobození a pro daňové poplatníky představuje oproti předcházejícímu stavu i dodatečnou administrativu.⁷⁸

Dle platné smlouvy o zamezení dvojího zdanění mezi ČR a Spojeným královstvím podléhá platba podílu na zisku (či dividendy) v zemi zdroje platby 5% srážkové dani, pokud je příjemcem společnost, která spravuje alespoň 25 % podílu s hlasovacím právem na společnosti vyplácející podíl na zisku.⁷⁹ V ostatních případech se uplatní standardní 15% srážková daň.

⁷³ Srov. Ed Denny „The UK-EU Trade and Cooperation Agreement: Tax Implications“, Winston & Strawn LLP, 12. ledna 2021, dostupné na: <https://www.winston.com/en/insights-news/the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-tax-implications>.

⁷⁴ Smlouva byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 89/1992. Srov. též Generální finanční ředitelství „Informace k dopadům vystoupení Spojeného království z EU v oblasti daní z příjmů (BREXIT) od 1. 1. 2021 (za situace, že daně z příjmů nebudou upraveny případnou dohodou)“, Č. j.: 79043/20/7100-40113-800219, dostupné na: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-jine/Info_dopady-BREXITU-dan-z-prijmu-od-20210101.pdf.

⁷⁵ Směrnice rady 2003/49/ES, ze dne 3. června 2003, o společném systému zdanění úroků a licenčních poplatků mezi přidruženými společnostmi z různých členských států, Úřední věstník L 157.

⁷⁶ Směrnice rady 2011/96/EU, ze dne 30. listopadu 2011, o společném systému zdanění mateřských a dceřiných společností z různých členských států, Úřední věstník L 345/8.

⁷⁷ Směrnice rady 1990/434/EHS, ze dne 23. července 1990, o společném systému zdanění při fúzích, rozděleních, převodech aktiv a výměně akcií týkajících se společností z různých členských států, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸ Srov. Ed Denny „The UK-EU Trade and Cooperation Agreement: Tax Implications“, Winston & Strawn LLP, 12. ledna 2021, dostupné na: <https://www.winston.com/en/insights-news/the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-tax-implications>, v případě ČR jsou administrativní povinnosti související s uplatněním režimu mezinárodní smlouvy o zamezení dvojího zdanění vymezeny v pokynech Ministerstva financí č. D-286, dostupné na: <https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-zakony/D-286.pdf>.

⁷⁹ Čl. 10 smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené mezi Českou republikou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku, Sb. zákonů č. 89/1992 a str. 2 Generální finanční ředitelství „Informace k dopadům vystoupení Spojeného království z EU v oblasti daní z příjmů (BREXIT) od 1. 1. 2021 (za situace, že daně z příjmů nebudou upraveny případnou dohodou)“, Č. j.: 79043/20/7100-40113-800219, dostupné na:

Platba úroků, jejichž skutečný vlastník je daňovým rezidentem druhé smluvní strany dohody o zamezení dvojího zdanění, nepodléhá zdanění ve státě zdroje.⁸⁰

Rovněž tak platba licenčních poplatků v základním nastavení nepodléhá zdanění ve státě zdroje, to se však nevztahuje na široký okruh licenčních poplatků souvisejících s průmyslovým vlastnictvím, jako jsou patenty či ochranné známky, či s právy na užití průmyslového, obchodního nebo vědeckého zařízení.⁸¹ Poplatky za využití duševního vlastnictví přitom coby souhrnná položka v rámci obchodu se službami mezi Spojeným královstvím a ČR představují položku s největší negativní bilancí pro ČR, která v roce 2017 přesáhla -100 milionů eur.⁸²

Britské firmy podnikající prostřednictvím dceřiných společností v ČR a české firmy, které obdobným způsobem podnikají na britských ostrovech, se v souvislosti s brexitem musí s novým daňovým režimem vyrovnat. Ze strany mezinárodních poradenských kanceláří je v této souvislosti doporučeno vzít tyto změny v potaz a zvážit případné uzpůsobení holdingové struktury s ohledem na daňovou neutralitu a snížení administrativní zátěže.⁸³ Podmínky obsažené v bilaterálních smlouvách o zamezení dvojího zdanění mezi Spojeným královstvím a jednotlivými zeměmi EU se různí a lišit se mohou i parametry zastropování srážkové daně v zemi zdroje příjmu. Lze předpokládat, že část korporátního sektoru se s novou situací vyrovná tak, že k převodům ze Spojeného království a do něj bude docházet vůči členům korporátní skupiny, kteří sídlí ve státě EU se smlouvou o zamezení dvojího zdanění, která je nejpříznivější z hlediska parametrů pro přípustnou srážkovou daň u zdroje, tak z hlediska související administrativní zátěže. V rámci britské korporátní skupiny působící v EU mohou být licenční práva (např. celoskupinový software) poskytována napříč skupinou z dceřiné společnosti se sídlem ve státě EU s potenciálně nejvýhodnějším režimem vůči platbám do Spojeného království. Obdobně mohou české firmy investující do Spojeného království zvažovat založení dceřiné společnosti v jiném státě EU, ze kterého by pak skutečně přistoupily k založení britské dceřiné společnosti, a platby tak podřídily režimu optimální dohody o zamezení dvojího zdanění. V praxi přitom nelze ani vyloučit využití daňových úmluv, které se Spojeným královstvím mají třetí státy, tedy země mimo EU.

---

https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-jine/Info_dopady-BREXITU-dan-z-prijmu-od-20210101.pdf.

⁸⁰ Čl. 11 smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené mezi Českou republikou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku, Sb. zákonů č. 89/1992 a str. 2
Generální finanční ředitelství „Informace k dopadům vystoupení Spojeného království z EU v oblasti daní z příjmů (BREXIT) od 1. 1. 2021 (za situace, že daně z příjmů nebudou upraveny případnou dohodou)“, Č. j.: 79043/20/7100-40113-800219, dostupné na:
https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-jine/Info_dopady-BREXITU-dan-z-prijmu-od-20210101.pdf.

⁸¹ Čl. 12 smlouvy o zamezení dvojího zdanění uzavřené mezi Českou republikou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irsku, Sb. zákonů č. 89/1992 a str. 2
Generální finanční ředitelství „Informace k dopadům vystoupení Spojeného království z EU v oblasti daní z příjmů (BREXIT) od 1. 1. 2021 (za situace, že daně z příjmů nebudou upraveny případnou dohodou)“, Č. j.: 79043/20/7100-40113-800219, dostupné na:
https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-jine/Info_dopady-BREXITU-dan-z-prijmu-od-20210101.pdf.

⁸² Bittner Jan a kol. „Analýza struktury obchodu se Spojeným královstvím – Diskusní dokument k tématu brexitu“, OSTEU. Úřad vlády ČR, únor 2019, dostupné na:
https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/190204_Analyza_brexit_FE2.pdf, str. 17.

⁸³ Srov. například závěry v Ed Denny „The UK-EU Trade and Cooperation Agreement: Tax Implications“, Winston & Strawn LLP, 12. ledna 2021, dostupné na:
<https://www.winston.com/en/insights-news/the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-tax-implications>.

Alternativou k takovému postupu je akceptování daňového režimu a administrativních požadavků platných pro převody mezi ČR a Spojeným královstvím bez úprav uspořádání korporátní struktury. V krajním případě pak může korporátní struktura přistoupit k utlumení investice či suboptimálnímu přístupu k jejímu dalšímu rozvoji, což by v delším časovém horizontu mohlo vést k prohlubování dopadů brexitu na EU i Spojené království.

Pro ČR pak tento dopad brexitu přináší potenciální potřebu průběžně, ve vztahu k ostatním použitelným daňovým úmluvám, posuzovat daňovou a administrativní zátěž, kterou využití režimu dohody o zamezení dvojího zdanění přináší, a to včetně uživatelské přístupnosti využívaných digitálních daňových rozhraní pro související úkony, jasnosti výkladu relevantních právních pojmů a míry předvídatelnosti rozhodnutí finanční správy a soudů. To je cesta, jak v situaci tzv. treaty shoppingu, který v praxi nutně nastane, přispět k posílení vedení plateb mezi ČR a Spojeným královstvím. Zároveň tak lze přispět k tomu, aby pobrexítový daňový režim neměl za následek negativní hospodářské důsledky v podobě vzájemného omezování přímých zahraničních investic.

3.6 Vzájemné uznávání posouzení shody

Přestože britská vláda usilovala o získání dohody na vzájemném uznávání posouzení shody, která by umožnila britským a evropským certifikačním autoritám potvrdit, že výrobek z jednoho teritoria splňuje regulační předpisy v tom druhém, k jejímu uzavření a začlenění do TCA nedošlo. Bez této dohody musí být britský výrobek certifikován v EU a získat CE certifikaci, což vytváří další administrativní náklady pro výrobce. Britská vláda nakonec akceptovala certifikaci CE a upustila od požadavku na certifikaci UKCA pro evropské dovozy, jak bylo původně plánováno od roku 2025. Certifikace CE byla 1. srpna 2023 ve Spojeném království uznána, a to bez omezení doby trvání tohoto opatření.⁸⁴ Ve Spojeném království tak bude nadále certifikace CE akceptována paralelně s britskou certifikací UKCA. EU však certifikaci UKCA neuznává a obecně platí, že neuznává ani certifikáty vydané po brexitu certifikačními orgány se sídlem ve Spojeném království.⁸⁵ Pro méně rizikové kategorie zboží lze dovoz do EU založit na prohlášení výrobce o souladu s regulačními předpisy EU, importér z EU však v takovém případě přebírá právní odpovědnost za následky případného nesouladu s regulačními požadavky.⁸⁶ Globálně uznávané standardy v oborech, jako je automobilový či letecký průmysl, zajišťují, že nadále převládá faktický soulad požadavků platných v EU a ve Spojeném království, což problematiku posouzení shody usnadňuje, i když zcela vylučuje požadavky na dodatečné administrativní kroky.⁸⁷ Na opačné straně osy faktického souladu/nesouladu

⁸⁴ Vláda Spojeného království „UK Government announces extension of CE mark recognition for businesses“, gov. uk, 1. srpna 2023, dostupné na: <https://www.gov.uk/government/news/uk-government-announces-extension-of-ce-mark-recognition-for-businesses>.

⁸⁵ Srov. Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 32.

⁸⁶ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 31 a 32, nebo Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 7.

⁸⁷ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 32 a Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 7.

standardů lze paradoxně nalézt chemický průmysl, což vyplývá z pozice Spojeného království, které trvá na vlastní regulační úpravě nebezpečných chemikálií a odchyluje se tak od standardů regulace REACH, která platí v EU.⁸⁸ V případě certifikací se tedy britské podniky nacházejí ve stejné situaci jako v případě sanitárních a fyto-sanitárních norem, kdy musí prozatím na rozdíl od evropských firem nést vyšší administrativní náklady při vstupu na trh druhé smluvní strany.

3.7 Sanitární a fyto-sanitární normy

Po brexitu platí v EU a Velké Británii odlišný sanitární a fyto-sanitární režim, což znamená, že výrobci v potravinářském průmyslu a zemědělci na obou stranách podléhají rozdílným pravidlům. V TCA se nepodařilo dohodnout vzájemné uznávání sanitárního a fyto-sanitárního režimu ani certifikací o jejich splnění.⁸⁹ Z TCA pouze vyplývá, že smluvní strany by neměly kontroly zboží související se sanitárním a fyto-sanitárním režimem zneužívat a měly by udržet jejich četnost v proporcionalitě k rizikovitosti dováženého zboží.⁹⁰ Při obchodní výměně mezi EU a Spojeným královstvím tak zboží ze zemědělského a potravinářského průmyslu musí čelit kontrolám zdravotní nezávadnosti, což zvyšuje náklady vzájemného obchodu v zemědělsko-potravinářském sektoru. Výjimkou je teritorium Severního Irsku, pro které platí sanitární a fyto-sanitární režim EU. Tento druh kontrol je navíc zatím vyžadován pouze na hranicích EU pro dovoz ze Spojeného království. Velká Británie zavedení recipročních opatření prozatím odkládala. Evropští vývozcí tak mají ještě v roce 2023 nižší administrativní náklady ve srovnání s těmi britskými.⁹¹ V polovině roku 2023 však vláda Spojeného království oznámila postupné zavedení požadavků na doložení osvědčení a následně také zavedení kontrol v průběhu roku 2024.

Od 31. ledna 2024 mají být ze strany Spojeného království vyžadována veterinární a rostlinolékařská osvědčení pro dovoz „středně rizikových“ živočišných produktů, rostlin a rostlinných produktů (tj. např. syrové, chlazené nebo mražené maso a mléčné výrobky) a „vysoce rizikových“ potravin (zejména živá zvířata) a krmiv jiného než živočišného původu z EU.⁹²

Od 30. dubna 2024 pak mají být zavedeny také kontroly dokladů (zdravotní a rostlinolékařské dokumentace zboží), fyzické kontroly (kontrola hygienických a fyto-sanitárních předpisů) či kontroly totožnosti (tedy ověření, že zboží v zásilce je zboží, které je uvedeno v dokumentaci). Tyto kontroly mají být prováděny u „středně rizikových“ živočišných produktů, rostlin a rostlinných produktů, jakož i u „vysoce rizikových“ potravin a krmiv jiného než živočišného původu z EU.⁹³

---

⁸⁸ Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 32, nebo Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 14.

⁸⁹ Srov. též Yohannes a kol. „Taking Stock of the UK-EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Goods“, UKTPO Briefing Paper 52, leden 2021, dostupné na: https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/taking-stock-of-the-uk-eu-trade-and-cooperation-agreement-trade-in-goods/#_ftn3, str. 8.

⁹⁰ Čl. 73 TCA.

⁹¹ Platí to však pouze při dovozu do Spojeného království.

⁹² Srov. Vláda Spojeného království „The border target operating model“, ISBN 978-1-5286-4345-0, srpen 2023, dostupné na:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1182464/Final_Border_Target_Operating_Model.pdf, str. 13.

⁹³ Srov. Vláda Spojeného království „The border target operating model“, ISBN 978-1-5286-4345-0, srpen 2023, dostupné na:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1182464/Final_Border_Target_Operating_Model.pdf, str. 13.

V dotazníkovém šetření jedna česká potravinářská firma poukázala na skutečnost, že i na její zboží pocházející z ČR (syrovátka, mléko) uplatňuje EU kontroly, pokud je její zboží ze Spojeného království reexportováno do Irsku či dalších států EU, a to aniž by ve Spojeném království došlo k jeho úpravě. Kontrola veterinárních či rostlinolékařských pravidel zatěžuje přechod zboží z jedné regulační zóny do druhé a není závislá na statusu exportéra. Pro potravinářský průmysl tak bude převoz zboží přes hranici mezi EU a Spojeným královstvím komplikací a lze předpokládat, že většinu firem tento stav donutí k transformaci dodavatelsko-odběratelských vztahů, aby jejich zboží regulační hranici přecházelo co nejméně. Po zavedení kontrol ze strany Spojeného království (v roce 2024) totiž bude uvedený potravinářský reexport pravděpodobně podléhat nejen kontrole při návratu zboží do EU, ale oproti stavu v roce 2023 přibude ještě jedna potenciální kontrola při prvotním exportu do Spojeného království z ČR.

3.8 Brexit a změny v sektoru služeb

Sektor služeb je stěžejní zejména pro Spojené království, kde se tento sektor dlouhodobě podílí z téměř poloviny na všech vývozech ze Spojeného království, což je významně ovlivněno silou britských firem v sektorech, jako jsou finančních služby, popřípadě v oblasti poradenství, digitálních služeb či v rámci audiovizuálního sektoru.⁹⁴ Problematice služeb je věnována hlava II TCA. Vynětí podléhají některé zásadní sektory, jako je větší část sektoru dopravy a audiovizuální sektor.⁹⁵ Ustanovení TCA pro sektor telekomunikací, mezinárodního námořního obchodu a digitálního obchodu jsou v odborné literatuře hodnocené coby ambiciózní, zatímco letectví, kamionová doprava, finanční služby a sektory vyžadující prokazování profesní kvalifikace jsou naopak považovány za oblasti, kde brexit přinese nejvíce překážek pro poskytování služeb.⁹⁶

Obecně pak platí, že poskytovatelé z EU mohou nadále poskytovat služby ve Spojeném království a naopak. Zásadní změnou oproti době britského členství na vnitřním trhu ale je, že poskytované služby nadále musí odpovídat regulačním požadavkům státu příjemce služby. Tím se převrací přístup regulace platný v EU, kde se naopak vychází z požadavku, aby poskytovatel služeb nebyl regulací státu příjemce služeb nepřiměřeně zatěžován,⁹⁷ a v některých odvětvích se široce uplatňují vzájemná uznávání profesní kvalifikace či se připouští poskytování služeb na základě tzv. jednotného evropského pasu, kdy platí regulace a správní dozor v zemi poskytovatele služby.

Přeshraniční poskytování zboží však obecně naráží na řadu překážek. Vedle specifické regulace v zemi příjemce služby jde také často o nutnost osobní přítomnosti poskytovatele služby u příjemce (nebo návštěvu příjemce u poskytovatele) či také o jazykové, kulturní a další faktické překážky. Volný pohyb služeb tak je, s ohledem na vše uvedené, a zejména ve srovnání s volným pohybem zboží, stále považován za méně rozvinutou součást vnitřního trhu EU. To může být také jeden z důvodů, proč změny spojené s opuštěním vnitřního trhu služeb nejsou ani při brexitu na první pohled tak znatelné jako v případě pohybu zboží. Významným faktorem je také to, že současná úroveň mezinárodních záruk pro přímé

⁹⁴ Blíže srov. též Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 12.

⁹⁵ Čl. 123 (5) TCA.

⁹⁶ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 2.

⁹⁷ Srov. principy zavedené obecně (s četnými výjimkami) pro sektor služeb ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

zahraniční investice, včetně záruk pro investice obsažené v TCA,⁹⁸ umožňuje i po brexitu zachovat nabídku služeb u druhé strany prostřednictvím zahraničních investic a stálé přítomnosti v zemi příjemce služby prostřednictvím dceřiných společností, jakkoliv tento způsob TCA v zásadě nevyžaduje a naopak obsahuje obecná ustanovení, která brání požadavkům na výlučné poskytování služeb takovou formou.⁹⁹ Odborná literatura přesto předpokládá, že praxe poskytování služeb po brexitu půjde touto cestou a zároveň tuto skutečnost dává do souvislosti s nízkým zájmem lobby poskytovatelů služeb o ovlivňování jednání předcházejících uzavření TCA.¹⁰⁰

Poskytování služeb prostřednictvím dceřiných společností ve státě příjemců služeb je v řadě sektorů nejnadhší cestou, jak překonat překážky vzniklé po brexitu. Mezi sektory, kde se pravděpodobně tato cesta poskytování služeb nejvíce uplatní, patří aerolinie, bankovníctví, pojišťovnictví, poskytovatelé vysílacích služeb a služeb v audiovizuálním sektoru.¹⁰¹ Poskytovatel služeb však musí být ochoten a schopen investovat dostatek prostředků do vybudování své přítomnosti v místě příjemců služeb či využít takovou přítomnost, kterou v EU či ve Spojeném království již v minulosti vytvořil. Brexit tak mnohem zásadněji ovlivní poskytovatele služeb, malé a střední podniky, zatímco velké korporátní struktury se mohou snadněji na změny doprovázející brexit adaptovat.¹⁰² Tuto cestu transformace doprovází také příslušné regulatorní a daňové změny. Entita poskytující služby v zemi příjemců služeb podléhá také v této zemi regulatorním předpisům a správnímu dozoru a zde také podléhá zdanění. Vyšší míra využití takového postupu pak při vyšší míře investic potenciálně vede i k větší potřebě přeshraničních plateb dividend, úroků či licenčních poplatků mezi EU a Spojeným královstvím. Této problematice se podrobněji věnujeme v oddíle s názvem Brexit a zdanění příjmů s ohledem na přímé zahraniční investice.

3.9 Doprava, kobotáž a e-commerce

Režim TCA zasáhl zvlášt' závažně sektor letectví.¹⁰³ Po brexitu již nadále není možné, aby letecký přepravce mající sídlo v jedné ze stran TCA zajišťoval let mezi různými destinacemi u druhé strany (tj. mezi letišti v EU nebo naopak mezi letišti ve Spojeném království či těmito letišti a destinací v třetí zemi) a letecká spojení jsou navazována bilaterálně mezi letišti v EU a letišti ve Spojeném království.¹⁰⁴ Na nastalou situaci musely vzhledem k velikosti teritoria a trhu EU reagovat zejména aerolinie ze Spojeného království, když některé zvolily založení separátních entit v EU, kterým je

⁹⁸ Čl. 127 až 133 TCA.

⁹⁹ Z toho však existují četné výjimky, srov rozsáhlá příloha 20 TCA. Pro Českou republiku lze příkladmo zmínit výhrady ve vztahu k možnosti poskytovat služby auditora, zdravotní péči či maloobchod s léčivými přípravky a mnohé další.

¹⁰⁰ Srov. například Fusacchia Ilaria a kol. „The consequences of the Trade and Cooperation Agreement for the UK's international trade“, Oxford Review of Economic Policy, Vol. 38 (1), 2022, str. 27–49, dostupné na: <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/1/27/6514752>, str. 33.

¹⁰¹ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade–“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 3.

¹⁰² Srov. též Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 2 a 3.

¹⁰³ Část 2, díl 2 TCA.

¹⁰⁴ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 4.

možné přiznat práva leteckého přepravce z EU.¹⁰⁵ Některé aerolinie s mezinárodním vlastnictvím pak na nastalou situaci reagovaly také omezením hlasovacích práv vlastníků ze Spojeného království, aby se mohly kvalifikovat coby letečtí přepravci z EU.¹⁰⁶

Obdobná situace pak nastala pro kamionovou přepravu.¹⁰⁷ Dopravce se sídlem v jedné ze smluvních stran TCA může zajišťovat přepravu mezi místem v EU a ve Spojeném království, případně tranzit přes teritorium druhé strany. Počet přeprav mezi různými místy u druhé strany TCA je však výrazně limitován. V rámci teritoria EU představuje výjimku například přejezd z cílové destinace v EU do jiné destinace v EU za účelem nakládky k dopravě do Spojeného království, tj. pokud cesta zpět slouží také k přepravě nákladu, nemusí být náklad pro zpáteční cestu naložen v místě předchozí vykládky, ale dopravce je oprávněn jej naložit na jiném místě u druhé strany.¹⁰⁸ Dopravci z EU, včetně České republiky, mohou při cestě na území Velké Británie uskutečnit až dvě kabotážní operace navíc.¹⁰⁹ Navzdory rostoucí poptávce po přepravních službách ve Spojeném království a přetrvávajícímu nedostatku řidičů reagovalo 56 % britských přepravních společností na situaci po brexitu rozhodnutím přesunout alespoň část svého působení do EU, zatímco 19 % se rozhodlo nadále v EU vůbec nepůsobit.¹¹⁰

Liberální úpravu oproti tomu má mezinárodní námořní přeprava, která je v TCA pokryta v části věnované poskytování služeb a investicím.¹¹¹ Tato ustanovení však nedopadají na mnohem senzitivnější vnitrostátní námořní přepravu, která naopak představuje výjimku z režimu služeb pokrytých v TCA, obdobně jako například audiovizuální sektor.¹¹²

Změnám po brexitu od 1. ledna 2021 podléhá také e-commerce. Mezi nové aspekty patří nutnost e-shopů registrovat se k DPH ve Spojeném království, resp. v EU, a nastavení transparentních podmínek pro zákazníky, kdy DPH v zemi importu odvádí buď přímo registrovaný e-shop, nebo sám zákazník, zpravidla prostřednictvím doručovatele. Vedle DPH a případné spotřební daně v zemi importu může v úvahu přicházet také povinnost zaplatit clo, pokud cena zásilky přesahuje hodnotu 150 eur / 135 liber a na zboží se zároveň nevztahuje bezcelní režim dle TCA. Novým nákladem mohou být také poplatky dopravců za vyřízení celní administrativy, a to i v případě, že zásilka nepodléhá clu, protože i tak prochází celní kontrolou.¹¹³

¹⁰⁵ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 4.

¹⁰⁶ Reuters Staff „EasyJet suspends some voting rights to meet post-Brexit rules“, Reuters.com, 4. ledna 2021, dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-britain-eu-easyjet-idUSKBN299153>.

¹⁰⁷ Část 2, díl 3, hlava 1 TCA. Vedle kamionové přepravy v hlavě 1 je v hlavě 2 dohodo?? dílu upravena silniční přeprava cestujících.

¹⁰⁸ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 4.

¹⁰⁹ MPO „Nákladní doprava – nová pravidla pro přepravu z/do Velké Británie“, 31. prosince 2020, dostupné na: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/o-brexitu/nakladni-doprava--nova-pravidla-pro-prepravu-z-do-velke-britanie--258716/>.

¹¹⁰ Haulage Exchange „The 2021 Post-Brexit Hauliers Survey“, haulageexchange.co.uk, 8. července 2021, dostupné na: <https://haulageexchange.co.uk/blog/the-2021-post-brexit-hauliers-survey/>.

¹¹¹ Čl. 190 a 191 TCA.

¹¹² Čl. 123 (5) TCA.

¹¹³ Evropská komise „Buying goods online coming from a non-European Union country“, europea.eu, Taxation and Customs Union, dostupné na: https://taxation-customs.ec.europa.eu/buying-goods-online-coming-non-european-union-country_en.

3.10 Finanční služby

Sektor finančních služeb byl jedním ze stěžejních oblastí v jednáních o budoucím vztahu Spojeného království a EU po brexitu. Spojené království a obzvláště Londýn a jeho City jsou globálním centrem finančních služeb a jako takové představují spojnicí mezi ekonomikou EU a globálním finančním trhem, včetně služeb v oblastech, jako je investiční bankovníctví či služby zajišťoven. Ve Spojeném království sektor finančních služeb zaměstnává 2,3 milionu lidí, podílí se z 10 % na celkových daňových příjmech, představuje 19,1 % veškerého vývozu služeb, přičemž 37 % celkového vývozu finančních služeb ze Spojeného království v roce 2019 směřovalo do EU.¹¹⁴ Spojené království bylo také za svého členství v EU silným podporovatelem integrace v oblasti kapitálových trhů.¹¹⁵ Tato integrační snaha se postupně naplňuje v institutu unie kapitálových trhů EU; její plné fungování je však stále vzdálené.¹¹⁶ Některé země EU spojovaly s brexitem také ambici posílit finanční centra eurozóny, jako je Paříž a Frankfurt, na úkor Spojeného království.¹¹⁷

V průběhu jednání se EU a Spojenému království nepodařilo v této oblasti dosáhnout ambiciózní úpravy vzájemné spolupráce. Do TCA¹¹⁸ se podařilo vtělit jen několik základních ustanovení jako to o nediskriminaci poskytovatelů služeb druhé smluvní strany či ustanovení o volném pohybu kapitálu a kybernetické bezpečnosti.¹¹⁹

Nejpodstatnější institut, který v rámci vnitřního trhu EU usnadňuje přeshraniční poskytování finančních služeb, tj. jednotný evropský pas finančních institucí, není v režimu TCA zachován. Další podstatná rozhodnutí o podmínkách poskytování finančních služeb mezi EU a Spojeným královstvím, především v oblasti uznávání ekvivalence služeb, byla odsunuta na pozdější dobu. Přiznání ekvivalence je jednostranným postupem, na jehož základě jedna strana uznává, že pravidla platná pro poskytování finančních služeb ve specifické oblasti v určité zemi jsou ekvivalentní jejím vlastním pravidlům, a na základě toho uznává splnění regulatorních předpisů či případně i výkon dozoru z jurisdikce poskytovatele služby.¹²⁰ Na rozdíl od jednotného evropského pasu je rozhodnutí o ekvivalenci užší svým rozsahem a zároveň je zpravidla omezené na konkrétní časový úsek a lze ho revokovat jednostranným rozhodnutím v horizontu 30 dní, což pro poskytovatele služeb přináší daleko nižší míru jistot.¹²¹ Rozhodnutí o ekvivalenci vydává Evropská komise na straně EU a Ministerstvo financí na straně Spojeného království, většinou

¹¹⁴ Výbor pro evropské záležitosti Sněmovna lordů „The UK-EU relationship in financial services“, 1st Report of Session 2022–23, 23. června 2022, dostupné na: <https://committees.parliament.uk/publications/22728/documents/167235/default/>, str. 3.

¹¹⁵ Srov. například Parliament UK „UK should spearhead an EU Capital Markets Union, says Lords report“, 20. března 2015, dostupné na: <https://www.parliament.uk/business/lords/media-centre/house-of-lords-media-notice/2015/march-2015/uk-should-spearhead-an-eu-capital-markets-union-says-lords-report/>.

¹¹⁶ Rada EU „Unie kapitálových trhů“, consilium.europa.eu, sekce politiky, 25. července 2023, dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/capital-markets-union/>.

¹¹⁷ Srov. například Jones Huw „Paris neck-and-neck with Frankfurt in Brexit race: French lobbyist“, Reuters, 15. února 2018, dostupné na: <https://jp.reuters.com/article/us-britain-eu-banks/paris-neck-and-neck-with-frankfurt-in-brexit-race-french-lobbyist-idUSKCN1FZ234>.

¹¹⁸ Sektoru finanční služeb se přímo věnují články 182 až 189 TCA.

¹¹⁹ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 4.

¹²⁰ Pro EU srov. Evropská komise „Equivalence in financial services“, ec.europa.eu, 11. listopadu 2022, dostupné na: https://finance.ec.europa.eu/eu-and-world/equivalence-non-eu-financial-frameworks_en, včetně aktuálního seznamu rozhodnutí o ekvivalenci EU z 11. listopadu 2022. Pro Spojené království, viz srov. Výbor pro evropské záležitosti Sněmovna lordů „The UK-EU relationship in financial services“, 1st Report of Session 2022–23, 23. června 2022, dostupné na: <https://committees.parliament.uk/publications/22728/documents/167235/default/>, str. 22.

¹²¹ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 4.

po konzultaci technických otázek s příslušným vykonavatelem správního dozoru. Na vydání rozhodnutí není právní nárok a vydání tak může být bržděno například i z politických důvodů. Ze strany Spojeného království bylo od brexitu přistupováno k vydávání rozhodnutí o ekvivalenci pro poskytovatele finančních služeb z EU vstřícněji, než tomu bylo naopak ze strany EU.¹²² EU pro Spojené království přiznává zejména ekvivalenci pro tzv. ústřední protistrany zajišťující clearingové operace.¹²³ Rozhodnutí je zatím časově omezené do června 2025, což podle britské strany odpovídá těžko nahraditelné roli britských finančních institucí v clearingových operacích eurozóny a zároveň snaze představitelů EU využít trvání ekvivalence k vybudování kapacit na území EU.¹²⁴

Poskytovatelé finančních služeb ze Spojeného království se se situací omezeného rozsahu oblastí pokrytých rozhodnutími o ekvivalenci již museli vyrovnat a částečně přesunout své působišťe ze Spojeného království do EU.¹²⁵ Odhadovaný přesun pracovních míst do EU v sektoru finančních služeb v důsledku této situace však zatím dle dostupných odhadů zdaleka nedosáhl řádu zmiňovaného v době po referendu o brexitu. Namísto odhadů z roku 2016 o přesunu 75 000 pracovních míst do EU se odhaduje, že prozatím skutečně došlo k přesunu 7 000 pracovních míst v sektoru finančních služeb do EU.¹²⁶ Nejde však o ukončený proces a další přesuny pracovních míst do EU mohou následovat v závislosti na rozhodnutích o ekvivalenci přijatých v budoucnu či ukončení platnosti těch stávajících.¹²⁷

Před brexitem nepůsobila na území Spojeného království žádná z českých bank na základě jednotného evropského pasu finančních institucí. V ČR působily před brexitem jen dvě banky ze Spojeného království, pokračování jejich působení je nadále možné z poboček v jiných zemích EU. Totéž platí i pro nadnárodní bankovní domy a banky z USA či asijských zemí, které při poskytování služeb využívaly své pobočky v Londýně.¹²⁸ Řada finančních institucí původem ze Spojeného království přitom již v ČR před brexitem působila prostřednictvím svých dceřiných společností a problematika ztráty jednotného evropského pasu se jich tak nedotýká.¹²⁹

¹²² Výbor pro evropské záležitosti Sněmovna lordů „The UK-EU relationship in financial services“, 1st Report of Session 2022–23, 23. června 2022, dostupné na:

<https://committees.parliament.uk/publications/22728/documents/167235/default/>, str. 22.

¹²³ Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 648/2012, ze dne 4. července 2012, o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů, L201/1, čl. 25 (6).

¹²⁴ Výbor pro evropské záležitosti Sněmovna lordů „The UK-EU relationship in financial services“, 1st Report of Session 2022–23, 23. června 2022, dostupné na:

<https://committees.parliament.uk/publications/22728/documents/167235/default/>, str. 23 a 24.

¹²⁵ Výbor pro evropské záležitosti Sněmovna lordů „The UK-EU relationship in financial services“, 1st Report of Session 2022–23, 23. června 2022, dostupné na:

<https://committees.parliament.uk/publications/22728/documents/167235/default/>, str. 28.

¹²⁶ Výbor pro evropské záležitosti Sněmovna lordů „The UK-EU relationship in financial services“, 1st Report of Session 2022–23, 23. června 2022, dostupné na:

<https://committees.parliament.uk/publications/22728/documents/167235/default/>, str. 3.

¹²⁷ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 4.

¹²⁸ Srov. odhady České bankovní asociace zmiňované v Bittner Jan a kol. „Analýza struktury obchodu se Spojeným královstvím – Diskusní dokument k tématu brexitu“, OSTEU. Úřad vlády ČR, únor 2019, dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/190204_Anyza_brexit_FE2.pdf, str. 18.

¹²⁹ Semistrukturovaný rozhovor autorů se zástupci finanční instituce působící v ČR s vlastníky ze Spojeného království, září 2023.

3.11 Vzájemné uznávání profesních kvalifikací

S koncem přechodného období, tj. od 1. ledna 2021, přestalo mezi EU a Spojeným královstvím platit zjednodušené, popřípadě automatizované uznávání profesních kvalifikací platné v EU. Výjimkou zůstává kvalifikace nabytá ve Spojeném království občany EU za dobu členství Spojeného království v EU (do 31. prosince 2020), kterou lze i nadále uznat v souladu s režimem platným v EU.¹³⁰

TCA ponechává oběma stranám možnost upravit způsob, jak prokázat odbornou kvalifikaci, přičemž usnadnění postupu je možné dosáhnout na základě případně uzavřených bilaterálních dohod o uznávání odborných kvalifikací mezi Spojeným královstvím a jednotlivými členskými státy EU ve vztahu k jednotlivým profesím.¹³¹ Do případného sjednání bilaterální dohody pro danou profesi se ke Spojenému království při posouzení odborné kvalifikace přistupuje jako k tzv. třetí zemi a pro jeho občany se tak nadále uplatní jen postup tzv. akademického uznávání (nostrifikace). Obdobně tomu je ve Spojeném království vůči kvalifikacím získaným v ČR. To může představovat v řadě oblastí další faktor zvyšující administrativní náklady spojené se zaměstnáním odborníka z druhé strany či při přeshraničním poskytování služeb. Relevantním praktickým aspektem pak ale může být také to, že pro některé profese platí ve Spojeném království ve srovnání s ČR liberálnější přístup pro zahájení jejich výkonu.

Pro profesi autorizovaných inženýrů a techniků platí ve Spojeném království pouze dobrovolná registrace v britském regulačním orgánu pro inženýrskou profesi, *Engineering Council*, a výběr odborníků a posouzení jejich kvalifikace je ponecháno na odběratelích, resp. zadavatelích.¹³² Význam případného sjednání bilaterální úmluvy mezi ČR a Spojeným královstvím u takových profesí by pak kromě zjednodušení administrativy pro Brity usilující o uznání odborné kvalifikace u nás spočíval zejména v posílení kreditu odbornosti dosažené v ČR před zadavateli ze Spojeného království tím, že ji v mezinárodní dohodě oficiálně uzná britská strana.

3.12 Pohyb dat po brexitu

Odhaduje se, že více než desetina (11,5 %) globálního přeshraničního pohybu dat prochází přes Spojené království, přičemž tři čtvrtiny (75 %) tohoto toku dat je z EU.¹³³ Spojené království a EU se v TCA zavázaly, že neomezí přeshraniční toky dat mezi sebou, včetně požadavku na lokalizaci dat nebo použití výpočetních zařízení na území jedné ze stran.¹³⁴ Dle TCA se smluvní strany také vzájemně informují o opatřeních na ochranu osobních údajů a soukromí, přičemž žádné ustanovení TCA nebrání druhé straně taková opatření přijmout nebo ponechat v platnosti.¹³⁵ Ve vztahu k režimu

¹³⁰ Blíže k problematice uznávání odborných kvalifikací v souvislosti s brexitem z pohledu právní úpravy ČR viz MŠMT „Uznávání odborných kvalifikací po brexitu“, msmt.cz, 24. února 2020, dostupné na: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/uznavani-odbornych-kvalifikaci-po-brexitu>.

¹³¹ Borchert Ingo a kol. „Taking Stock of the UK–EU Trade and Cooperation Agreement: Trade in Services and Digital Trade“, UKTPO Briefing Paper 53, UK Trade Policy Observatory, leden 2021, dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP53.pdf>, str. 5.

¹³² Srov. Velíšek Josef „Brexit a uznávání odborné kvalifikace“, ČKAIT, 22. dubna 2020, dostupné na: <https://zpravy.ckait.cz/vydani/2020-02/brexit-a-uznavani-odborne-kvalifikace/>.

¹³³ David Julian a kol. „UK and EU agree a path forward to achieve the free flow of personal data“, TechUK, 26. prosince 2020, dostupné na: <https://www.techuk.org/resource/uk-and-eu-agree-a-path-forward-to-achieve-the-free-flow-of-personal-data.html>.

¹³⁴ Čl. 201 TCA. Odst. 2 tohoto ustanovení však oběma smluvním stranám dává možnost přehodnotit konkrétní závazek v této oblasti za podmínky, že bude dodržen nediskriminační přístup při posouzení souvisejících okolností.

¹³⁵ Čl. 202 TCA.

předávání osobních údajů platilo do 30. června 2021 dle TCA přechodné období, na jehož konci (28. června 2021) Evropská komise vydala rozhodnutí uznávající, že Spojené království zajišťuje odpovídající úroveň ochrany osobních údajů a osobní údaje tak lze nadále předávat bez nutnosti dalších opatření platných pro předávání do třetích zemí.¹³⁶

Rozhodnutí zajišťují obdobné podmínky předávání osobních dat, jako je tomu mezi EU a zeměmi, jako je Švýcarsko, Kanada, Nový Zéland nebo Japonsko, rozdílem však je, že v případě Spojeného království nebyla rozhodnutí o ekvivalenci vydána jako v ostatních případech na dobu neurčitou, ale mají platnost omezenou na čtyři roky, po jejichž uplynutí má dojít k opětovnému přezkumu a případnému vydání rozhodnutí nových.¹³⁷ Nelze také vyloučit ani předčasné ukončení platnosti těchto rozhodnutí, pokud by podmínky ochrany osobních údajů ve Spojeném království přestaly odpovídat standardům EU. V případě ukončení platnosti rozhodnutí o ekvivalenci by mezi EU a Spojeným královstvím bylo možné předávat osobní údaje na základě tzv. vhodných záruk, tedy zejména na základě smluvních doložek o předání osobních údajů, což od správců osobních údajů vyžaduje značné dodatečné úsilí a finanční náklady.¹³⁸

3.13 Veřejné zakázky

Spojené království ponechalo v platnosti v zásadě totožnou právní úpravu zadávání veřejných zakázek, která na jeho území předtím platila dle příslušného práva EU.¹³⁹ Po brexitu má právní úprava charakter domácího práva a odpadla tak jurisdikce Soudního dvora EU i pravomoci Evropské komise v této oblasti. Spojené království také namísto platform využíváných v EU po brexitu využívá vlastní systémy. Veřejné zakázky nad 12 000 liber (s DPH) se zveřejňují v databázích pro jednotlivé země Spojeného království a zakázky nad 138 760 liber (s DPH) lze dohledat s pomocí e-sloužby Find a Tender.¹⁴⁰ Nadále již také není možné pro veřejné zakázky ve Spojeném království využívat informační systém EU e-Certis, který pomáhá s identifikováním osvědčení požadovaných v zadávacích řízeních, což může vést k dodatečným administrativním nákladům pro uchazeče z EU, včetně ČR.¹⁴¹

Spojené království se po brexitu stalo samostatnou stranou úmluvy o veřejných zakázkách při WTO (World Trade Organisation Government Procurement Agreement, GPA), přičemž převzalo v zásadě totožné parametry otevřenosti veřejným zakázkám uchazečům ze zemí GPA, jako ty, které jsou v GPA platné pro EU. Již takto vymezený režim v rámci GPA poskytuje dodavatelům z EU poměrně široký přístup k veřejným zakázkám ve Spojeném království.¹⁴² Nad tento rámec pak TCA otevírá vzájemný přístup k veřejným zakázkám pro některá další

¹³⁶ Srov informaci pro obě rozhodnutí Evropská komise „Data protection: Commission adopts adequacy decisions for the UK“, ec.europa.eu, 28. června 2021, dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3183.

¹³⁷ Srov. také Havránek Ondřej a Suchá Barbora „Volný pohyb osobních údajů do Velké Británie pokračuje“, EY, 29. června 2021, dostupné na: https://www.ey.com/cs_cz/tax/tax-alerts/2021/volny-pohyb-osobnich-udaju-do-velke-britanie-pokracuje.

¹³⁸ Aradská Daša „Brexit a GDPR: Rozhodnutí Komise o odpovídající úrovni ochrany“, Právní prostor, 2. srpna 2021, dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/brexit-gdpr-rozhodnuti-komise-o-odpovidajici-urovni-ochrany>.

¹³⁹ Zákon Spojeného království o veřejných zakázkách a vystoupení č. 1319/2020 z 19. listopadu 2020, dostupné na: <https://www.legislation.gov.uk/ukxi/2020/1319/introduction/made>.

¹⁴⁰ Vláda Spojeného království „Contracts Finder“, gov. uk, dostupné na: <https://www.gov.uk/contracts-finder>.

¹⁴¹ Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 23.

¹⁴² Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 24.

odvětví, zejména v sektoru služeb.¹⁴³ TCA také zaručuje národní zacházení pro dceřiné firmy usazené u dané smluvní strany.¹⁴⁴ České firmy tak mohou zvážit registraci dceřiné společnosti ve Spojeném království, aby tento režim národního zacházení získaly, což jim zaručí i přístup k veřejným zakázkám pod limity TCA a GPA.¹⁴⁵

3.14 TCA, regulatorní spolupráce a budoucí vztahy EU a Spojeného království

Režim zavedený TCA není zdaleka statický, ale sám v sobě má zakotvené prvky, které ho mohou časem modifikovat směrem k posílení, ale zároveň i oslabení institucionálních záruk pro hospodářské vztahy mezi EU a Spojeným královstvím. Při jednáních o TCA bylo jedním z hlavních cílů EU podmínit režim zóny volného obchodu tím, že se Spojené království v rozhodujících oblastech (ochrana životního prostředí, pracovní právo, daně a hospodářská soutěž) do budoucna výrazněji neodchýlí od nastavení regulatorních pravidel platných v EU (tzv. level playing field). Míra regulatorní konvergence mezi Spojeným královstvím a EU byla v době zahájení režimu TCA na velmi vysokém stupni. To je následek předchozího členství Spojeného království v EU a rozsáhlé recepce předchozí právní úpravy EU a rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie v britském právním řádu pro dobu po brexitu, ačkoliv tato pravidla již nadále nejsou v britském právním řádu nadřazena pravidlům domácím.¹⁴⁶

Od 1. ledna 2021, kdy skončilo přechodné období dle TCA, představují Spojené království a EU dvě na sobě nezávislá regulatorní a právní prostředí, která se od sebe mohou do budoucna vzdalovat.¹⁴⁷ Potenciální regulatorní divergenci přitom mohou tlumit jak rozličná ustanovení TCA (viz níže), tak globální význam regulace EU, tzv. Bruselský efekt,¹⁴⁸ který v praxi silně působí i na Spojené království. Specifikem pak je, že Spojené království netvoří ve všech oblastech jeden regulatorní prostor a regulatorní konvergenci. Je proto nutné sledovat jednotlivé oblasti zvláště pro autonomní země Spojeného království, které mají příslušné regulatorní pravomoci na základě tzv. procesu devoluce, ke kterému dochází od roku 1997.¹⁴⁹

¹⁴³ Srov. příloha 25 TCA – Zadávání veřejných zakázek.

¹⁴⁴ Srov. Čl. 288 TCA.

¹⁴⁵ Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 24.

¹⁴⁶ Zákon Spojeného království o Evropské unii (the European Union (Withdrawal) Act 2018) z 26. června 2018, dostupné na: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/16/contents/enacted>. Vláda Spojeného království tímto zákonem zároveň získala pravomoc modifikovat některá regulatorní ustanovení přebíraná do britského právního řádu, blíže viz např. Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>.

¹⁴⁷ Pro správné pochopení přístupu k regulaci ve Spojeném království je vhodné poznamenat, že regulatorní agentury, které ve Spojeném království odpovídají za vytváření regulatorních pravidel v jednotlivých oblastech fungují do značné míry nezávisle na vládě a jednotlivých ministrech. Zároveň však v britském právním prostředí platí zásada suverenity parlamentu, který může přijmout sám právní pravidla pro jakoukoliv oblast. Srov. Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 9.

¹⁴⁸ Podle tohoto konceptu mají nadnárodní firmy v zájmu zajištění svého přístupu na vnitřní trh EU tendenci nastavit své globální fungování tak, aby odpovídalo požadavkům EU (např. v oblasti ochrany osobních údajů dle nařízení GDPR či regulace chemických látek REACH) a potřeba mezinárodní spolupráce pak fakticky vede regulátory po celém světě, aby svůj regulatorní přístup přizpůsobili pravidlům platným v EU. Srov. Bradford Anu „The Brussels Effect: How the European Union Rules the World“, Oxford University Press, 2020.

¹⁴⁹ Severní Irsko má svůj regulatorní režim do značné míry ovlivněn protokoly k dohodě o vystoupení Spojeného království z EU a TCA a následným tzv. Windsorským rámcem. Uspořádání Spojeného království je v důsledku procesu devoluce asymetrické. Nejvíce devolvovaných pravomocí má Skotsko.

TCA přispívá k regulační konvergenci EU a Spojeného království v zásadě dvěma druhy ustanovení. Jednak na mnoha místech předpokládá výměnu informací či další formy koordinace mezi regulátory z EU a ze Spojeného království.¹⁵⁰ Jednak vymezuje právo jedné smluvní strany reagovat na kvalifikovanou změnu regulačního prostředí druhé smluvní strany za stanovených podmínek odvetou ve formě přijetí tzv. vhodných vyrovnávacích opatření, která mohou zahrnovat například i zavedení cel pro postiženou oblast či odebrání jiných výhod plynoucích z režimu TCA.¹⁵¹ Například v rámci kontroly subvencí je procedura vyrovnávacích opatření v TCA považována za podstatně širší, než je standardem dle dohod přijatých při WTO, zároveň však obsahuje i specifické výjimky, například pro tzv. cíle obecného zájmu,¹⁵² které jdou nad rámec výjimek platných při WTO.¹⁵³

Firemní sektor může vnímat možnost samostatného postupu britských regulačních agentur jako pozitivum, zejména pokud změny přinesou například snížení administrativy, větší míru flexibility v podnikání či zjednodušení některých procesů oproti regulaci platné v EU. Příkladem může být oblast chemických látek, kde Spojené království zaujímá vlastní regulační přístup odlišný od EU. Pro firmy působící ve Spojeném království i v EU však odlišné přístupy regulátorů mohou vést k nutnosti vypořádat se s dvěma různými regulačními zátěžemi, což pro některé firmy naopak může být méně výhodné.¹⁵⁴

Část devolvovaných pravomocí má také Wales, ale pro ten často platí shodná úprava jako pro Anglii. Anglie nemá vlastní devolvovanou administrativu a její funkci zastává centrální vláda. Toto základní schéma pak následují i jednotlivé regulační agentury, ale pro ty mohou oblast od oblasti platit různá specifika. Např. oblast ochrany životního prostředí je na základě procesu devoluce pravomocí rozdílných zemí. Regulační pravomocí v této oblasti se přitom po brexitu podstatným způsobem rozšířily, protože na národní úrovni došlo k transferu pravomocí z EU. Např. Skotsko v této oblasti zastává přístup co nejvíce udržet regulační konvergenci s EU. Ve Spojeném království se však také rozvíjí debata o případném přerozdělení regulačních pravomocí právě s ohledem na podstatný transfer regulačních pravomocí z EU. Srov. Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 53.

¹⁵⁰ Takové postupy mohou napomáhat udržení regulační konvergence do budoucna, kdy regulace v průběhu času nutně bude čelit novým výzvám. Vzájemná informovanost a koordinace regulátorů může přispět k tomu, že EU a Spojené království budou volit stejný či podobný přístup či případně přijmou přístup odchylný, ale alespoň s dostatečnou mírou informací o tom, jak postupuje regulátor druhé strany, a tento postup případně reflektovat v zájmu předcházení negativním dopadům na přeshraniční aktivity regulovaných subjektů. Základní institucionální rámec pro koordinaci vytváří TCA v podobě Rady partnerství, k doзору nad prováděním, k interpretaci i určitým úpravám TCA (čl. 7 TCA) a dvacet specializovaných výborů (čl. 8 TCA) a pracovních skupin (čl. 9 TCA). Nad tento rámec se může regulační spolupráce rozvíjet také na základě různých memorand o spolupráci mezi jednotlivými agenturami.

¹⁵¹ Bližší podmínky stanoví čl. 411 TCA věnující se tzv. obnovení rovnováhy (*rebalancing*). Toto ustanovení (čl. 411 odst. 1 až 3 TCA) pro případ významných rozdílů v regulaci v oblastech pracovní a sociální ochrany, ochrany životního prostředí nebo klimatu a kontroly subvencí, pokud takové rozdíly mají podstatný dopad na obchod nebo investice mezi stranami, dává EU nebo Spojenému království možnost řešit nastalou situaci přijetím vhodných vyrovnávacích opatření. Rozsah a doba trvání takových opatření má dle TCA být přiměřená (resp. jen nezbytně nutná) k tomu, co je zapotřebí k nápravě situace. Vybrána mají být taková opatření, která nejméně naruší fungování TCA. Posouzení dopadů má být založeno na spolehlivých důkazech a nikoli pouze domněnkách či málo pravděpodobných možnostech. Stanoveny jsou také konzultační procedury a možnost kterékoli ze stran obrátit se na rozhodčí tribunál, aby přezkoumal oprávněnost navrhaných vyrovnávacích opatření. TCA zároveň stanoví i řadu obecných výjimek, které částečně provazují režim obnovení rovnováhy s podmínkami vyplývajícími z obecné úpravy na úrovni WTO či stanoví výhrady pro oblast bezpečnosti, daní a dalších (srov. čl. 412 až 416 TCA). Zároveň je dána také možnost za účelem trvalejšího zajištění přiměřené rovnováhy mezi závazky a při splnění předepsaných podmínek přehodnotit TCA nebo jednotlivé její části postupem dle čl. 411 odst. 4 až 12 TCA.

¹⁵² Čl. 367 (4) TCA.

¹⁵³ Kassim Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na: <https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 11 a 12.

¹⁵⁴ Bližší k postoji firem ve Spojeném království k odchýlení se od regulace REACH, resp. k posouzení otázek hospodářské soutěže ze strany dvou soutěžněprávních autorit po brexitu viz např. Kassim

Pokud by nadto EU považovala zvýhodnění plynoucí z takové regulace za nefér zvýhodnění subjektů působících na britském trhu, mohla by v odvetě dle TCA přistoupit k zavedení opatření k obnovení rovnováhy (nejspíše ve formě zavedení cel pro dotčenou oblast), což by dále znevýhodnilo působení firem přes hranice mezi EU a Spojeným královstvím. Navzdory řadě procesních ustanovení TCA, která by tomu měla bránit,¹⁵⁵ nelze do budoucna vyloučit případnou eskalaci odvetných opatření na obou stranách, která by nakonec mohla vést až k úplnému omezení režimu založeného na TCA.¹⁵⁶ Tato hrozba je oběma stranám známa a lze doufat, že bude působit dostatečně odrazujícím způsobem na obě strany, protože pro obě strany by takový postup vedl k hospodářským ztrátám.¹⁵⁷ Existence této hrozby však může odrazovat firemní sektor od spoléhání se na režim TCA, protože možnost jeho omezení do budoucna zůstává rizikem.

3.15 Rezerva na vyrovnání se s důsledky brexitu (Brexit Adjustment Reserve)

Spojené království je prvním státem, který kdy vystoupil z EU.¹⁵⁸ Za dobu bezmála pěti dekad účasti Spojeného království na procesu evropské integrace došlo k vytvoření vysokého stupně hospodářského propojení mezi subjekty ze Spojeného království a z ostatních členských států současné EU. V návaznosti na interpretaci

---

Hussein a kol. „UK Regulation after brexit“, afterbrexit.uk, únor 2021, dostupné na:

<https://ukandeu.ac.uk/wp-content/uploads/2021/02/UK-regulation-after-Brexit.pdf>, str. 14, resp. str. 20. Například v oblasti spojování soutěžitelů budou české firmy působící ve Spojeném království, při splnění relevantních obrátových kritérií, potřebovat schválení jak ze strany Evropské komise, tak ze strany britské soutěžněprávní autority (*the Competition and Markets Authority*, CMA). Ta má také po brexitu pravomoc např. v oblasti zneužití monopolního postavení či veřejných podpor ve Spojeném království.

¹⁵⁵ Problematické body, které mohou vést k zavedení opatření na obnovu rovnováhy, jsou např. předmětem vzájemných konzultací ve společných výborech. Každá ze stran TCA má zároveň možnost obrátit se na rozhodčí tribunál, který závazně přezkoumá, zda jsou opatření k obnově rovnováhy v daném případě v souladu s TCA.

¹⁵⁶ Na základě mnohaletého sledování evropské a britské politické scény ze strany autorů lze načrtnout několik scénářů, které by k takové eskalaci potenciálně mohly vést. Předně jde o scénář, ve kterém předvolební závazek jedné ze dvou velkých politických stran ve Spojeném království bude zahrnovat slib rozsáhlých veřejných podpor některým odvětvím v strukturálně postižených regionech, pravděpodobně ve volební matematice významné oblasti středu a severu Anglie, a to takovým způsobem, který by nebyl slučitelný se zákazem veřejných podpor, který vyplývá z čl. 363 až 375 TCA. Dále jde o scénář, ve kterém by konstelace vlády ve Spojeném království a administrativy USA otevřela možnost dosažení dohody na vzájemné hluboké hospodářské a regulační spolupráci, která by podnítila posun regulační úpravy Spojeného království v klíčových oblastech (např. digitální agenda či hospodářská soutěž) směrem k regulační úpravě platné v USA. Ze strany EU by pak jádro sváru mohlo vzniknout tak, že by EU v budoucnu hodlala posilovat standardy pracovního práva ochrany či ochrany životního prostředí a s použitím ustanovení TCA usilovala o to, aby obdobná ustanovení přijala také Spojené království. Vyloučit konečně do budoucna zcela nelze ani obnovení sporných otázek v souvislosti se zvláštním režimem platným pro Severní Irsko. Eskalaci by přitom mohla podněcovat jak přijatá vyrovnávací opatření, tak další kroky, jako je např. jednostranné zrušení či neprodloužení rozhodnutí o ekvivalenci v zásadních otázkách finančních služeb či v digitální oblasti. Formálně by pak mohlo být k ukončení TCA využito postupu dle čl. 411 odst. 4 až 12 TCA.

¹⁵⁷ Specifikem také je, že výklad a použití jednotlivých termínů čl. 411 o obnově rovnováhy nelze dopředu očekávat, srov. též Lydgate Emily a kol. „Taking stocks of the EU-UK trade and cooperation agreement: governance, state subsidies and the level playing field“, UKTPO Briefing Paper 54, leden 2021, dostupné na:

https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/files/2021/01/BP_54.pdf, str. 6 až 8.

¹⁵⁸ K teritoriálnímu zúžení evropské integrace docházelo i dříve, např. při vystoupení Grónska coby autonomního teritoria Dánského království v návaznosti na referendum v roce 1982 či Alžírsko, které získalo nezávislost na Francii v roce 1962 a bylo předtím považováno za integrální součást Francie. Jde však o teritoriální zúžení v době, kdy evropská integrace ještě nedosáhla takové hloubky, tedy před vznikem vnitřního trhu v návaznosti na Jednotný evropský akt (1987) a před následnou transformací evropských společenství do EU.

výsledků brexitového referenda ze strany britské politické scény a na jednání Spojeného království se zbytkem EU opustila Velká Británie¹⁵⁹ jak vnitřní trh EU, tak společnou celní unii s ostatními státy EU. TCA je primárně zónou volného obchodu, která oproti předchozímu stavu přináší nižší stupeň institucionálního zajištění vzájemné hospodářské integrace, což v řadě oblastí přináší dodatečné náklady.

Na úrovni EU bylo proto přijato specifické fiskální opatření, které má pomoci subjektům zasaženým nepříznivými důsledky brexitu, tzv. rezerva na vyrovnání se s důsledky brexitu (*Brexit Adjustment Reserve*, BAR).¹⁶⁰ Při přijetí rezervy bylo zdůrazňováno, že negativní dopady brexitu nastávají ve všech členských státech EU, ale nejsou rozloženy rovnoměrně a liší se i s ohledem na jednotlivé regiony a komunity. Rezerva rozděluje vyčleněné finanční prostředky EU (celkem 5 470 435 000 eur v běžných cenách) mezi její členské státy s ohledem na následující tři faktory: 1) faktor obchodní výměny se Spojeným královstvím (4 540 461 050 eur), 2) faktor rozsahu rybolovu ve výlučné ekonomické zóně Spojeného království (656 452 200 eur) a 3) faktor počtu obyvatel přímořských regionů hraničících se Spojeným královstvím (273 521 750 eur). Největší váhu má tedy faktor dosavadní obchodní výměny, který reflektuje potřebu podpory jednotlivých zasažených odvětví či konkrétních firem, které kvůli brexitu čelí dodatečným nákladům zejména na administrativu. Faktor dosavadního využívání rybolovných práv zohledňuje v první řadě potřebu podpořit místní komunity postižené omezeními v důsledku výsledků jednání o rybolovu v TCA. Konečně faktor hraničních regionů zohledňuje například potřebu podpory posilování hraniční infrastruktury s ohledem na zavedení kontrol při odbavení zboží po brexitu. Tyto faktory se s využitím statistických dat a stanovených vzorců promítly do rozdělení rezervy do částek přidělů pro jednotlivé členské státy EU.¹⁶¹ Na ČR připadla předběžná částka 54 918 029 eur. Tato částka vzhledem k absenci mořského rybolovu a přímořských hranic se Spojeným královstvím zohledňuje pouze faktor obchodní výměny. Proces čerpání z rezervy je nastaven tak, aby členským státům EU a Evropské komisi umožnil přiměřenou flexibilitu. Přidělené částky mohou členské státy EU využít na pokrytí svých relevantních opatření, v období od 1. ledna 2020 do 31. prosince 2023, přijatých na podporu soukromých a veřejných subjektů negativně zasažených brexitem. Řada členských států EU tuto možnost alespoň z části využila k proplacení svých opatření.¹⁶² V roce 2024 se opodstatněnost použití rezervy na proplacená opatření musí zdůvodnit, jinak hrozí povinnost vrátit finanční prostředky zpět EU.¹⁶³

Podstatná část prostředků v rezervě však nebyla čerpána a v roce 2023 využilo celkem 23 členských států EU možnost převést celý svůj prozatímní přiděl v rezervě, nebo jeho část, do tzv. Nástroje pro oživení a odolnost (*Recovery and Resilience Facility*). Celkem bylo do tohoto jiného fiskálního nástroje z rezervy převedeno 2 089 446 003 eur. ČR byla jedním z těchto států a požádala o převod svého prozatímního přidělu v plné výši, tedy 54 918 029 eur.¹⁶⁴ Obdobně jako ČR

¹⁵⁹ Podoba brexitu je jiná pro teritorium Severního Irska, pro které platí zvláštní ustanovení a protokoly jak v dohodě o vystoupení Spojeného království z EU, tak v TCA a v následném tzv. Westminsterském rámci.

¹⁶⁰ Nařízení Evropského parlamentu a rady (EU) č. 2021/1755, kterým se vytváří rezerva na vyrovnání se s důsledky brexitu, ze dne 6. října 2021, L 357/1.

¹⁶¹ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, ze dne 8. října 2021, L 362/3.

¹⁶² Některé případy takového čerpání, jako je např. podpora malých a středních podniků zasažených brexitem v Dánsku ve formě částečné úhrady nákladů na využití nástrojů ekonomické/komerční diplomacie při získávání alternativních trhů, uvádíme v části věnované dobré zahraniční praxi.

¹⁶³ Michele Alessandrini a kol. „New trade and economic relations between EU-UK: the impact on regions and cities“, zpracováno pro EU, Evropský výbor regionů, ISBN 978-92-895-1229-9, doi:10.2863/59463, 2022, str. 34.

¹⁶⁴ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2023/837, ze dne 17. dubna 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí (EU) 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu

postupovaly také Slovensko, Lucembursko, Kypr, Slovinsko, Rumunsko, Portugalsko, Lotyšsko, Chorvatsko a Estonsko. Naopak mezi státy, které ponechávají většinu svého prozatímního přídělu v rezervě, patří Irsko, Nizozemsko, Dánsko či Německo, tedy státy s významnou potřebou čerpat prostředky na opatření, které lze z brexitové rezervy pokrýt, včetně oblastí rybolovu a přímořských hraničních regionů. Konečně u států, které vůbec nežádaly o převod z brexitové rezervy do Nástroje pro oživení a odolnost, tedy u Rakouska, Itálie, Polska a Maďarska, lze uvažovat o rozličných důvodech, které ovlivnily jejich rozhodnutí.¹⁶⁵

---

ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, L 105/55.

¹⁶⁵ Rakousko mělo velmi malý předběžný celkový příděl v brexitové rezervě (poloviční oproti ČR). Rovněž u Itálie nešlo při zohlednění velikosti její ekonomiky v brexitové rezervě o příliš velký podíl a Itálie má v rámci Nástroje pro oživení a odolnost již tak obrovskou částku, ve které by převod z brexitové rezervy byl zcela zanedbatelný. Proti tomu v případě Polska a Maďarska mohla při rozhodnutí převádět prostředky z brexitové rezervy hrát roli i obava z podmíněnosti (tzv. kondicionality) čerpání prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost.

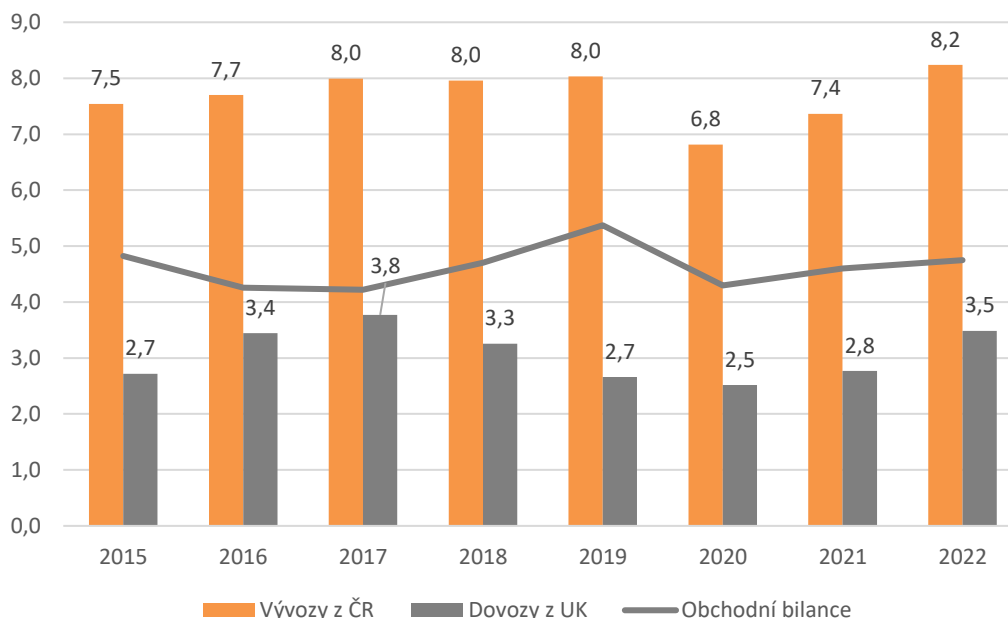

4 ČR a brexit

4.1 Proč je obchod se Spojeným královstvím důležitý pro Českou republiku?

Spojené království (UK) a Česká republika tvoří historicky silné obchodní partnerství, jak potvrzují statistická data níže. Obrat zahraničního obchodu se Spojeným královstvím dosáhl v roce 2022 výše 11,7 miliardy eur a na celkovém obchodním obratu ČR se tak podílel 2,6 %. Přestože z grafu níže je patrné, že se intenzita společného obchodu po propadu během pandemie covidu-19 obnovuje na předcovidové hodnoty, pozice Velké Británie jako obchodního partnera ČR se v posledních třech letech oslabuje. V roce 2015 činila vzájemná obchodní výměna 10,6 miliardy eur, což je nižší číslo než v roce 2022, ale podílela se na celkovém obchodním obratu ČR 3,7 %. Obchod s Velkou Británií se tak v roce 2015 podílel na celkovém obchodu ČR o více jak 1 % ve srovnání se současností. Dlouhodobě platí, že obchodní výměnu se Spojeným královstvím charakterizují vysoké přebytky obchodní bilance na straně ČR a tento trend se nezměnil ani po brexitu.

Obrázek 2: Vzájemná obchodní výměna ČR a Spojeného království se zbožím, mld. eur, 2015–2022

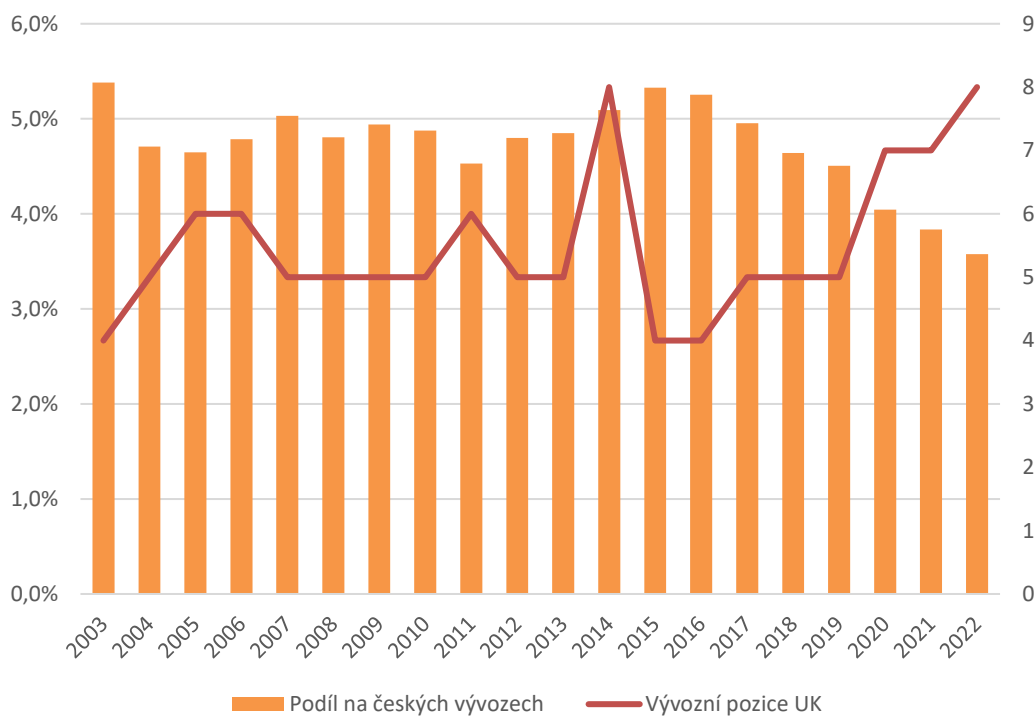
Zdroj: UN Comtrade

Podíl českého vývozu do Spojeného království na celkovém vývozu ČR dosáhl 3,6 % v roce 2022 a Spojené království tak představuje osmého nejdůležitějšího partnera pro české vývozy. Ve srovnání s rokem 2015, kdy činil podíl českého vývozu do Spojeného království 5,3 % a řadil tak tuto zemi na pozici čtvrtého nejdůležitějšího vývozního partnera, se jedná bezpochyby o výrazný propad v důležitosti Velké Británie jako vývozního partnera. Graf níže ukazuje, jak pozice Spojeného království jako vývozní destinace dlouhodobě osciluje na páté až šesté pozici a po roce 2020 se posouvá na sedmé a osmé místo. Od roku 2015 postupně klesá podíl českých vývozu do Spojeného království, od roku 2020 na historicky nejnižší hodnoty. Z podílu českých vývozu do Británie na celkových českých vývozech je patrné, že zejména v letech 2015–2016 byla pozice Velké Británie ve srovnání s ostatními vývozními destinacemi historicky spíše na vyšších hodnotách, o to je tedy výraznější rozdíl při srovnávání predbrexitových a postbrexitových hodnot. ČR do Spojeného království

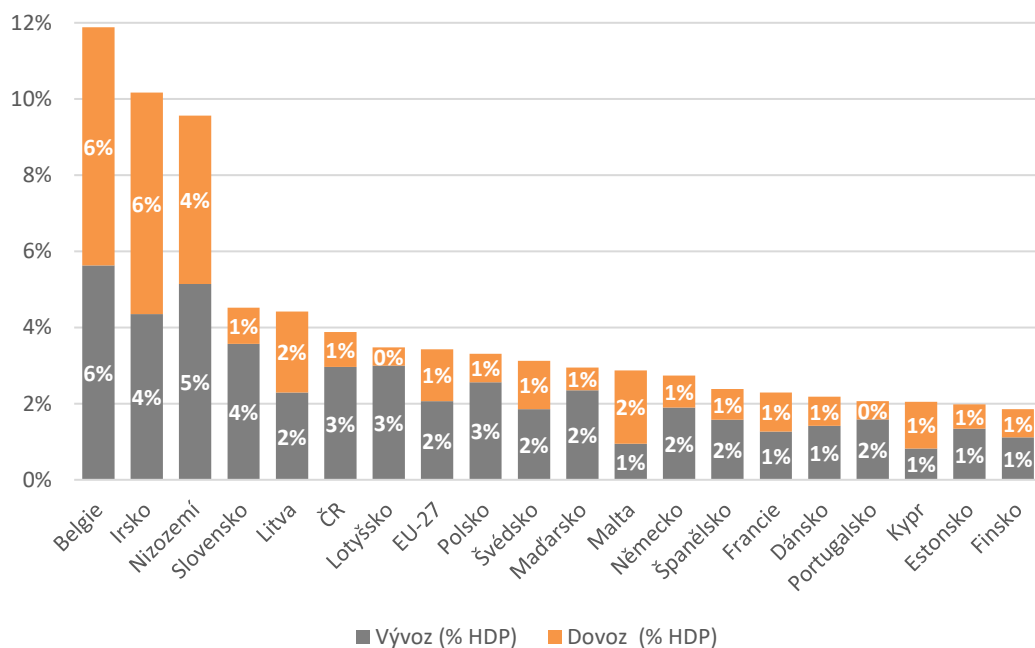
vyváží především osobní automobily a jejich díly, počítače a elektrická zařízení. Velká Británie dováží stroje, počítače a kosmetické produkty.

Obrázek 3: Vývoj pozice Spojeného království jako vývozní destinace pro české exporty, 2003-2022

Zdroj: UN Comtrade

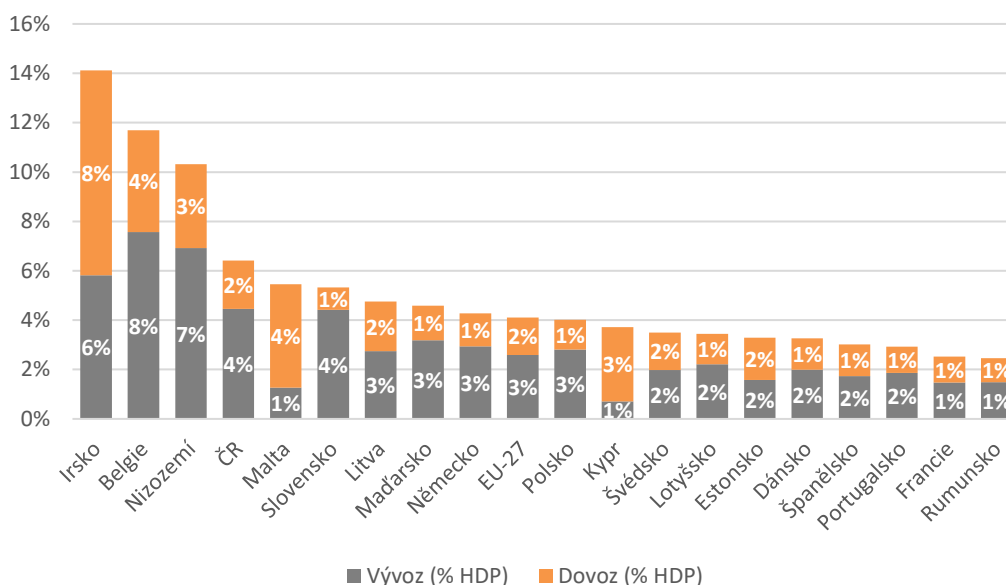
Obrázek 4: Podíl dovozu z Británie / vývozu do Británie na HDP členských států EU, 2022

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Obrázek 5: Podíl dovozu z Británie / vývozu do Británie na HDP členských států EU, 2015

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Ve srovnání s ostatními členskými státy EU je pro ČR obchod se Spojeným královstvím důležitý, protože tvoří poměrně významný podíl HDP, jak ukazují dva grafy výše, které srovnávají podíl vzájemného obchodu se zbožím se Spojeným královstvím na HDP jednotlivých členských států. Z pohledu tohoto srovnání se v roce 2015 ČR dokonce nacházela na pozicích hned za sousedními zeměmi jako Irsko, Belgie a Nizozemí, které s Velkou Británií logicky spojuje úzká obchodní vazba. Nadto má Irsko se Spojeným královstvím negativní saldo obchodní bilance. Hned za ČR následuje Malta, Slovensko, Litva a Maďarsko jako země s nejvyšším podílem obchodu se Spojeným královstvím na HDP.

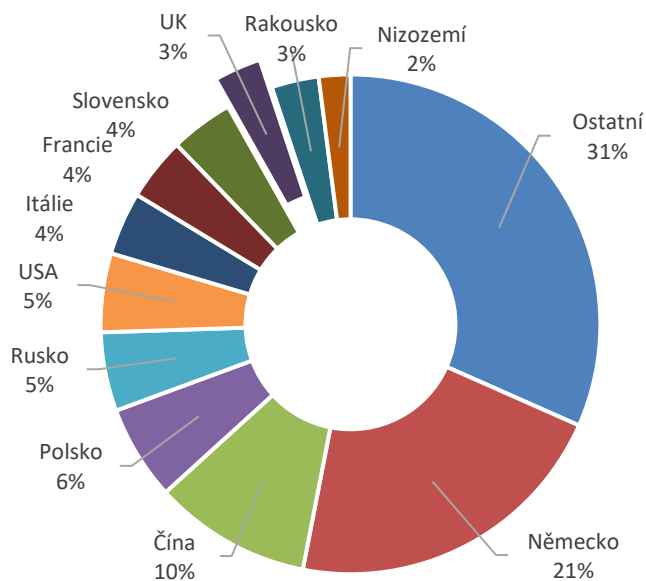
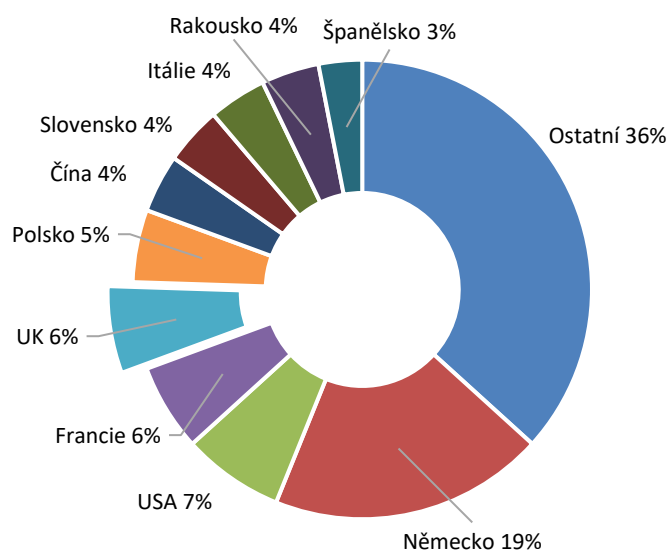
Graf zobrazující situaci v roce 2022 ukazuje, že obecně u většiny zemí klesl podíl na HDP a promíchalo se pořadí první trojice zemí, kdy prvenství nyní drží Belgie. ČR se posunula na šestou pozici za Slovensko a Litvu. I tento graf bohužel potvrzuje oslabující pozici Velké Británie jako vývozního partnera, přesto však v českých vývozech zaujímá důležité místo. Z pohledu podílu vývozu patří také ČR spolu s Irskem, Belgií a Nizozemím k těm zemím, které zaregistrovaly největší propad. Je patrné, že u zemí, které měly již před brexitem nízký podíl vzájemného obchodu s Velkou Británií, zůstává tento podíl bez významných změn.

Důležitost obchodního vztahu s Velkou Británií potvrzuje také graf zobrazující zahraniční spotřebitele české přidané hodnoty, který potvrzuje, že v roce 2015 téměř pětina vývozu české přidané hodnoty směřovala do Německa, 7 % do Spojených států a 6 % do Francie a Velké Británie. Z tohoto pohledu je shodná s pozicí čtvrtého nejdůležitějšího vývozce v roce 2015.¹⁶⁶

¹⁶⁶ „Made in World, Analýza českého zahraničního obchodu a pozice v globálních hodnotových řetězcích“, (Deloitte, říjen 2019), <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/about-deloitte/made-in-world.pdf>.

Obrázek 6: Koneční zahraniční spotřebitelé české přidané hodnoty (2015) / zdroje zahraniční přidané hodnoty spotřebované v Česku (2015)

Zdroj: OECD TiVa, Deloitte¹⁶⁷

4.2 Jak se po brexitu daří českému vývozu zboží a služeb do Spojeného království?

ZBOŽÍ

Z pohledu struktury vývozu zboží mezi nejvýznamnější položky patří vývoz osobních automobilů a jejich dílů, počítačů, elektronických přístrojů a hraček. Řada z těchto českých vývozů hraje poměrně důležitou roli na britském trhu. ČR se řadí na pozici pátého největšího dovozce osobních automobilů, s 5% podílem na celkových britských dovozech. Vývozy osobních automobilů do UK se podílí 8,6 % na celkových vývozech ČR v této kategorii.

Následující dvě tabulky srovnávají situaci v roce 2016 a v roce 2022. Je z nich jasný větší či menší propad v podílu na českých vývozech u většiny z hlavních vývozních položek z pohledu vývozního objemu. Propad v podílech však nutně nemusí znamenat zpomalení růstu vývozu do Spojeného království, jak ukazuje sloupec Roční růst 2018–2022, viz tabulka níže. Osobní automobily zaznamenaly v letech 2018–2022 průměrně 3% růst, klimatizace 4% a hračky 7%. Stejně tak si většina položek drží stabilní pozici v britských dovozech, v mnoha případech se oproti roku 2016 dokonce zlepšila.

Obecně však vývoz na britský trh rostl výrazně pomaleji než na ostatní trhy EU, což také vysvětluje jeho snižující se podíl na celkových českých vývozech. České vývozy do Spojeného království vzrostly mezi roky 2021 a 2022 o 11,8 %, celkově se však český export meziročně zvýšil o 20 %. Do Německa činilo meziroční zvýšení dokonce 21,4 % a na Slovensko 24,6 %.

Tabulka 1: Top 10 českých vývozů do Spojeného království podle HS4 položky, mil. eur, 2022

	Vývoz, 2022, mil. eur	Pozice dovozce	Podíl na celkových českých vývozech	Podíl na celkových britských dovozech	Roční růst 2018– 2022
Osobní automobily	2082	5.	8,6 %	5 %	3 %
Počítače	949	3.	7 %	7 %	-2 %
Součástky pro motorová vozidla	405	9.	2,9 %	4 %	-9 %
Tříkolky, koloběžky, hračky	242	2.	7,9 %	8 %	7 %
Telefony	153	12.	1 %	1 %	-13 %
Monitory a projektory	129	11.	6,8 %	3 %	-14 %
Součástky pro pístové motory	114	6.	11,6 %	4 %	-9 %
Elektrické osvětlovací přístroje, stěrače	112	1.	6,3 %	12 %	-23 %
Klimatizace	107	5.	6 %	9 %	4 %
Proudové motory	103	16.	17,6 %	0,5 %	6 %

Zdroj: UN Comtrade, vlastní výpočty

Tabulka 2: Top 10 českých vývozu do Spojeného království podle HS4 položky, mil. eur, 2016

	Vývoz, 2016, mil. eur	Podíl na celkových českých vývozech	Podíl na celkových britských dovozech
Osobní automobily	1921	11,3 %	4 %
Součástky pro motorová vozidla	561	4,6 %	4 %
Stroje na automatické zpracování dat	527	7,5 %	5 %
Elektrické osvětlovací přístroje	256	13,3 %	24 %
Monitory a projektory	235	13,4 %	6 %
Tříkolky, koloběžky, hračky	211	9,2 %	8 %
Telefony	162	3,7 %	1 %
Paměťové karty, disky	155	10,8 %	7 %
Součásti kancelářských strojů	139	12,8 %	6 %
Součástky pro pístové motory	133	12,7 %	4 %

Zdroj: ITC, vlastní výpočty

Vývoz do Spojeného království se soustředí do dvou hlavních oblastí – osobní automobily a jejich díly a počítače, které společně v roce 2022 tvořily 42 % českého vývozu do Spojeného království. Koncentrace na tato dvě odvětví ještě více posílila po brexitu, ve srovnání s rokem 2015, kdy činila 38 % vývozu směřujícího do Spojeného království.

Takto silnou koncentraci na několik hlavních odvětví jako v ČR lze najít zejména v rámci střední Evropy, například na Slovensku nebo v Maďarsku. Na Slovensku tvořil v roce 2022 vývoz automobilů a dílů spolu s monitory přes 70 % celkových vývozu, a i zde je od roku 2015 posun k další koncentraci v těchto dvou oblastech. V Maďarsku je trend posilující koncentrace nejmarkantnější. Vývozy automobilů a dílů se spolu s monitory v roce 2015 podílely na celkových vývozech do Spojeného království jen 20 %. V roce 2022 však již tento podíl činil 36 %. Tato čísla v Maďarsku ovlivnil rekordní vývoz osobní aut a dílů, který mezi lety 2018 až 2022 průměrně vzrostl o 31 %.

BREXIT A JEHO DOPAD NA MALÉ A STŘEDNÍ FIRMY

Ze zvyšující se koncentrace českého vývozu do Spojeného království na několik hlavních odvětví lze soudit, že řada menších firem v okrajových kategoriích svůj vývoz do Spojeného království buď ukončila, anebo výrazně omezila. Klíčová odvětví českého vývozu do Velké Británie jsou ve velké většině případů reprezentována velkými nadnárodními společnostmi, případně společnostmi s dlouhodobou zkušeností s vývozem do zemí mimo EU, pro které nové administrativní náklady spojené s brexitem nepředstavují nepřekonatelnou překážku.

Administrativa spojená například s celními deklaracemi a doložením původu jednotlivých komponentů výrobků v rámci dodavatelského řetězce za účelem splnění pravidel původu zboží dle režimu TCA je pro velké firmy často snazší, protože již mají praxi s obdobnými procedurami v souvislosti s vývozem do jiných zemí mimo EU. Pro tuto oblast

mají dostatečně personálně obsazená a zkušená interní exportní oddělení či zavedenou spolupráci s externími poradenskými firmami.

Větší exportéři nadto dokáží rozložit dodatečné administrativní náklady spojené s brexitem na větší objem exportu a tyto se tak projeví v jejich obchodních maržích v menší míře. V neposlední řadě také velké firmy a firmy exportující pravidelně větší objemy do Spojeného království mohou spoléhat na zvláštní status tzv. oprávněného hospodářského subjektu, který Spojené království dle TCA nadále uznává. Získání tohoto statusu sice vyžaduje úvodní investici do získání související licence, prokázání solventnosti a odpovídajícího nastavení interních procedur pro tok zboží, po jeho získání je ale možné spoléhat na zjednodušení administrativy při každém jednotlivém přechodu zboží přes hranice.

Menší a střední firmy proto, ve srovnání s velkými firmami, čelí častěji v souvislosti s brexitem rozhodování, zda pokračovat s exportem do Spojeného království a v této souvislosti například přijmout další pracovní sílu, která by se věnovala nové administrativě, nebo od exportu do této destinace ustoupit, či alespoň omezit škálu vyvážených výrobků. To potvrzuje také dotazníkové šetření autorů mezi českými exportéry ze září 2023, když u dopadů brexitu na zaměstnanost byly zaznamenány také odpovědi, že brexit je pro danou firmu spojen s nutností přijmout nové zaměstnance na celní a další související administrativu.

Přestože situace na trhu s automobily je ve Velké Británii velmi problematická, jak popisuje sekce věnovaná automobilovému průmyslu v následujícím textovém boxu, český vývoz automobilů zaznamenal mezi roky 2021 a 2022 velmi dynamický růst dosahující výše 31 %. Jak ukazuje následující tabulka, stejně dynamické tempo růstu vykazovaly také autodíly, léky, cukrovinky nebo vývoz dětských plenek. Tento vývoj může být dán propadem během covidu-19 a znovunastartováním po období snížené poptávky a výpadcích v dodavatelských řetězcích. Druhým důvodem může být snaha výrobců zvýšit své zásoby ve Velké Británii před zavedením dalších stadií režimu TCA v souvislosti s brexitem, jako je zavedení požadavku na vyplňování celních prohlášení ze strany Spojeného království od 1. ledna 2022 či očekávané zavádění sanitárních a fytosanitárních kontrol ze strany Spojeného království v průběhu roku 2024. Do poloviny roku 2023 také například nebylo známo, zda Spojené království bude i nadále uznávat certifikaci CE. Vzhledem k tomu, že se situace stále vyvíjí, může se ze strany výrobců jednat o preventivní opatření, jak snížit bezprostřední dopad dalších administrativních nákladů v budoucnosti. V některých kategoriích, jako jsou například proudové motory, se jedná o jednorázové posílení vývozu, které se nemusí opakovat v dalších letech, protože v rámci této kategorie je vývoz do Spojeného království poměrně rozkolísaný.

Některé vývozní kategorie nejen velmi dynamicky rostou, ale také zaujímají stabilní pozici v českých celosvětových vývozech. Tento parametr například naplňuje vývoz cukrovinek do Spojeného království, za kterým z větší části stojí investice společnosti Nestlé, která z několika svých provozoven v ČR vyveze 9 % své produkce právě do Spojeného království.¹⁶⁸ Vývoz v této kategorii mezi roky 2021 a 2022 vzrostl o 25 % a zároveň zaujímá 27 % celkových českých vývozu v dané kategorii. Přestože predikce pro další vývoj byly před brexitem velmi strážlivé, vývozní statistiky ukazují, že v případě cukrovinek se nenaplnily. Mluvčí společnosti Nestlé přitom dříve uvedl, že se tzv. tvrdého brexitu neobávají, protože jejich pobočky ve Spojeném království, které je pro Nestlé pátým největším trhem, jsou plně soběstačné.¹⁶⁹ Rychlý růst vývozu, které lze přičíst právě Nestlé, „posílilo“ také

¹⁶⁸ „Do Británie se z Česka vyveze čtvrtina všech cukrovinek na export. Tvrdý brexit by zasáhl české výrobce“, iROZHLAS, 12. září 2019, https://www.irozhlas.cz/ekonomika/brexit-ceske-firmy-export-velka-britanie-dopady-brexitu-konkurenceschopnost_1909121140_nkr.

¹⁶⁹ „Nestle Europe Chief Sees Little Impact from Hard Brexit“, Reuters, 11. června 2019, sek. Business News, <https://www.reuters.com/article/us-nestle-europe-idUSKCN1TC0YT>.

uzavření Nestlé továrny v Newcastleu ve Velké Británii a částečný přesun výroby do ČR a Polska: ovocné pastilky se budou vyrábět v ČR, čokoládové tyčinky v Polsku a část ostatních produktů v Halifaxu. Uzavření továrny způsobí ve Spojeném království ztrátu 500 pracovních míst.¹⁷⁰ Případ Nestlé popisuje trend, ze kterého může ČR získat výhody v případě provozů nadnárodních společností, které přesunou část výroby ze Spojeného království do existujících českých továren.

Tabulka 3: České vývozy do Spojeného království vyšší než 50 mil. eur / HS4 položka s meziročním růstem 2021/2022, mil. eur

	2022, mil. eur	Růst 2021/2022
Osobní automobily	2082	31 %
Stroje na automatické zpracování dat	949	22 %
Součástky pro pístové motory	114	20 %
Proudové motory	103	57 %
Dětské pleny a hygienické potřeby	92	27 %
Izolované dráty	83	45 %
Odměřené léky	79	27 %
Sedadla	75	24 %
Tabule, panely, ovládací stoly	70	23 %
Odstředivky	62	30 %
Sudy, barely, plechovky z hliníku do 300 l	61	92 %
Cukrovinky neobsahující kakao	61	25 %

Zdroj: ITC, vlastní výpočty

Dalším zajímavým příkladem vývozní kategorie, jejíž vývoz rychle roste, a naopak zabírá důležitou pozici ve své kategorii jako dovozní položka ve Spojeném království, jsou dětské pleny. Vývoz dětských plen a hygienických potřeb vyrostl meziročně o 27 % a ve své kategorii zaujímá mezi celkovými britskými dovozy 11 %. Za těmito vývozy stojí 25 linek společnosti Drylock v Hrádku nad Nisou, která denně vyrobí 12 milionů plen a dalších hygienických potřeb, které jdou z 95 % na export a 20 % se jich spotřebuje v Evropě.¹⁷¹ Krize ani brexit největší továrnu na výrobu plenek na světě firmy Drylock v ČR očividně neohrožily, protože v ČR společnost Drylock pokračuje v expanzi, navyšuje výrobu a najímá další zaměstnance.¹⁷² Úspěch dětských plen

¹⁷⁰ Yvonne Wancke, „Brexit Delivers a Blow at the Nestlé Plant in Newcastle“, North East Bylines, 3. února 2022, <https://northeastbylines.co.uk/brexit-delivers-levelling-up-at-nestle-plant-in-newcastle/>.

¹⁷¹ Jiří Louda, „V Hrádku stojí největší továrna na dětské pleny na světě. Slaví deset let“, Liberecký deník, 18. dubna 2023, https://liberecky.denik.cz/zpravy_region/v-hradku-stoji-nejvetsi-tovarna-na-detske-plenky-na-svete-slavi-deset-let-202304.html.

¹⁷² Gabriela Volná Garbová, „Krize firmu na pleny nezastavila. Podnik roste a přijme dalších sto lidí“, iDNES.cz, 5. srpna 2020, https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/drylock-firma-hradek-nad-nisou-krize-pleny-sto-lidi-hala-zamestnanost-prace.A200805_140214_liberec-zpravy_jape.

směrem do Spojeného království komplikovaným podmínkám navzdory částečně může souviset s faktem, že se jedná o zboží základní denní spotřeby, které by mělo být relativně odolné výkyvům, jako je pandemie.

Tabulka 4: České vývozy do Spojeného království vyšší než 50 mil. eur, HS4 položka a s podílem na celkových českých vývozech vyšším než 10 %

	Vývoz, 2022, mil. eur	Podíl na celkovém exportu ČR
Součástky pro pístové motory	114	12 %
Proudové motory	103	18 %
Paměťové karty, disky	94	10 %
Sudy, barely, plechovky z hliníku do 300 l	61	16 %
Cukrovinky neobsahující kakao	61	27 %
Součásti pro ploché obrazovky	54	21 %
Součásti letadel	50	15 %

Zdroj: UN Comtrade, vlastní výpočty

Do stejné kategorie spadá i výroba a vývoz českých žiletek z továrny v Jevíčku u Svitav, která je v ČR nejen jediná, ale ve výrobě žiletek z uhlíkaté oceli je největší na světě.¹⁷³ Ve své kategorii zaujímá v dovozech do Spojeného království dokonce 20 %. České žiletky se kromě osobní hygieny využívají také v automobilovém průmyslu na ořezávání zapečených fólií v autosklech. V průmyslových žiletkách patří česká firma Czech Blades mezi čtyři největší firmy na světě. Kategorie vývozu čepelek zaznamenala mezi lety 2018 a 2022 63% růst a na celkových vývozech do Spojeného království se podílí 9 %.

Dalším příkladem českého vývozu, který má stabilní místo v celkových britských dovozech, jsou voskové svíčky. V roce 2016 se v ČR otevřel první závod výrobce předních amerických vonných svíček Yankee Candles, který je první svého druhu mimo Spojené státy.¹⁷⁴ Svíčky směřují primárně na britský trh a do Evropy.¹⁷⁵ Vývoz voskových svíček z ČR zaujímá mezi celkovými dovozy v dané kategorii 10 %. Mezi roky 2018 a 2022 zaznamenal růst 12 %.

S fatálními brexitem se tak většinou potýkají menší společnosti se silnou závislostí na britském trhu, pro které je obtížné rychle diverzifikovat na jiné trhy a nést administrativní náklady spojené s brexitem. Příkladem mohou být menší vývozci alkoholu do Velké Británie. „Pro malý e-shop znamená vývoz alkoholu mimo

¹⁷³ Michaela Židlický, „Největší na světě. Nahlédněte do unikátní žiletkárny, kterou oživil někdejší spolužák“, Forbes (blog), 21. ledna 2021, <https://forbes.cz/nejvetsi-na-svete-nahlednete-dovnitri-unikatni-ziletkarny-v-jevicku-kerou-ozivili-nekdejsi-spoluzaci/>.

¹⁷⁴ „Výrobce vonných svíček Yankee Candle otevřel na Mostecku první továrnu mimo USA“, Novinky, viděno 24. října 2023, <https://www.novinky.cz/clanek/ekonomika-vyrobcem-vonných-svíček-yankee-candle-otevřel-na-mostecku-první-továrnu-mimo-usa-40017372>.

¹⁷⁵ ČTK, „VIDEO: Američané otevřeli u Mostu továrnu na svíčky značky Yankee Candle“, Žatecký a lounský deník, 6. prosince 2016, https://zatecky.denik.cz/podnikani/yankee_candle_most_20161206.html.

EU mnoho komplikací týkajících se výběru DPH, na alkohol se také mohou vztahovat dovozní cla a spotřební daň.¹⁷⁶

Tabulka 5: České vývozy vyšší než 5 mil. eur ročně a s více jak 10% podílem na celkových britských dovozech

	Vývoz, 2022, mil. eur	Podíl na celkových Uk dovozech
Elektrické osvětlovací přístroje, stěrače	112	12 %
Dětské pleny a hygienické potřeby	92	11 %
Sudy, barely, plechovky z hliníku do 300 l	61	20 %
Voskové svíčky	39	10 %
Holicí břitvy, žiletky, čepelky	28	20 %
Osinkocementové a buničitocementové zboží	16	11 %
Elektronové/protonové mikroskopy	16	17 %
Ocelové tyče/pruty	8	27 %
Vzduchové pistole	7	18 %
Izolační součásti pro elektrické stroje	6	12 %
Obuv	6	14 %

Zdroj: ITC, vlastní výpočty

Z prvních průzkumů, které uskutečnila společnost DHL ke konci roku 2021, však vyplývá, že „70 % společností exportujících do Velké Británie sice vnímá dopady brexitu negativně, přesto se ale podíl firem exportujících do Británie oproti situaci před brexitem zatím významně nezměnil. Do Velké Británie nyní vyváží 38 % českých exportérů“.¹⁷⁷

Z průzkumu, který proběhnul v rámci této studie, vyplývá, že většina firem se potýkala zejména s poklesem vývozu kvůli celní administrativě a pravidlům o původu zboží. Výsledkem mohla být trvalá ztráta zákazníků. Některé firmy založily ve Spojeném království pobočku. Většinu dotázaných společností se však podařilo s problémy spojenými s brexitem úspěšně vypořádat. Více o výsledcích a průběhu dotazníkového průzkumu mezi firmami naleznete v příloze.

¹⁷⁶ „Vývozce medoviny: Kvůli brexitu nám spadl prodej do Británie na nulu“, BusinessInfo.cz (blog), viděno 25. října 2023, <https://www.businessinfo.cz/clanky/vyvozce-medoviny-kvuli-brexitu-nam-spadl-prodej-do-britanie-na-nulu/>.

¹⁷⁷ „Exportéři mírně optimističtí. Brexit jim zatím neublížil, ale bojí se dopadů covidu“, DHL, listopad 2021, <https://www.dhl.com/cz-cs/home/tisk/tiskovy-archiv/2021/exporteri-mirne-optimisticti-brex-it-jim-zatim-neublizil-ale-boji-se-dopadu-covidu.html>.

AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL A BREXIT

Z pohledu vývozu osobních aut zůstává stále Velká Británie pro ČR druhým nejdůležitějším vývozním trhem hned po Německu. V roce 2022 je 37 % českých vývozu do Spojeného království spojených právě s tímto odvětvím.¹⁷⁸ Český vývoz do Velké Británie tedy zcela zásadním způsobem ovlivňuje situace na trhu s automobily, která je v současné době ve Velké Británii nejhorší za poslední tři dekády.¹⁷⁹ Prodeje aut spadly v roce 2022 na 1 614 063 kusů, jak naznačuje graf níže. Nejpopulárnější značkou je Volkswagen. Škoda se nachází na desátém místě.

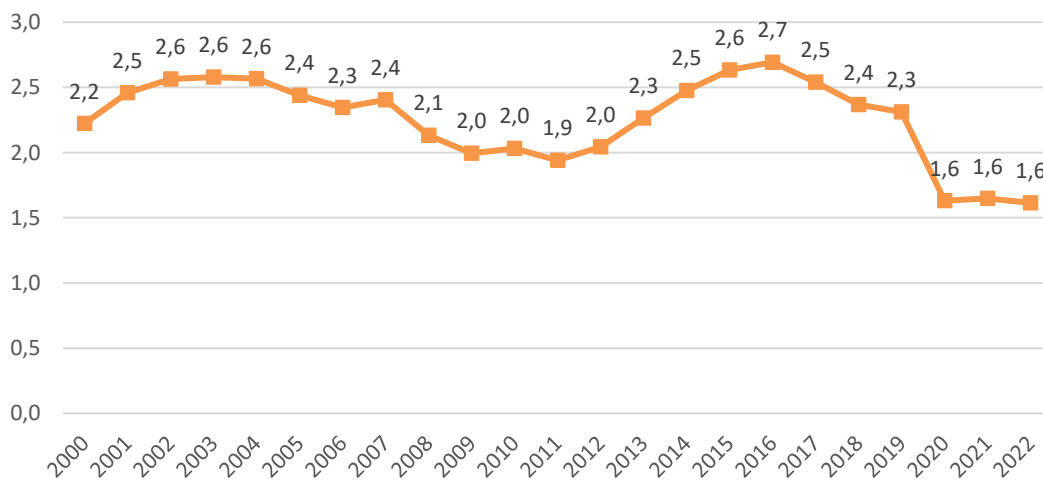
Obrázek 7: Nejprodávanejší značky automobilů ve Spojeném království 2022

1. Volkswagen	6. Kia
2. Ford	7. Vauxhall
3. Audi	8. Mercedes-Benz
4. BMW	9. Hyundai
5. Toyota	10. Nissan

Zdroj: Statista

Přestože prodej aut na britském trhu klesá, prodej elektrických automobilů získává na dynamice. V roce 2022 představovaly elektromobily s bateriemi (BEV) 16,6 % ze všech nových registrací automobilů. Poprvé překonaly dieselové vozy a staly se tak druhým nejoblíbenějším pohonem po benzínových autech. Širší pohled ukazuje, že plug-in automobily (tj. jak BEV, tak PHEV) tvořily 22,9 % nových registrací v roce 2022, což představuje rekordní hodnotu.¹⁸⁰ Pro ČR se tak bude další vztah vůči Spojenému království v automobilovém průmyslu významně odvíjet od zapojení do dodavatelského řetězce elektromobilů.

Obrázek 8: Prodeje nových osobních automobilů ve Spojeném království, 2000–2022, mil. ks

Zdroj: The Society of Motor Manufacturers and Traders

¹⁷⁸ „Automotive Parts Tariff Codes“, International Trade Administration, US Department of Commerce, viděno 21. října 2023, <https://www.trade.gov/automotive-parts-tariff-codes>.

¹⁷⁹ „2022 Sales Figures: Car Market Slumps to Worst Performance for Three Decades“, CAR Magazine, viděno 21. října 2023, <https://www.carmagazine.co.uk/car-news/industry-news/uk-2022-car-sales-analysis-winners-and-losers/>.

¹⁸⁰ „Automotive Sustainability Report“, The Society of Motor Manufacturers and Traders, 2023, <https://www.smmmt.co.uk/wp-content/uploads/sites/2/SMMT-Sustainability-Report-2023.pdf>.

SLUŽBY

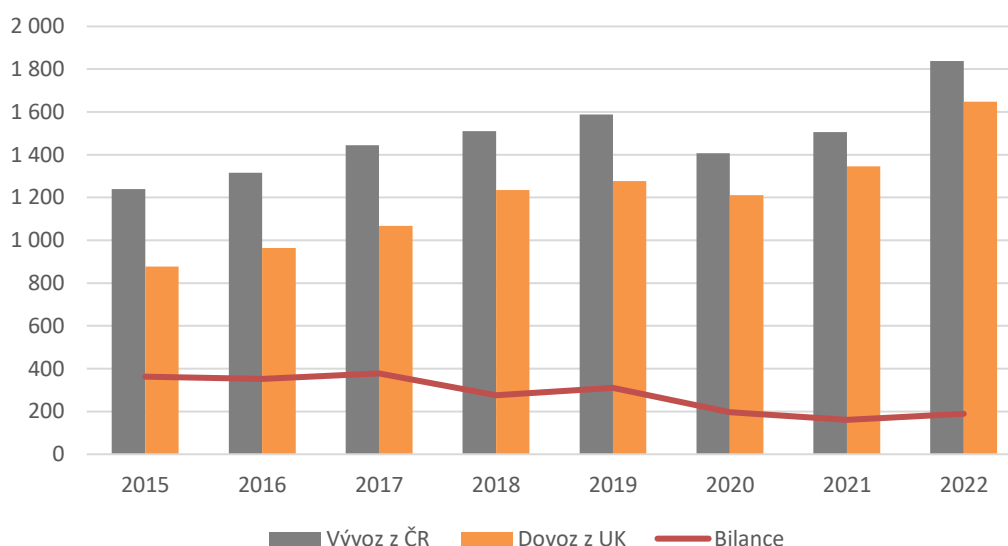
Služby se v roce 2022 podílely na HDP Spojeného království 71 % a představují významný britský vývozní artikl. Mezi důležité sektory se řadí turismus a samozřejmě finanční služby, vzhledem k pozici Londýna jako druhého největšího finančního centra.

Obrat zahraničního obchodu se službami ČR a Spojeného království dosáhl v roce 2015 výše 2,1 miliardy eur a na celkovém obchodním obratu ČR ve službách se podílel 5,5 %. V roce 2022 dosáhl tento obrat 3,5 miliardy eur a na celkovém obchodním obratu ČR se podílel 5,8 %. Bilance zahraničního obchodu se službami je pro ČR přebytková.

Pozice Velké Británie tak v případě obchodu se službami neoslabuje a zdá se, že v tomto směru neměl brexit významnější vliv, protože vzájemná obchodní výměna roste a ve srovnání s rokem 2015 zaujímá výraznější podíl na celkovém obchodním obratu ČR.

Vývoz služeb do Spojeného království měl v roce 2015 podíl na celkových vývozech služeb ve výši 5,9 %. V roce 2022 se již podílel na celkovém vývozu služeb 5,7 %, což značí pouze mírný pokles ve srovnání s rokem 2015. Výrazněji posílil ve srovnání s předbrexitovým rokem 2015 dovoz ze Spojeného království, který se posunul z 4,9 % na 5,8 % podílu na celkových českých dovozech služeb.

Obrázek 9: Vzájemná obchodní výměna ČR a Spojeného království se službami, v mil. eur, 2015–2022

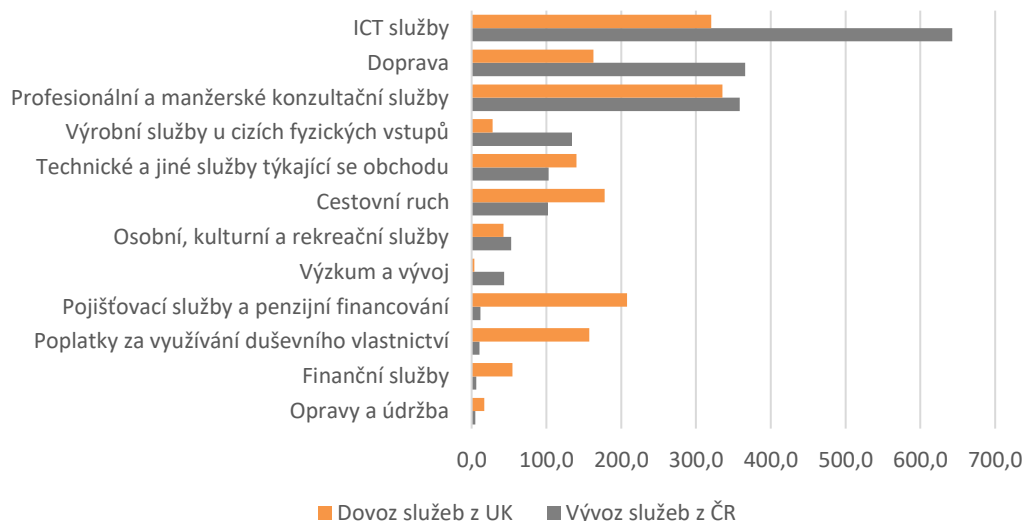
Zdroj: ČNB

Vývoz českých služeb do Spojeného království stál v roce 2022 v první řadě na službách v oblasti ICT a dopravy. V roce 2016 zaujímaly výrazně větší podíl služby v oblasti turismu, což je vzhledem k období covidu-19 pochopitelné. V dopravě má největší podíl pozemní doprava. V případě ostatních služeb se jedná zejména o poradenské služby, ve kterých má ČR se Spojeným královstvím přebytkovou bilanci. Finanční služby nehrají ve vzájemném obchodu příliš velkou roli. Finanční služby jsou z jednou z kapitol, která nebyla v TCA rozpracována tak, jak se očekávalo vzhledem k důležitosti celého sektoru pro Velkou Británii. Podle prvních průzkumů společnosti EY má zatím brexit spíše mírnější dopady a velké přesuny finančních institucí do Evropy se nekonají.¹⁸¹

¹⁸¹ „EY Financial Services Brexit Tracker: Movement within UK Financial Services Sector Stabilises Five Years on from Article 50 Trigger“, podzim 2022,

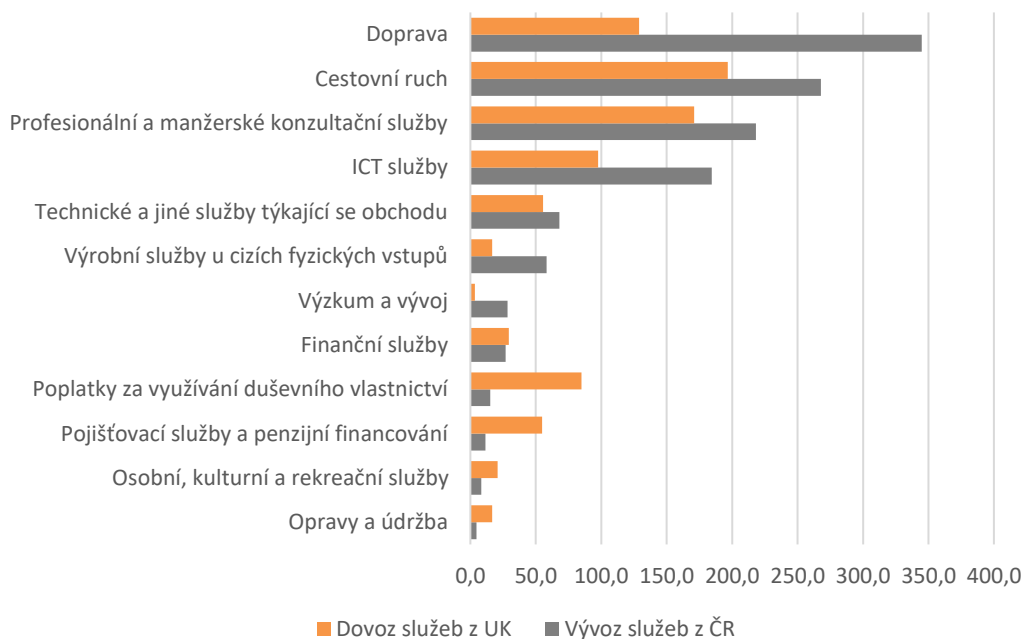

Obrázek 10: Struktura vývozu českých služeb / dovozu britských služeb, v mil. eur 2022

Zdroj: ČNB

Obrázek 11: Struktura vývozu českých služeb / dovozu britských služeb, v mil. eur, 2015

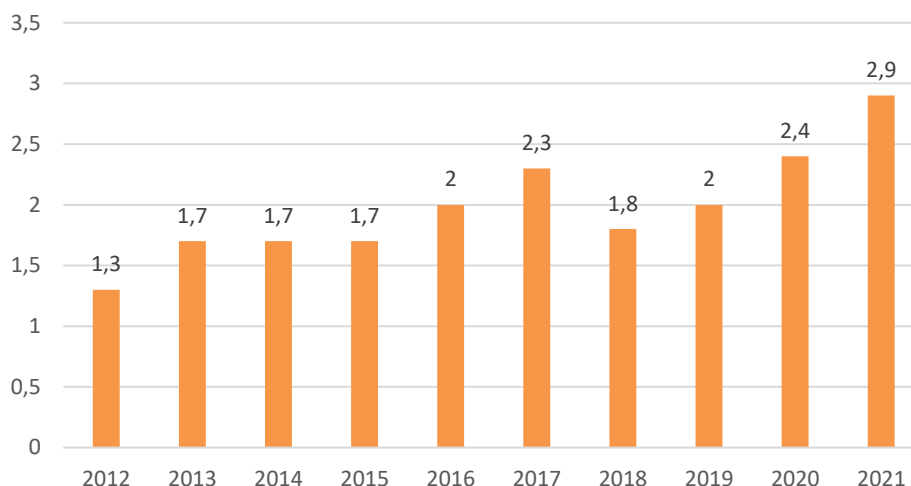
Zdroj: ČNB

4.3 Jak brexit ovlivnil britské investice v ČR?

Investoři ze Spojeného království přinášejí do ČR 11. největší objem investic a vytvářejí podle odhadů agentury CzechInvest 65 000 pracovních míst.¹⁸² V ČR je zastoupena řada britských společností v oblasti maloobchodu, strojírenství, farmaceutického průmyslu, leteckého průmyslu nebo finančních služeb. Britští investoři v ČR také zakládají centra sdílených služeb.

Obrázek 12: Objem přímých zahraničních investic ze Spojeného království, v mld. britských liber, 2012-2021

Zdroj: UK, Department for Business & Trade

Obrázek 13: Přehled investorů ze Spojeného království v ČR

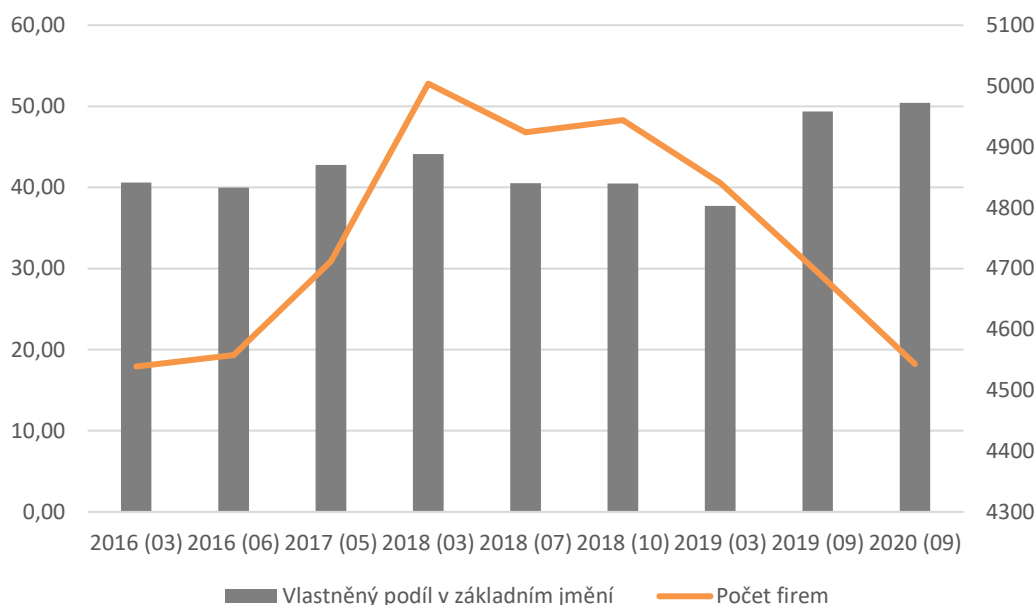
Zdroj: CzechInvest 2018

¹⁸² UK Government, Department for Business & Trade, „Trade and Investment Factsheet – Czechia“, Trade & Investment Factsheets, říjen 2023, <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/652d48606972600014ccf8c9/czechia-trade-and-investment-factsheet-2023-10-19.pdf>.

Podle zjištění poradenské společnosti Bisnode dosáhl počet tuzemských firem s britským vlastníkem maxima začátkem roku 2018, kdy v ČR podnikalo přes 5 000 takových společností. Přestože počet českých společností, které mají vlastníka z Velké Británie, se od roku 2018 kontinuálně snižuje, objem britského kapitálu upsaného v základním jmění ovládaných podniků je na maximu a přesahuje 50 miliard korun.¹⁸³ Stejný trend potvrzují i data vydávaná britským ministerstvem pro podnikání a obchod, viz graf 12 výše.

Obrázek 14: Vývoj počtu českých firem s vlastníky z Velké Británie, 2016–2020

Zdroj: Bisnode

Řadu britských společností přimělo k odchodu náročné období během pandemie covidu-19, která nejvíce zasáhla maloobchod. Svou činnost ukončil například oděvní řetězec Next nebo britský prodejce mraženého zboží Iceland. Společnost ICL Czech, která v Česku prodejny Iceland provozuje, uvádí v insolvenčním návrhu jako důvod svého konce pandemii koronaviru a brexit.¹⁸⁴

„Úpadek navrhovatele je zapříčiněn negativním stavem ekonomiky po pandemii covidu-19, která zasáhla i odvětví maloobchodního prodeje potravin. Výrazně negativní vliv na výsledky podnikání navrhovatele pak mělo i ukončení členství Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku v EU, jehož důsledkem byl výrazný nárůst nákladů na dopravu zboží a další náklady na služby související s proclívání zboží, s tím související nutný nárůst cen sortimentu takto dovážených potravin, zpoždování dodávek, které nebyly z části uvolňovány pro unijní trh, a tím značně ztížený anebo zcela nemožný dovoz potravin představujících klíčovou součást prodejního sortimentu navrhovatele. V důsledku takto chybějícího sortimentu, který nebylo možno adekvátně nahradit, došlo k výrazné ztrátě zákazníků. Propad tržeb nekompensovalo ani rozšíření prodeje formou internetového obchodu a rozvozu. V neposlední řadě nutno zmínit i obrovský nárůst cen elektrické energie, který má výrazný vliv na provoz energeticky náročných prodejen navrhovatele specializujících se na prodej mražených potravin. Ani výrazná restrukturalizace provozu a úspory jak v materiální, tak personální oblasti nepřinesly

¹⁸³ „Počet firem z Británie v Česku klesá, jejich majetek ale roste“, BusinessInfo.cz (blog), 19. ledna 2021, <https://www.businessinfo.cz/clanky/pocet-firem-z-britanie-v-cesku-klesa-jejich-majetek-ale-rote/>.

¹⁸⁴ <https://isir.justice.cz/isir/doc/dokument.PDF?id=50950968>.

s ohledem na nečekaný nárůst dalších nákladů dostatečný efekt. V současné době byl ukončen provoz v šesti z 11 prodejen, přičemž zbývající prodejny již nejsou schopny generovat tržby dostatečné k dalšímu provozu.“

Společnost Marks & Spencer naopak opouští v ČR a dalších zemích segment chlazených potravin a bude dále více rozvíjet mražené zboží.¹⁸⁵ Jako hlavní důvod řetězec uvádí rostoucí administrativu a následné zpoždování zboží, kvůli kterému chybí v obchodech v některých kategoriích zboží.

„Na změny spojené s odchodem Británie z EU jsme se připravovali, abychom minimalizovali dopady na zákazníky. S přechodem na nové postupy trvá některým výrobkům déle, než se dostanou do obchodů. Naše čerstvé nebo chlazené potraviny se vyrábějí v Británii a pak se každodenně exportují do Evropy. Zpoždění jsou způsobená novým systémem, celní prohlídky zpomalily všechny vývozy z Velké Británie,“ uvedla mluvčí českého zastoupení Marks & Spencer.¹⁸⁶

Některé britské společnosti mohou naopak opustit jiné země v rámci střední Evropy ve prospěch ČR. Například společnost TESCO odešla z Polska, pravděpodobně na základě obchodních problémů sahajících až do roku 2015, kdy společnost přesunula svou centrálu pro region do ČR. V Polsku se nedařilo online prodejem tak, jak se očekávalo, a tržby také zasáhl zákaz prodeje v neděli. Zároveň se z pohledu TESCO v Polsku obecně zhoršily podnikatelské podmínky.¹⁸⁷ V červnu 2023 společnost TESCO uvedla, že její pobočky v ČR, na Slovensku a v Maďarsku považuje za integrální součást firmy.¹⁸⁸

Některé nadnárodní společnosti a evropské agentury zvažují kvůli brexitu odchod z Londýna. ČR stejně jako další země usiluje o přesun těchto centrál do Prahy a ucházela se bez úspěchu o sídlo Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA).¹⁸⁹ V případě ČR se zatím spíše naplňuje scénář, v rámci kterého existující investoři v ČR posilují výrobu svých produktů na úkor provozů ve Velké Británii, které třeba plánují oslabit, případně zcela uzavřít, stejně jako v příkladu společnosti Nestlé.

---

¹⁸⁵ „Marks & Spencer končí v Česku s chlazeným zbožím. Kvůli brexitu ho nahradí mraženým“, Aktuálně.cz, Aktuálně.cz – Víte, co se právě děje, 7. dubna 2021, <https://zpravy.aktualne.cz/finance/nakupovani/marks-spencer/r~19f9273097ac11eb9f15ac1f6b220ee8/>.

¹⁸⁶ Veronika Bělohávková, „Brexit v praxi. Místo potravin jsou v Marks & Spencer omluvné cedule“, iDNES.cz, 11. ledna 2021, https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/marks-and-spencer-brexit-britsky-obchod-potraviny.A210111_135828_ekonomika_vebe.

¹⁸⁷ Maria Wilczek, „Not Tesco's Finest: Why the British Supermarket Giant Is Withdrawing from Poland“, Notes From Poland (blog), 12. března 2020, <https://notesfrompoland.com/2020/03/12/not-tescos-finest-why-the-british-supermarket-giant-is-withdrawing-from-poland/>.

¹⁸⁸ „Tesco's Central Europe Business 'an Integral Part of Group', Says Boss“, Reuters, 16. června 2023, sek. Retail & Consumer, <https://www.reuters.com/business/retail-consumer/tescos-central-europe-business-an-integral-part-group-says-boss-2023-06-16/>.

¹⁸⁹ „Češi a agentury Evropské unie“, Euroskop (blog), 24. března 2019, <https://euroskop.cz/2019/03/24/cesi-a-agentury-evropske-unie/>.

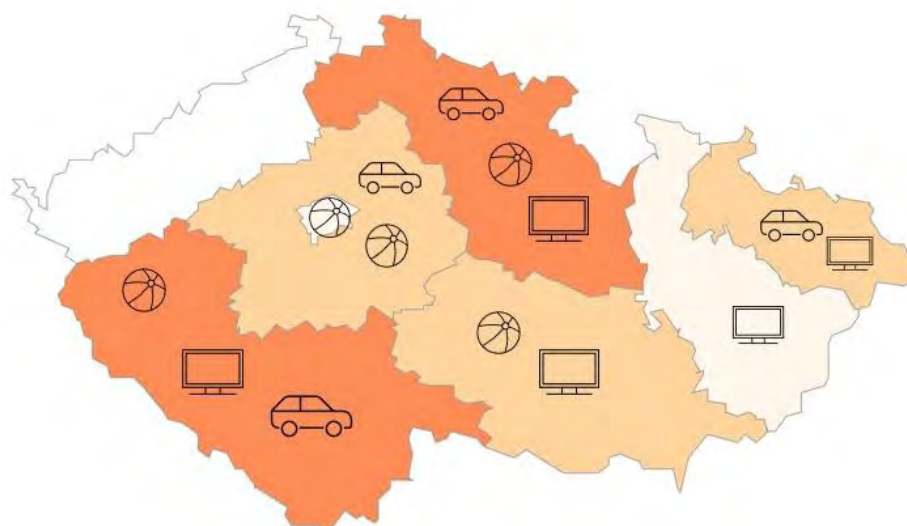

4.4 Jaké má brexit dopady na zaměstnanost v ČR?

Podle posledních statistických dat z roku 2018 je na vývoz zboží do Spojeného království navázáno 85 600 pracovních míst. Dopady brexitu na zaměstnanost v regionech se odvíjí od míry specializace jednotlivých regionů na odvětví, ve kterých ČR se Spojeným královstvím nejvíce obchoduje. Mapa níže vychází z analýzy Evropského výboru regionů.¹⁹⁰ Popisuje expozici jednotlivých českých regionů v členění NUTS2 v kontextu zaměstnanosti ve vztahu k předním odvětvím, ve kterých ČR vyváží do Spojeného království osobní automobily a díly, elektroniku a hračky. Region je hodnocený jako „exponovaný“ v případě, že podíl zaměstnanosti je v těchto vybraných odvětvích vyšší než národní průměr. Čím tmavší barva, tím je závislost zaměstnanosti na vývozu do Spojeného království vyšší. Nejexponovanější je tedy jihovýchod a severovýchod ČR. Například region Střední Čechy má v kontextu vývozu do Spojeného království velmi vysokou míru specializace na výrobu osobních automobilů, proto mohou možné negativní dopady brexitu na automobilový průmysl hypoteticky ovlivnit zaměstnanost v tomto regionu. V kontextu brexitu je velká část pracovní síly zaměstnaná v oboru, na který může mít brexit potenciálně největší dopad.

Obrázek 15: Regionální expozice v zaměstnanosti

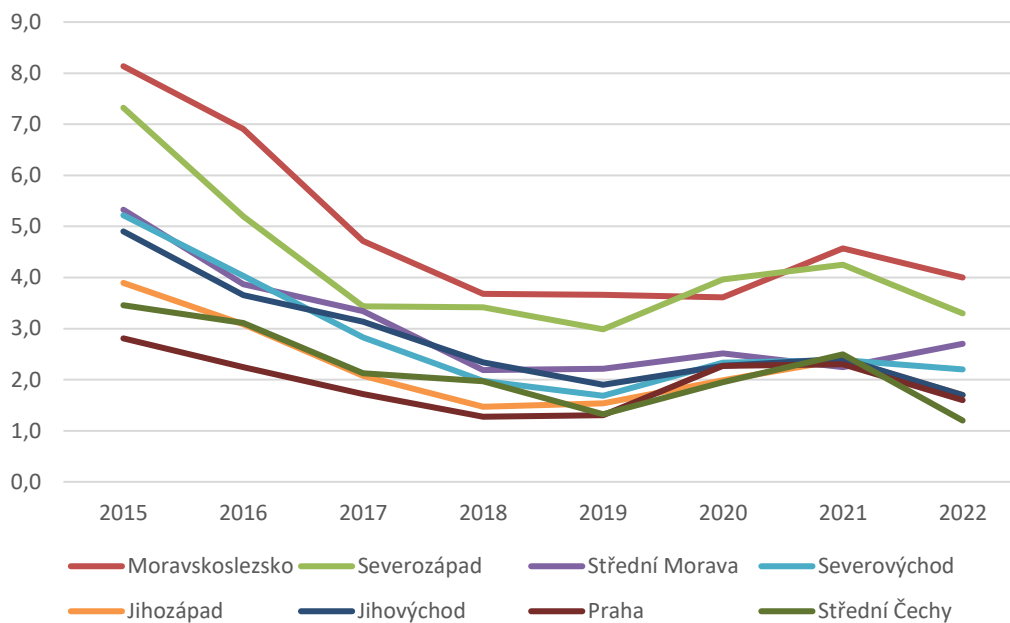

Zdroj: European Committee of the Regions

Vliv brexitu na zaměstnanost lze ve statistikách poměrně těžko odlišit od vlivu covidu-19. Nezaměstnanost však v ČR dlouhodobě klesá z 5 % v roce 2015 na 2,2 % v roce 2022. Míra nezaměstnanosti se také postupně vrací na předcovidovou úroveň, jak ukazuje i graf níže. Je z něj také patrné, že v potenciálně nejdotečenějších oblastech, tedy na jihovýchodě a severovýchodě ČR, má míra nezaměstnanosti spíše klesající tendenci. Míra nezaměstnanosti na severovýchodě ČR byla v roce 2022 na celorepublikovém průměru 2,2 %, na jihovýchodě ČR na ještě nižší úrovni 1,7 %.

Obrázek 16: Vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých regionech NUTS2, 2015–2022

¹⁹⁰ European Committee of the Regions et al., New Trade and Economic Relations between EU-UK: The Impact on Regions and Cities. (LU: Publications Office, 2022), <https://data.europa.eu/doi/10.2863/59463>.

Zdroj: Český statistický úřad

Ze semistrukturovaných rozhovorů, které autoři vedli se zástupci automobilového průmyslu v ČR, se brexit může projevit i v míře zaměstnanosti v oboru, pokud dojde k naplnění černého scénáře, při kterém se EU a Spojené království nedomluví na časovém odkladu domluveného snížení prahů při posuzování původu elektromobilů dle TCA, a automobilový průmysl nebude schopný zajistit si v dostatečném množství komponenty baterií vyráběné v EU. Důsledkem by mohla být ztráta konkurenční výhody oproti zejména asijské konkurenci ve Spojeném království. Komplikace způsobuje také nepřipustnost tzv. diagonální kumulace při posuzování pravidel původu zboží v TCA, které se v naší studii také věnujeme. V důsledku tohoto nastavení TCA není možné využít například dovoz baterií do elektromobilů či jejich komponent ze zemí, se kterými má EU i Spojené království uzavřeno zónu volného obchodu, jako je Japonsko či Jižní Korea. Při posouzení původu elektromobilů dle TCA by totiž ani tyto dovozy nešlo započítat jako komponenty s původem v jedné ze smluvních stran TCA. Pro uplatnění bezcelního režimu dle TCA je tak pro dosažení potřebných prahů nutné využívat výlučně komponenty z EU nebo Spojeného království. Přesné odhady případných dopadů na zaměstnanost nejsou dle zástupců automobilového průmyslu v tuto chvíli možné. Trh s elektromobily ve Spojeném království však bude časem velmi relevantní a případně ztracené pozice na něm by nebylo lehké získat zpět ani po zajištění dostatečné výrobní kapacity pro baterie v rámci EU, která by vedla k obnovení bezcelního režimu pro toto zboží dle TCA.

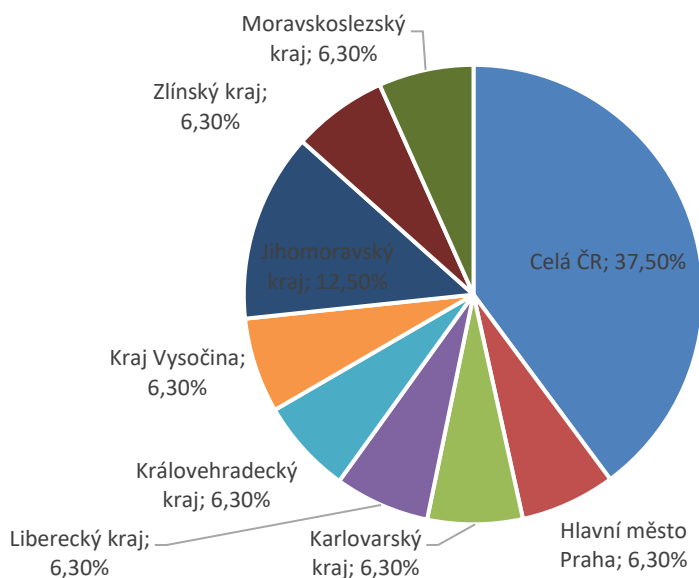
4.5 Jak dopady brexitu vnímají české firmy?

Autorský tým se pokusil získat zpětnou vazbu od českých firem prostřednictvím dotazníkového šetření, které se uskutečnilo v průběhu září a bylo následně doplňováno ještě o odpovědi získané až do 10. listopadu 2023. Dotazník tvoří přílohu této studie. Respondenti se nemuseli v dotazníku identifikovat, ale možnost odpovědět byla dána jen relevantním adresátům. Zároveň byla respondentům dána možnost požádat o online či osobní setkání s autory za účelem osobní konzultace specifické situace respondenta ve větší míře konkrétnosti. Na možnost vyplnit dotazník byli podnikatelé v ČR upozorněni prostřednictvím Svazu průmyslu a dopravy ČR v září 2023. Autoři dále v průběhu října a začátku listopadu upozornili vybrané podnikatele na možnost účastnit se dotazníkového šetření a nabídli tuto

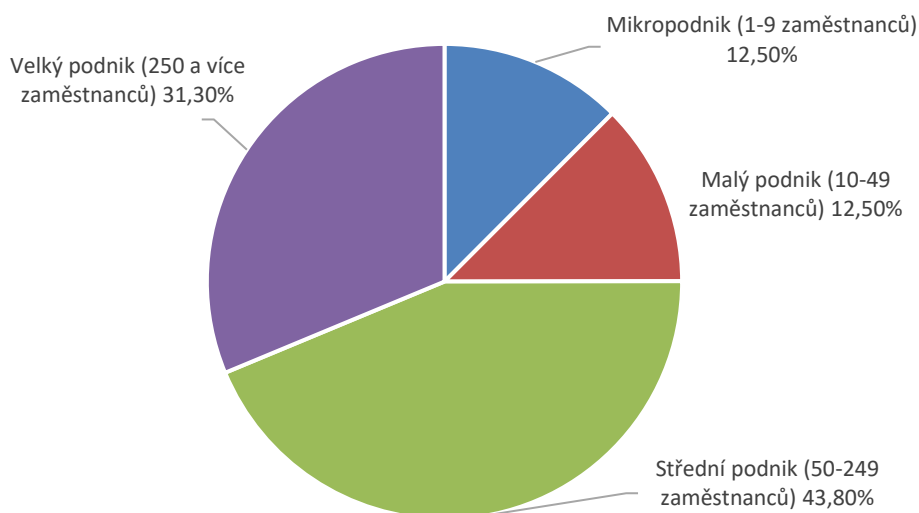

možnost také prostřednictvím Britské obchodní komory v ČR. Do dotazníkového šetření se aktivně zapojilo 17 firem s působností po celé ČR i z konkrétních krajů. Jednalo se zejména o větší a středně velké podniky, což také odpovídá charakteru obchodní výměny se Spojeným královstvím. Firmy zastupovaly poměrně širokou paletu různých odvětví, od strojírenství a automobilového průmyslu až po sklářský průmysl nebo maloobchod.

Obrázek 17: Odpověď na otázku: V jakých regionech v rámci ČR působí vaše firma?

Obrázek 18: Odpověď na otázku: Jaká je velikost vaší firmy?

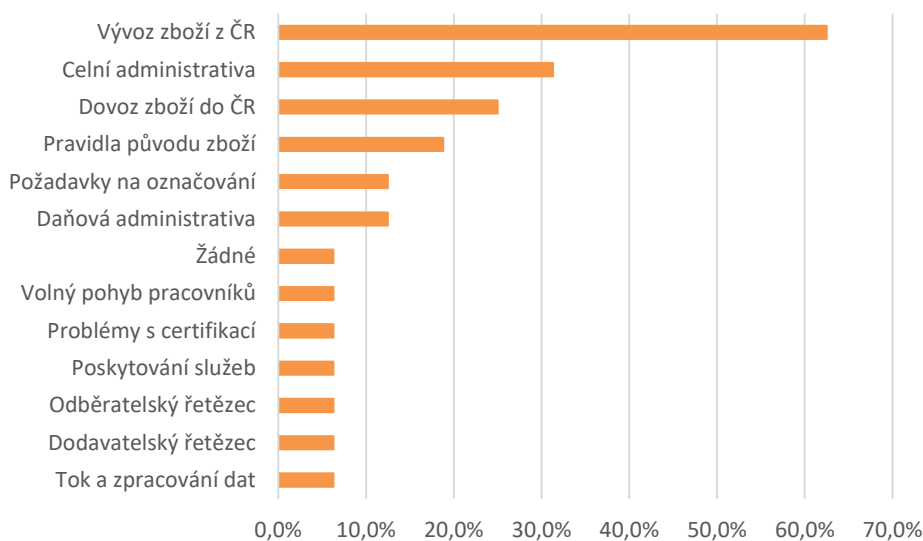

Tabulka 6: V jakém odvětví podnikáte?

Maloobchod (potravin y a nápoje)
Maloobchod (ostatní)
Strojír enství
Automobilový průmysl
Telekomunikace
Doprava
Finanční služby
Stavebnictví
Elektrochemie
Životní prostředí
Elektrotechnický průmysl
Nábytek
Sklářský průmysl
Slévár enství
Tabákový průmysl

Obrázek 19: Odpověď na otázku: Které aspekty vašeho podnikání byly ovlivněny brexitem a režimem pobrexitové obchodní Dohody EU-VB? (Zaškrtněte vše, co platí.)

Většina respondentů žádné konkrétní nástroje veřejné politiky k ulehčení problémů vzniklých v souvislosti s brexitem či přechodem na režim TCA neuvedla (celkem osm respondentů), nebo dokonce takovou aktivitu veřejné sféry odmítla s tím, že ji nepotřebují (tři respondenti). Tento převládající charakter odpovědí může podle autorů ukazovat na převážně negativní zkušenost firemního sektoru s ingerencemi ze strany veřejné sféry a dost možná také na nedůvěru v hospodárnost a efektivnost dotačních nástrojů.

Odpovědi, které použití nástrojů veřejné politiky apriori neodmítly, přitom zároveň indikovaly zejména potřebu omezení administrativní zátěže. Dvě odpovědi ve prospěch přijetí nějakého nástroje veřejné politiky byly spíše obecného rázu a dvě naopak přednesly velmi konkrétní návrhy.

Jednou zaznělo, od malého podniku v oblasti nepotravinářského maloobchodu, že by nástrojem veřejné politiky mohla být „bezcelní dohoda s VB“.

Zodpovědi však nelze dovodit, zda tento podnět směřuje na posílení aplikace bezcelního režimu TCA (např. zjednodušením pravidel původu zboží), nebo dokonce na vytvoření celní unie mezi EU a Spojeným královstvím. Ta by sice mohla vést k úplnému ukončení celních kontrol na hranicích, ale s ohledem na politickou situaci ve Spojeném království ji nebylo možné v pobrexiových jednáních dosáhnout. Charakteristické je, že respondent byl v tomto případě malý podnik do 50 zaměstnanců, u kterých se obecně předpokládá vyšší míra citlivosti na zvyšování administrativních nároků spojených s celními formalitami. Zároveň jde o respondenta, který indikoval jak nárůst svých aktivit ve Spojeném království, tak nutnost přijmout kvůli nárůstu administrativy další pracovní sílu.

Další z respondentů, velký podnik (nad 250 zaměstnanců) v oblasti elektrotechnického průmyslu, v odpovědi navrhol jít cestou „dohody o snížení administrativy“. Rovněž zde interpretujeme odpověď jako volání po snížení administrativní zátěže, která dle tohoto respondenta v důsledku brexitu výrazně narostla, a oproti předchozímu respondentovi vedla dokonce ke snížení objemů jeho exportu. Bližší parametry respondent neuvedl. Režim TCA nárůstu administrativy při brexitu částečně brání. Ve srovnání s režimem vnitřního trhu EU jde však jen o dílčí instituty, které nemusí být použitelné pro všechny firmy. Lze zmínit například vzájemné uznávání zvláštního statusu tzv. oprávněného hospodářského subjektu. Režim na hranicích navíc není ze strany Spojeného království zcela dokončen. Spojené království například slibuje do roku 2027 zavést jednotné odbavovací místo (Single Trade Window), které by mělo přinést sjednocené a uživatelsky přívětivější rozhraní pro komunikaci s různými orgány veřejné správy ve Spojeném království. Prostor pro další snížení administrativy vyvolané brexitem však nadále existuje.

Mezi konkrétní návrhy lze řadit podnět jednoho z respondentů, velkého podniku v oblasti automobilového průmyslu, který zdůraznil potřebu zachování stávajících podmínek přechodných specifických pravidel původu pro elektromobily i pro období mezi lety 2024 a 2026. Jde o konkrétní požadavek, který souvisí s největším exportním sektorem ČR do Spojeného království. Případné negativní dopady by se mohly projevit ve ztrátě konkurenceschopnosti výrobců elektromobilů z EU na trhu ve Spojeném království a potenciálně mít za následek i negativní dopady na zaměstnanost. Tomuto požadavku se autoři podrobně věnují v předchozích částech této studie. Respondent zároveň zdůraznil, že tato problematika se netýká jen TCA, ale i jiných obchodních dohod EU, včetně například Jižní Koreje či Kanady.

Druhý konkrétní návrh pak vzešel od respondenta, velkého podniku (nad 250 zaměstnanců) v oblasti finančních služeb, který upozornil na změnu režimu zdanění dividend a licenčních poplatků z ČR do Spojeného království po brexitu. Také této problematice se podrobně věnujeme v předchozích částech této studie. Jde přitom o problematiku, která je relevantní pro jakékoli české firmy s mateřskými společnostmi ve Spojeném království.

4.5.1 DISKUSE A DOPORUČENÍ V NÁVAZNOSTI NA PODNĚTY VZEŠLÉ Z DOTAZNÍKU

Z dotazníkového šetření vyplývá převažující volání po zjednodušení administrativy režimu na hranicích po brexitu. Administrativní zátěž jde částečně redukovat prostřednictvím správně provedené digitalizace, která povede ke skutečnému zjednodušení skrze sdílení dat uvnitř státní správy a skutečné uživatelské přístupnosti administrativních procedur. Příkladem je příprava jednotného odbavovacího místa (*the Single Trade Window*), které by mělo do roku 2027 umožnit exportérům do Spojeného království komunikovat a sdílet data o zboží skrze jedno digitální rozhraní. V současnosti může být při přechodu zboží do Spojeného království relevantní kompetence až 25 různých úřadů a vládních agentur. Britská vláda přitom zdůrazňuje, že při přípravě tohoto rozhraní široce využívá zpětnou vazbu od potenciálních uživatelů. Důležité je pracovat na uživatelské přívětivosti jak s ohledem na srozumitelnost jednotlivých požadavků, tak na přístupnost technologického rozhraní.

Část administrativní zátěže mezinárodního obchodu však přirozeně souvisí s rozdílností regulačních prostředí, ke které přispívá regulační divergence spojená s brexitem. V rámci režimu na hranicích je však nutné řádně vyvažovat administrativní požadavky na jedné straně a rizika, například z hlediska šíření nemocí zvířat nebo rostlin mezi jednotlivými oblastmi, na straně druhé.

Je vhodné, aby firemní sektor vytvářel na státní správu tlak přímo či prostřednictvím podnikatelských organizací a přicházel s konkrétními administrativními procedurami, které je vhodné odstranit či alespoň zjednodušit. Veřejný sektor by přitom měl být připraven věcně argumentovat o případné nezbytnosti a přiměřenosti jednotlivých administrativních požadavků, které hodlá zachovat, a tuto argumentaci průběžně zakládat na relevantních datech a jejich nealibistickém hodnocení. Nezbytným požadavkem je také otevřenost veřejného sektoru k rušení požadavků, které nelze tímto způsobem obhájit.

Přesné odhadování rizik a případných možných negativních důsledků je však složité. Stejně tak je složité přesně odhadovat, jaké dopady mohou jednotlivé administrativní požadavky mít. Jejich adresáti totiž mají různou toleranci k administrativním bariérám, například v závislosti na své velikosti či zkušenosti s exportem do třetích zemí. Jde přitom o zásadní otázky spojené se samotnou filozofií správy věcí věřených, na jejíž nedořešenost ukazuje i aktuální celosvětová debata o přiměřenosti, vhodnosti či dostatečnosti opatření přijímaných v souvislosti s pandemií covidu-19.

Z jednotlivých ustanovení TCA vyplývá, že se EU i Spojené království vzájemně zavazují, že administrativní procedury mají být přiměřené rizikům (např. v případě sanitárních a fyto-sanitárních opatření, srov. čl. 73 Obecné zásady odst. 3, písm. d) TCA). Těmto závazkům je však nutné dostát v každodenní praxi a průběžně dbát na náležitou úroveň zdůvodnění a komunikaci tohoto zdůvodnění navenek. Důležitost takového postupu by neměla být dána jen snahou o vyhnutí se případným protioopatřením druhé smluvní strany, ale jde o základní princip uplatňování veřejné moci. Jen skutečné osvojení tohoto přístupu může přinést vylepšení hodnocení administrativních procedur ze strany firemní sféry.

4.6 ČR a přípravy na brexit a režim TCA

Při přípravách na brexit a nový režim obchodních a investičních vztahů dle TCA byly českému firemnímu sektoru k dispozici aktivity pořádané ze strany veřejné sféry i organizací zaměstnavatelů. Při Úřadu vlády ČR došlo k několika kulatým stolům zaměřeným na dopady brexitu na ČR a vznikl také Diskusní dokument k tématu brexitu. Vedle informací na jednotlivých resortních ministerstvech funguje v ČR také nadresortní platforma a rozcestník s informacemi o brexitu: www.brexitinfo.cz. Řada akcí byla připravena ve spolupráci MPO, univerzitních pracovišť (VŠE či UK) a podnikatelských organizací. Lze zmínit například webinář MPO „Zahraniční obchod po covidu-19 a brexitu“ ze září 2020 nebo webinář k celním opatřením po 1. lednu 2021, který pořádalo MPO ve spolupráci s Generálním ředitelstvím cel v listopadu 2020. Užitečné informace o průběžném vývoji podmínek exportu do Spojeného království lze nalézt také na webových stránkách Svazu průmyslu a dopravy ČR (<https://www.spcr.cz/index-temat/brexit>) a Hospodářské komory ČR (<https://www.komora.cz/vztahy-s-velkou-britani-od-1-ledna-2021/>). Zde mohou exportéři nalézt také odkazy na semináře a webináře v ČR i některé organizované ze strany státní správy Spojeného království. V říjnu 2020 připravil Svaz průmyslu a dopravy ČR mezi firmami také průzkum k jejich připravenosti na brexit. Průzkumu se účastnilo 121 firem, z nichž 66 % indikovalo, že nebudou změnou režimu v souvislosti s brexitem dotčeny. Z firem indikujících dotčení brexitem dvě třetiny uvádělo, že jsou na brexit připraveny zcela či částečně, a pouze zbývající třetina indikovala nedostatečnou připravenost či nedostatek informací.

4.7 Hlavní závěry

Z analýzy statistických dat vyplývá, že český vývoz do Spojeného království je výrazně koncentrovaný do několika klíčových odvětví – osobní automobily, díly a počítače. Vlivem brexitu oslabuje český vývoz do Spojeného království svůj podíl na celkových českých vývozech a soustředí se právě do klíčových odvětví, ve kterých vývoz roste, ale ne stejným tempem jako do zemí EU.

Brexit nejvíce dopadá na malé a střední firmy, což částečně naznačují také první statistická data od postupného zavádění režimu TCA, ať už se to týká zkušeností s administrativou, transportem, schopností vyvážit jakékoliv výkyvy v cashflow apod. Zcela jistě tedy existují firmy, které se rozhodnou za ztížených podmínek do Spojeného království nevyvážet, zvláště pokud se jejich vývoz nacházel v problémech již před brexitem. Následná pandemie covidu-19 byla pro většinu společností potýkajících se s brexitem možným finálním impulsem k opuštění trhu.

Řadě českých firem, které mají dobrou pozici na britském trhu, případně se jedná o silnou položku jejich vývozu, se daří s brexitem vypořádat. Většinou jde o společnosti s celosvětovou působností, pro které je britský trh jedním z mnoha teritorií. V ČR se ale také nachází provozy, které se svými výrobky na britský trh specializují, a v jejich případě lze zatím také hovořit o relativně dobrém vývoji, který lze vidět na statistických datech.

Statistiky potvrzují, že ČR může z brexitu částečně benefitovat díky přesunu výroby a aktivit z Velké Británie do EU. Existující investoři v ČR navyšují své provozní kapacity v ČR na úkor těch ve Spojeném království, což se odráží ve vyšších vývozech zboží z těchto provozoven do Velké Británie i na celosvětové trhy. Vede to k další koncentraci v existujících silných vývozních kategoriích.

5 Případové studie z vybraných zemí: Dánsko, Maďarsko a Litva

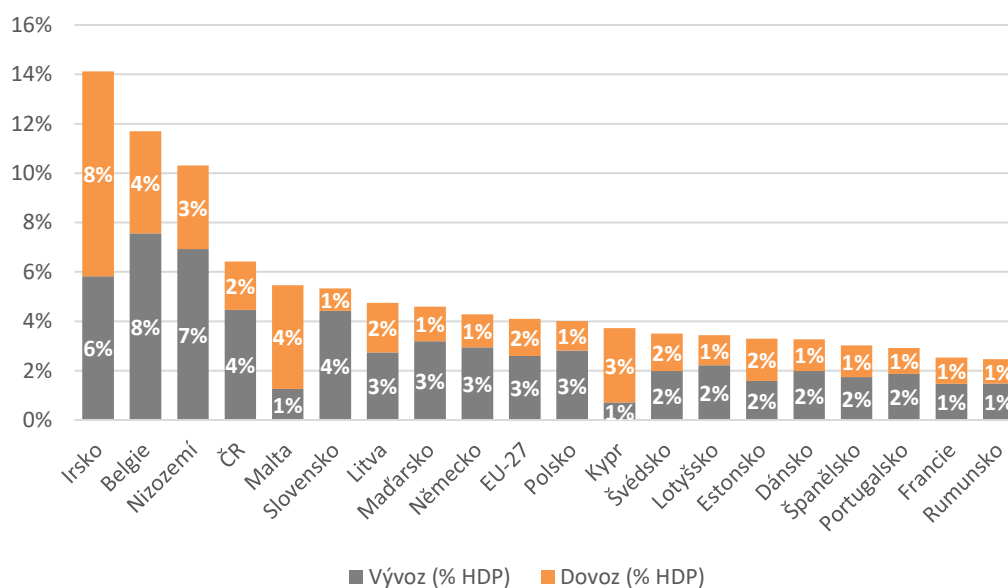
S dopady brexitu se musí stejně jako ČR potýkat také ostatní členské země EU. Některé ve větší míře, některé v menší, podle obchodní závislosti těchto zemí na obchodu se Spojeným královstvím. Z grafu níže vyplývá, že Česká republika patřila v době před brexitem spolu se Slovenskem k pěti obchodně nejzávislejším zemím z pohledu podílu vývozu/dovozu na HDP hned za přímými sousedy Spojeného království, jako je Irsko, Belgie a Nizozemí.

Cílem této kapitoly je analýza dopadů brexitu na další země v EU s podobnou strukturou ekonomiky, obchodu se Spojeným královstvím nebo podobným profilem ekonomiky. Autorský tým zvolil pro potřeby této analýzy Dánsko, Maďarsko a Litvu. Toto rozhodnutí nachází svou oporu také v grafu níže, ze kterého je patrné, že pro tyto země je obchod s Velkou Británií důležitou součástí jejich ekonomiky vzhledem k vysokému podílu dovozu z Británie a vývozu do Británie na HDP.

Všechny vybrané země jsou otevřené a proexportně orientované ekonomiky, které s ČR rámcově sdílí podobnou velikost ekonomiky, případně obdobnou koncentraci vývozu do několika klíčových odvětví stejně jako ČR. Pro většinu vybraných zemí bylo také Spojené království v rámci EU důležitým zahraničněpolitickým partnerem.

Autorský tým analyzuje jednotlivé země s cílem lépe porozumět dopadům brexitu na jejich ekonomiku a konkrétní společnosti a získat z těchto zkušeností doporučení pro české společnosti. V žádné z analyzovaných zemí se po brexitu neodehrává apokalypsa, což ostatně v žádné členské zemi EU. Každá země obchoduje se Spojeným královstvím v jiných odvětvích podle své specializace a od toho se také odvíjí soubor komplikací, se kterými se její firmy musí po brexitu vyrovnat. Autorský tým zanalyzoval dostupné podklady, statistiky a zároveň uskutečnil rozhovory se zástupci hospodářských komor jednotlivých zemí.

Obrázek 20: Podíl dovozu z Británie / vývozu do Británie na HDP členských států EU, 2015

Zdroj: Eurostat

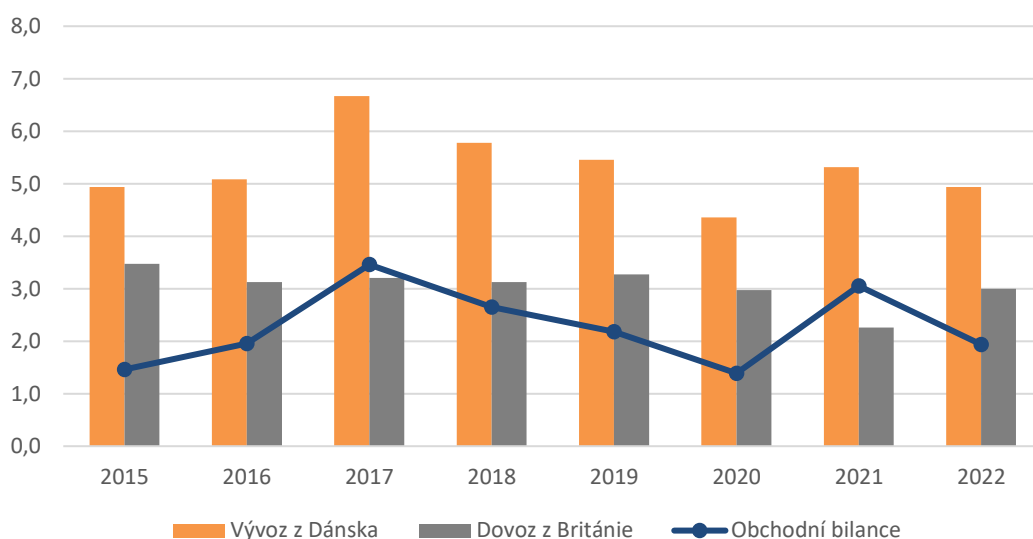

5.1 Dánsko a brexit

5.1.1 JAK BREXIT OVLIVNIL DÁNSKÝ OBCHOD SE SPOJENÝM KRÁLOVSTVÍM?

Velká Británie se tradičně řadí mezi důležité obchodní partnery Dánska. Když v roce 1973 vstupovalo Dánsko do EU, představovala Velká Británie nejdůležitějšího obchodního partnera. Přestože se dnes Velká Británie posunula na skromnější pozici sedmého nejdůležitějšího obchodního partnera, obchod s Velkou Británií tvořil před brexitem přibližně 5,2 % dánských vývozů. S vývozy do Velké Británie je podle odhadů spojeno 60 000 pracovních míst.¹⁹¹ Na grafech a číslech prezentujících vzájemný obchod mezi Dánskem a Velkou Británií je patrné, že se Dánsku ani Velké Británii nepodařilo vrátit do čísel před pandemií covidu-19.

Obrázek 21: Obchodní výměna mezi Dánskem a Velkou Británií, v mil. eur, 2015–2022

Zdroj: ITC

Dánsko do Velké Británie vyváží zejména zemědělské produkty, strojírenské výrobky, spotřebitelské zboží a transportní služby. Odhady předpokládaly propad dánského HDP vlivem brexitu o 0,2 až 1,2 %.¹⁹² Velký dopad se očekává především na dánské dodavatele vepřového, kteří jsou druhým nejdůležitějším exportérem vepřového hned po Irsku. Stejně tak brexit výrazněji zasáhne rybolovný průmysl.

Z tabulky níže je patrné, že v některých kategoriích představuje Spojené království pro Dánsko zcela klíčový trh, ať už se to týká potravinových přípravků, nebo v extrémním případě kategorie maso a jedlé droby, ve které se do Spojeného království v roce 2022 vyvezlo 81 % z celkových vývozů této položky. Implementace obchodních dohod v oblasti zemědělství a potravinářského průmyslu je vždy zdlouhavá a náročná, a právě proto mohou být tato dánská odvětví brexitem výrazněji zasažena.

Tabulka 7: Dánské vývozy do Spojeného království podle HS4 položky, v mil. eur, 2022

¹⁹¹ „Alternative markeder for dansk eksport efter Brexit“, Dansk Erhverv, <https://www.danskerhverv.dk/politik-og-analyser/analyser/2020/februar/alternative-markeder-for-dansk-eksport-efter-brexit/>.

¹⁹² „Possible Scenarios for a Future Trade Agreement with the UK and the Economic Effects for Denmark“, jaro 2017, <https://copenhageneconomics.com/publication/possible-scenarios-for-a-future-trade-agreement-with-the-uk-and-the-economic-effects-for-denmark/>.

	Vývoz, 2022, mil. eur	Podíl na celkových vývozech	Roční růst 2018–2022
Elektrická generátorová soustrojí a rotační měniče	219,1	15	28
Potravinové přípravky	216,6	22	-9
Sýry, tvaroh	198,9	10	0
Minerální oleje	197,1	8	-3
Maso a jedlé droby	173,4	81	9
Vepřové maso	143,5	5	-17
Olej a produkty destilace vysokotepečných dehtů	117,3	8	362
Ocelové konstrukce (mosty, věže...)	114,5	15	-23
Nábytek a jeho součásti	82,1	5	-2
Zvedací, manipulační, nakládací zařízení	74,2	13	27

Zdroj: UN Comtrade

Tabulka 8: Odpovědi členů Danish Industry na otázku: Do jaké míry očekáváte dopady brexitu v následujících oblastech?

	Velmi	Trochu	Málo	Vůbec ne	Nevím
Dodavatelské řetězce	7,2	13,2	19,3	21,2	4,7
Obchodní náklady	8,9	16,6	19,7	17,4	3,0
Prodejní příležitosti	7,4	18,3	19,7	15,5	4,7
Konkurenceschopnost	5,5	13,2	20,4	21,0	5,5
Administrativní náklady	11,3	17,2	14,6	17,2	5,3
Výměna dat	1,7	8,1	17,2	26,1	12,5
Mobilita zaměstnanců	1,9	7,4	14,4	33,8	8,1
Investice	2,1	7,4	14,6	32,5	8,9
Financování	0,8	5,9	15,3	32,7	10,8

Zdroj: Danish Industry¹⁹³

Z průzkumu dánského svazu průmyslu a dopravy Danish Industry mezi jeho členy vyplývá, že navzdory očekávání výraznějších dopadů brexitu na dánskou ekonomiku firmy zatím brexitu nepřikládají tak velkou váhu. Danish Industry požádal své členy o odhad dopadů brexitu v různých oblastech jejich podnikání: dodavatelské řetězce (20,4 %), obchodní náklady (25,5 %), prodejní příležitosti (25,7 %),

konkurenceschopnost (18,7 %), administrativní náklady (28,5 %), výměna dat (9,8 %), mobilita zaměstnanců (9,3 %), investice (9,5 %) a financování (6,7 %).

Dánské podniky se pravděpodobně dokázaly vyrovnat s novými administrativními požadavky lépe než některé jiné členské země, protože mezi hlavní obchodní partnery Dánska patří Norsko, a proto má řada dánských firem zkušenosti s exportem mimo EU. Dánské firmy tak měly lepší přípravu na dopady Brexitu v oblasti nových celních postupů než jiné země v EU.

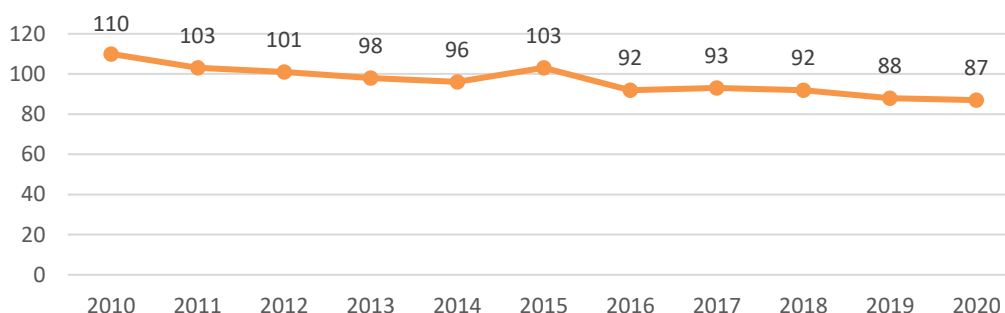
5.1.2 HLAVNÍ HROZBY A NEGATIVNÍ DOPADY BREXITU

RYBOLOV

Odchod Velké Británie z EU výrazně ovlivnil vztahy v oblasti rybolovu v celém regionu s největším dopadem na sousedící přímořské státy – zejména Francii, Irsko, Nizozemí a Dánsko. Po brexitu velká většina rybolovných oblastí, které byly po mnoho dekád spravovány evropskými pravidly, je nyní pod společnou správou s Velkou Británií. Po vyrovnávacím období do roku 2026 se očekávají restriktivnější pravidla pro vstup evropských plavidel do britských vod. Nejspornější záležitostí je transfer rybolovných kvót v rozsahu 25% unijního podílu na britských vodách.¹⁹⁴

V Dánsku se podle odhadů University of Copenhagen očekával pokles v rybolovném příjmu o 30 % a v případě velkých rybářských korporací až o 60 % celkových příjmů.¹⁹⁵ V červenci 2023 Danish Fisheries Agency oznámila dokončení kompenzačních příspěvků ve výši 106,2 milionu eur na ztráty způsobené poklesem rybolovné kvóty.¹⁹⁶ Tuto dotaci schválila Evropská komise a vyplácí se prostřednictvím evropských fondů z rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu. Vyplacení dotace bylo v souladu s pravidly rezervy vázané na implementaci zelených iniciativ s cílem modernizovat dánskou rybářskou flotilu a minimalizovat její dopad na životní prostředí, a proto se některé subjekty rozhodly rybolov v Dánsku opustit a dotaci nevyužít. Je otázkou, zda lze zhoršení podmínek v rybolovném průmyslu přičítat pouze brexitu, protože počet dánských společností v tomto oboru se postupně snižuje již od roku 2013, jak ukazuje statistika níže.

Obrázek 22: Vývoj počtu dánských společností v rybolovu, chovu korýšů a měkkýšů a v konzervářském a zpracovatelském průmyslu, 2010–2020

Zdroj: Statista

ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

¹⁹⁴ „Fishing Quota Changes after Brexit“, Epthinktank, 2. dubna 2022,

<https://epthinktank.eu/2022/04/02/fishing-quota-changes-after-brexit/>.

¹⁹⁵ Thomas Jensen, „Danish Trade with the UK Post Brexit“, Eurofish (blog), 8. srpna 2019,

<https://eurofish.dk/news/danish-trade-with-the-uk-post-brexit/>.

¹⁹⁶ „Denmark pays DKK 791 million in Brexit compensation | SeafoodSource“, červenec 2023,

<https://www.seafoodsource.com/news/supply-trade/denmark-pays-dkk-791-million-in-brexit-compensation>.

Spojené království má druhý největší deficit obchodu s mlékem na světě a závisí na dovozech. Převážná většina (98 %) dovozu mléčných výrobků do Spojeného království pocházela dříve z Evropské unie. Mezi klíčové dodavatele patří také dánská společnost Arla Foods. Ta je největším dodavatelem čerstvého mléka a smetany jak ve Skandinávii, tak ve Spojeném království a ročně produkuje více než 2,2 miliardy litrů mléka. Máslo a sýry se řadí mezi hlavní dánské vývozy v tomto odvětví. Většinu tvoří vývoz dánského másla Lurpark, což v roce 2019 představovalo 7 000 tun.¹⁹⁷ Přestože mezi většinou firem panovaly obavy o osud těchto vývozu, zdá se, že po uzavření dohody má brexit pro dánské vývozce v tomto oboru zatím spíše mírnější průběh. Očekává se však určité zvýšení ceny kvůli administrativním nákladům, což může potenciálně snížit prodeje.¹⁹⁸

5.1.3 JAKÉ PŘÍLEŽITOSTI PŘINÁŠÍ BREXIT DÁNSKU?

Dánsko hned od prvního dne po referendu přistoupilo k řešení jeho dopadů proaktivně a dánský premiér založil meziresortní pracovní skupinu, která se věnovala koordinaci problematiky spojené s brexitem.¹⁹⁹ Následně vznikl také dedikovaný brexit sekretariát při dánském ministerstvu zahraničních věcí.²⁰⁰ Do formulování dánské pozice k brexitu a jednání mezi Spojeným královstvím a EU se zapojila řada zájmových skupin, širší debata ve společnosti však neproběhla.

EXPANZE NA NOVÉ TRHY

Dánské vládní agentury na podporu exportu aktivně motivují dánské společnosti, aby se pokusily o kultivaci nových trhů a vybalancovaly tak ztráty na britském trhu. Z pohledu alternativních trhů se dánské společnosti obrací zejména na tyto země: Švédsko, Nizozemí, Německo, Belgie, Hongkong, Norsko, Čínu, Francii, Kanadu a Finsko.²⁰¹ Služby komerční diplomacie poskytované dánským firmám, včetně podpory při vstupu na nové zahraniční trhy, jsou standardně na velmi vysoké úrovni. Oproti ČR jsou však tyto služby poskytovány dánským firmám za úplaty a dánská velvyslanectví za poskytnuté služby standardně vystavují firmám faktury.²⁰² V návaznosti na brexit přišla dánská vláda se zvláštním programem, který umožnil firmám schopným prokázat negativní zasažení svého podnikání v důsledku brexitu (zvláště firmám ze segmentu malých a středních podniků) získat vouchery na služby komerční diplomacie dánských velvyslanectví s výraznou, až 75% slevou.²⁰³ Tento program byl také financován z brexitové rezervy EU (BAR).

¹⁹⁷ Af Henrik Kongsgaard, „Fødevareindustrien aflyser Brexit-panik“, Food Supply DK, 15. února 2021, https://www.food-supply.dk/article/view/774940/fodevareindustrien_aflyser_brexitpanik.

¹⁹⁸ Af Henrik Kongsgaard, „Fødevareindustrien aflyser Brexit-panik“, Food Supply DK, 15. února 2021, https://www.food-supply.dk/article/view/774940/fodevareindustrien_aflyser_brexitpanik.

¹⁹⁹ Jesper Dahl Kelstrup Jensen Professor Mads Dagnis, „Brexit and Denmark's Commitment to the Single Market“, UK in a changing Europe, 20. března 2018, <https://ukandeu.ac.uk/brexit-and-denmarks-commitment-to-the-single-market/>.

²⁰⁰ Ministry of Foreign Affairs of Denmark, <https://um.dk/en/travel-and-residence/brexit-and-eu-etias-and-ess->.

²⁰¹ „Alternative markeder for dansk eksport efter Brexit“.

²⁰² Srovnej Kruliš Kryštof a Alice Rezková, „Aktuální trendy ekonomické diplomacie ve vybraných zemích EU“, Research paper AMO, srpen 2015, Operativní analýza pro MZV ČR, listopad 2015, dostupné na: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/07/amocz_RP_8_2015_web.pdf, str. 8 až 11.

²⁰³ Semistrukturovaný rozhovor autorů s představiteli dánských podnikatelských svazů, září 2023.

MOBILITA NADNÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ Z VELKÉ BRITÁNIE DO EU

Po brexitu uvažují některé nadnárodní společnosti o přesunutí svých sídel z Londýna do jiných evropských měst, případně o posílení svých evropských poboček a oslabení britských.²⁰⁴ Dánsko se dlouhodobě aktivně prezentuje jako země vhodná pro vstup na evropský trh, případně pro koordinaci aktivit v rámci skandinávského regionu.²⁰⁵ Brexit v tomto směru představuje pro Dánsko příležitost. Zatím však není k dispozici dostatek dat, aby bylo možné potvrdit, zda se tento cíl daří naplňovat.

MOŽNÝ PŘÍLIV PRACOVNÍ SÍLY Z VELKÉ BRITÁNIE DO EU

Podle dat Evropské komise mělo v prvních třech měsících roku 2022 až 49 % dánských firem problém získat pracovní sílu. Pro Dánsko tak může být zajímavý možný příliv nové pracovní síly z Velké Británie, neboť v Dánsku je zejména nedostatek zaměstnanců v oblasti strojírenství, zdravotnictví, školství, IT nebo finančních profesionálů.²⁰⁶ Řada vysoce kvalifikovaných zaměstnanců může do budoucna zvažovat svůj přesun z Velké Británie do EU s ohledem na rodinné či jiné osobní důvody. Dánsko se v tomto směru snaží zaujmout řadou daňových pobídek pro vědce a technologicky zdatné odborníky.²⁰⁷

DÁNOVÉ MAJÍ NYNÍ EU VÍCE V OBLIBĚ

Problémy, které následovaly brexit ve Velké Británii, také stojí za změnou postoje dánské společnosti vůči EU. V rámci průzkumu Danish Industry 32 % dotázaných odpovědělo, že po referendu ve Velké Británii vnímají EU pozitivněji.²⁰⁸ To naznačuje, že Dánsko nebude v blízké budoucnosti následovat britský příklad a vůči EU nyní přistupuje vstřícněji. Dánsko dokonce zvažuje možný vstup do bankovní unie. Začátkem roku Evropská centrální banka podepsala s Dánskem a dalšími pěti zeměmi memorandum o porozumění týkající se sdílení dat a spolupráce na koordinaci další možné supervize.

VYUŽITÍ REZERVY NA VYROVNÁNÍ SE S DŮSLEDKY BREXITU (BAR)

Dánský předběžný přiděl z rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu byl 274 999 278 eur v běžných cenách, z čehož částka 117 758 311 eur byla odvozena z obchodní výměny a 157 240 967 eur z oblasti rybolovu.²⁰⁹ V roce 2023 Dánsko využilo možnost převést část svého přidělu ve výši 66 026 588 eur do tzv. Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility), zatímco ve své brexitové rezervě

²⁰⁴ „London loses EU agencies to Paris and Amsterdam in Brexit relocation | Brexit | The Guardian“, <https://www.theguardian.com/politics/2017/nov/20/london-loses-european-medicines-agency-amsterdam-brexit-relocation>.

²⁰⁵ „Establish Your Headquarters in Denmark – a Gateway to Europe“, Invest In Denmark, <https://investindk.com/set-up-a-business/headquarters>.

²⁰⁶ „Brexit: Denmark tells EU nationals in UK to relocate to Scandinavia to help deal with labour shortage | The Independent | The Independent“, <https://www.independent.co.uk/news/business/news/brexit-denmark-labour-shortage-eu-nationals-workers-move-uk-scandinavia-european-union-a7993971.html>.

²⁰⁷ „Denmark offers a special tax regime to highly paid inbound expatriates and researchers recruited from abroad“, BDO Global, červen 2022, <https://www.bdo.global/en-gb/microsites/tax-newsletters/ges-news/june-2022-issue/denmark-denmark-offers-a-special-tax-regime-to-highly-paid-inbound-expatriates-and-researchers-rec>.

²⁰⁸ „Brexit har gjort danskerne mere EU-positive“, Dansk Erhverv, <https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/2019/december/brexit-har-gjort-danskerne-mere-eu-positive/>.

²⁰⁹ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, ze dne 8. října 2021, L 362/3.

ponechalo 208 972 690 eur.²¹⁰ Dánsko tak obdobně jako Irsko, Španělsko nebo Nizozemsko patří mezi členské státy EU, které většinu své brexitové rezervy využily na opatření k nápravě negativních dopadů brexitu.

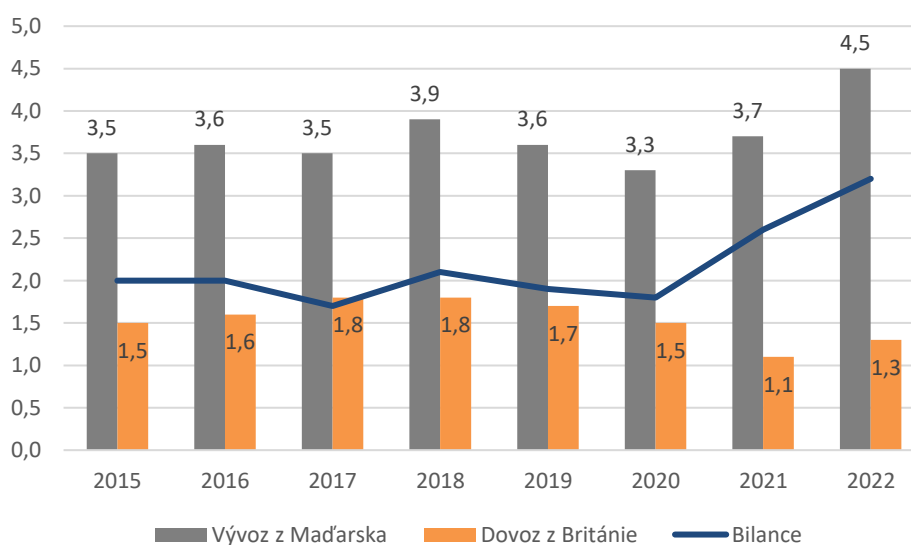
5.2 Maďarsko a brexit

5.2.1 JAK BREXIT OVLIVNIL MAĎARSKÝ OBCHOD SE SPOJENÝM KRÁLOVSTVÍM?

Velká Británie je 11. nejdůležitějším obchodním partnerem Maďarska, šestým největším investičním partnerem s více než 800 společnostmi, které vytváří více než 50 000 pracovních míst.²¹¹ Brexit v Maďarsku nejvíce ovlivní automobilový průmysl, zemědělství, potravinářský průmysl a dopravní služby, zejména pozemní kamionovou dopravu a logistické společnosti v Maďarsku.

Obrat zahraničního obchodu se zbožím dosáhl v roce 2022 rekordní výše 5,8 miliardy eur, a to především díky rychle rostoucímu maďarskému vývozu. Na celkovém obchodním obratu Maďarska se tak podílel 2 %. Přestože z grafu níže je patrné, že se intenzita vzájemné obchodní interakce po propadu během pandemie covidu-19 obnovuje na předcovidové hodnoty, pozice Spojeného království jako obchodního partnera se oslabuje. V roce 2016 činila vzájemná obchodní výměna 5,1 miliardy eur a podílela se na celkovém obchodním obratu ČR 2,9 %.

Obrázek 23: Vzájemná obchodní výměna Maďarska a Spojeného království se zbožím, v mld. eur, 2015–2022

Zdroj: UN Comtrade

Na případu Maďarska lze pozorovat velmi rychle rostoucí vývoz do Spojeného království, který stojí především na osobních automobilech a elektronických zařízeních. V tomto směru Maďarsko spolupracuje se Spojeným královstvím ve velmi podobném formátu jako Česká republika. Prohlubující se koncentrace na několik

²¹⁰ [2] Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2023/837, ze dne 17. dubna 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí (EU) 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, L 105/55.

²¹¹ About Hungary, „FM: UK Investments in Hungary Key for Economic Growth“, FM: UK investments in Hungary key for economic growth, 22. března 2023, <https://abouthungary.hu//news-in-brief/fm-uk-investments-in-hungary-key-for-economic-growth>.

klíčových sektorů vlivem brexitu je v Maďarsku velmi markantní. Vývozy automobilů a dílů se spolu s monitory v roce 2015 podílely na celkových vývozech do Spojeného království jen 20 %. V roce 2022 však již tento podíl činil 36 %. Tato čísla v Maďarsku ovlivnil zejména rekordní vývoz osobních automobilů a dílů, který mezi lety 2018 až 2022 průměrně vzrostl o 31 %. Maďarské regiony specializované na automobilový průmysl (zejména Nyugat-Dunántúl), jsou podobně jako střední Čechy více vystavené možným výkyvům v zaměstnanosti v důsledku brexitu, protože jsou velmi úzce specializované na jedno odvětví, ve kterém je zaměstnaný vysoký podíl pracovní síly v regionu.

Tabulka 9: Maďarské vývozy do Spojeného království podle HS4 položky, v mil. eur, 2022

	Vývoz, 2022, mil. eur	Podíl na celkových vývozech	Roční růst 2018-2022
Osobní automobily	942	8	59
Součástky pro motorová vozidla	355	5	5
Monitory a projektor	272	9	5
Stroje na automatické zpracování dat	187	4	-12
Elektrické akumulátory	137	2	201
Farmaceutické přípravky	115	14	64
Nové pneumatiky	92	5	6
Elektromechanické přístroje pro domácnost	82	16	67
Odměřené léky	78	2	-6
Optická vlákna, kabely	71	23	-2

Zdroj: UN Comtrade, vlastní výpočty

Zájmem Maďarska je v budoucnosti udržet s Velkou Británií co nejužší vztahy nejen kvůli důležité pozici Velké Británie jako obchodního partnera, ale také kvůli velkému počtu maďarských občanů žijících v Británii. Maďarská komunita žijící ve Spojeném království se odhaduje na 180 000 až 200 000 lidí.²¹² Maďarsko se proto v rámci brexitového vyjednávání soustředilo primárně na otázky spojené s mobilitou svých občanů, podmínky přístupu maďarských firem na britský trh nebyly vysoko na vládní agendě ani ve společnosti širěji diskutovány.²¹³

²¹² About Hungary, „FM: UK Businesses in Hungary Proved Their Loyalty during Pandemic“, FM: UK businesses in Hungary proved their loyalty during pandemic, 6. července 2022, <https://abouthungary.hu//news-in-brief/fm-uk-businesses-in-hungary-proved-their-loyalty-during-pandemic>.

²¹³ Dr Balazs Szent-Ivanyi, „Hungary and Brexit: Limited Interest?“, UK in a changing Europe, 27. října 2020, <https://ukandeu.ac.uk/hungary-and-brexit-limited-interest/>.

5.2.2 HLAVNÍ HROZBY A NEGATIVNÍ DOPADY BREXITU

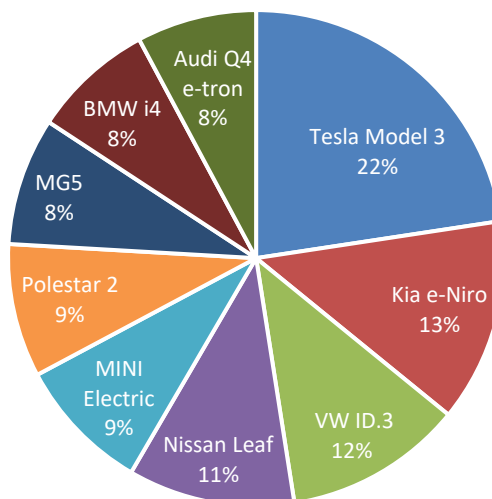
AUTOMOBILOVÝ PRŮMYSL

Automobilový sektor je jedním z hlavních průmyslových odvětví Maďarska a generuje téměř 21 % celkových exportů. V tomto odvětví působí více než 600 společností, zaměstnávajících celkem 100 000 lidí. Své továrny zde postavili čtyři velcí výrobci originálního vybavení automobilů: Suzuki, Audi, Opel a Daimler. Hromadná výroba automobilů značky Mercedes-Benz začala v březnu 2012 v Kecskemétu. Audi rozšiřuje své operace od roku 2008 a vytvořilo druhý největší závod na výrobu motorů na světě v Győru. Kromě montáže vozů založilo Audi v Maďarsku také vývojové a výzkumné centrum. V roce 2022 zahájilo BMW výstavbu továrny v Debrecínu.²¹⁴

Vývoz osobních aut je tedy pro Maďarsko klíčový a zejména v několika posledních letech (2018–2022) zaznamenává velmi dynamický, až téměř bezprecedentní růst 31 %. Zvyšuje se i podíl vývozu osobních aut do Británie na celkových vývozech. Stejně jako pro Českou republiku, Spojené království je druhým nejdůležitějším trhem pro vývozy maďarských automobilů. Vystává otázka, jak může být vývoz maďarských automobilů do Spojeného království tak úspěšný, když poptávka po autech je v Británii rekordně nízká.

Přestože prodej aut na britském trhu pokulhává, prodeje elektrických aut rychle rostou. V roce 2022 představovaly elektromobily s bateriemi (BEV) 16,6 % ze všech nových registrací automobilů. Poprvé překonaly diesellové vozy a staly se tak druhým nejoblíbenějším pohonem po benzinových autech. Širší pohled ukazuje, že plug-in automobily (tj. jak BEV, tak PHEV) tvořily 22,9 % nových registrací v roce 2022, což představuje rekordní hodnotu.

Obrázek 24: Přehled nejprodávanějších značek elektrických automobilů ve Spojeném království, 2022

Zdroj: MER UK²¹⁵

Odpověď na otázku rychle rostoucích vývozu automobilů tedy může spočívat v rostoucí poptávce po elektrických automobilech. V roce 2018 začala společnost

²¹⁴ „BMW Group’s State-Of-The-Art Debrecen Plant To Get On-Site Battery Assembly Capacity – Hungarian Investment Promotion Agency“, viděno 22. října 2023, <https://hipa.hu/news/bmw-group-s-state-of-the-art-debrecen-plant-to-get-on-site-battery-assembly-capacity/>.

²¹⁵ „The Best-Selling Electric Cars Of 2022 In The UK | Mer UK“, 8. února 2023, <https://uk.mer.eco/news/best-selling-evs-in-the-uk/>.

Audi vyrábět elektrická auta právě v Maďarsku, což může v kombinaci s obecnou oblibou této značky v Británii skutečně vést k vyšším vývozům do Spojeného království.²¹⁶ Do budoucna se pravděpodobně vývozy elektromobilit z Maďarska do Spojeného království dále posílí, protože další značky budou v Maďarsku zavádět výrobu. Od roku 2021 vyrábí elektromobily v Maďarsku také Mercedes-Benz.²¹⁷

5.2.3 JAKÉ PŘÍLEŽITOSTI PŘINÁŠÍ BREXIT MAĎARSKU?

PARTNERSTVÍ S VELKOU BRITÁNIÍ V OBLASTI AUTOMOBILOVÉHO PRŮMYSLU

Maďarsko spolu s dalšími zeměmi ve střední Evropě a EU konkuruje Velké Británii ve snaze získat investice v oblasti výroby baterií do elektrických aut. EU se podařilo sjednotit sedm států na podporu Evropské bateriové aliance (Europe Battery Alliance) s fondem šest miliard eur s cílem vybudovat globální centrum na výrobu baterií do roku 2030.²¹⁸ Obecně na národní úrovni se členské státy snaží získat velké investice do výroby baterií formou finanční podpory anebo formou speciální ekonomických zón. Na stejné strategické misi je i Spojené království, kterému se však zatím nedaří na tomto poli uspět, zejména kvůli chybějícím nástrojům, které by investice v tomto oboru přilákaly do UK. Potenciální užší partnerství s Maďarskem by tedy mohlo být pro Velkou Británii možnou cestou, jak v této oblasti posílit svou konkurenční výhodu.

PŘESUN VÝROBY ZE SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ DO MAĎARSKA

Stejně jako v případě České republiky i Maďarsko již registruje případy, kdy se navyšuje existující výrobní kapacita, případně se vytváří nová. Například americká společnost Xylem, která se zabývá vodními technologiemi, rozšířila svou působnost v Maďarsku o novou továrnu ve městě Abony a přesunula do ní vybavení z provozovny ve Spojeném království, kde zůstane pouze back office.²¹⁹ Společnost Bosch také přesouvá výrobu zahradního nářadí z Velké Británie do Maďarska, což vyústí ve ztrátu 140 pracovních míst v existujícím provozu v Británii.²²⁰

VLÁDNÍ PODPORA A VYUŽITÍ REZERVY NA VYROVNÁNÍ SE S DŮSLEDKY BREXITU (BAR)

Maďarský předběžný příděl z rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu byl 57 157 852 eur v běžných cenách a byl plně odvozen z obchodní výměny.²²¹ Na základě komunikace ohledně nařízení o rezervě pro přizpůsobení se brexitu je v Maďarsku k dispozici hotovostní dotace ve výši 22 miliard maďarských forintů (přibližně 62 milionů eur) na kompenzaci negativních dopadů brexitu a přizpůsobení se novému tržnímu prostředí. Hlavním účelem této pomoci je kromě kompenzace ztrát stimulace

²¹⁶ John Szabo et al., „The Future of the European Automobile Industry“, The European Trade Union Institute, b. r., <https://www.etui.org/sites/default/files/2022-08/Is%20zero-carbon%20possible%20with%20zero%20job%20loss%20-%20Hungary%20-%20Szabo.pdf>.

²¹⁷ „Mercedes-Benz will launch series production of a purely electric vehicle in Hungary – VIDEOREPORT – Hungarian Investment Promotion Agency“, 22. října 2021, <https://hipa.hu/news/mercedes-benz-will-launch-series-production-of-a-purely-electric-vehicle-in-hungary/>.

²¹⁸ „European Battery Alliance“, European Commission, https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/industrial-alliances/european-battery-alliance_en.

²¹⁹ „Xylem Water Systems Magyarország | Business expansion | Factsheet 104929“, <https://apps.eurofound.europa.eu/restructuring-events/detail/104929>.

²²⁰ „Bosch Suffolk Plan for Hungary Move Threatens 140 Jobs“, BBC News, 28. května 2019, sek. Suffolk, <https://www.bbc.com/news/uk-england-beds-bucks-herts-48432586>.

²²¹ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, ze dne 8. října 2021, L 362/3.

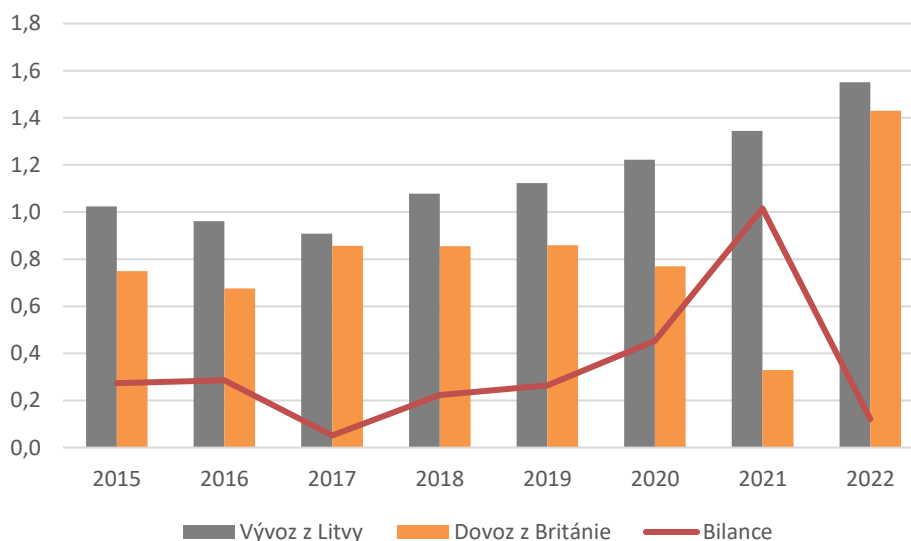
dalšího ekonomického rozvoje a investic. Výše hotovostní dotace činí 20–50 % z částky CAPEX, ale maximálně částku ztráty způsobené brexitem.²²² V roce 2023 patřilo Maďarsko mezi menšinu států, které ani z části nevyužily možnost převodu svého přídělů do tzv. Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility).²²³ V případě Maďarska, obdobně jako u Polska, mohla v tomto rozhodnutí sehrát roli i obava z podmíněnosti (tzv. kondicionality) čerpání prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost, která se u čerpání z brexitové rezervy neuplatní.

5.3 Litva a brexit

5.3.1 JAK BREXIT OVLIVNIL LITEVSKÝ OBCHOD SE SPOJENÝM KRÁLOVSTVÍM?

Velká Británie je osmým nejdůležitějším obchodním partnerem Litvy, podle statistik Litevské národní banky třetím největším investičním partnerem.²²⁴ Na vývoz do Spojeného království je v Litvě vázáno 19 800 pracovních míst.²²⁵ Brexit nejvíce ovlivní nábytkářský průmysl. Stejně jako v ostatních členských zemích zasáhne také dopravní služby, zejména pozemní kamionovou dopravu a logistické společnosti v Litvě.

Obrázek 25: Vzájemná obchodní výměna Litvy a Spojeného království se zbožím, v mld. eur, 2015–2022

Zdroj: UN Comtrade

Obrat zahraničního obchodu se Spojeným královstvím dosáhl v roce 2022 rekordní výše téměř 3 miliard eur, a to zejména kvůli vysokému nárůstu dovozů ropy v roce 2022 a její zvýšené ceny. Na celkovém obchodním obratu Litvy se tak podílel 3,1 %.

²²² Schäffer Gábor, „EY-BCCH Tax Alert | New Cash Grant Opportunity – Post-Brexit Loss Compensation“, BCCH (blog), 28. září 2021, <https://bcch.com/?p=3060>.

²²³ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2023/837, ze dne 17. dubna 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí (EU) 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, L 105/55.

²²⁴ „Foreign direct investment by the ultimate investing country“ (Lietuvos Bankas, 13. října 2023), https://www.lb.lt/uploads/documents/files/statistika/isores_sektorius_statistikos_pranesimai/TUI/FDI%20oby%20ultimate%20investing%20country%202022.pdf.

²²⁵ „Trade and Investment Factsheets: Lithuania“ (UK Government, Department for Business & Trade, 11. 2023), <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/653fbf7d15099000124bf6f8/lithuania-trade-and-investment-factsheet-2023-11-01.pdf>.

Přestože z grafu je patrné, že intenzita vývozu nezakolísala ani během pandemie covidu-19, pozice Spojeného království jako obchodního partnera se oslabuje. V roce 2015 činila vzájemná obchodní výměna sice jen 1,8 miliardy eur, ale podílela se na celkovém obchodním obrátu Litvy 3,7 %. Litva kompletně přestala dovážet ruskou ropu v červnu 2022 a nahradila ji zdroji ze Saúdské Arábie, Kazachstánu, Spojeného království, USA a Norska.²²⁶ Před rokem 2022 Litva ze Spojeného království ropu nedovážela. Pokud by se tedy vzájemná obchodní výměna očistila od této komodity, klesl by obrát vzájemného zahraničního obchodu v roce 2022 na 1,9 miliardy eur a podíl na celkovém obchodu se zbožím by klesl na 1,9 %. Podíl vývozu do Spojeného království na celkových litevských vývozech od roku 2015 také klesl z 4,5 % na 3,5 % v roce 2022.

Mezi klíčové litevské exporty do Spojeného království lze zařadit nábytek, hnojiva, cigarety, stavební materiály, ale také výrobky potravinářského průmyslu a minerální oleje. Spojené království do Litvy dováží minerální oleje, stroje, automobily, elektrická a optická zařízení. Litevský vývoz do Spojeného království je podobným způsobem koncentrován jako v případě ČR na několik klíčových položek. V roce 2015 činily minerální oleje spolu s nábytkem a hnojivou téměř 50 % vývozu do Spojeného království. V roce 2022 již Litva logicky ropné oleje do Spojeného království nevyvážela, ale přesto tvořil nábytek, výrobky ze dřeva a hnojivo 35 % litevského vývozu do Spojeného království. Zejména vývoz nábytku jen s mírným přerušením během covidu-19 v roce 2020 stabilně roste.

Tabulka 10: Litevské vývozy do Spojeného království podle HS4 položky, v mil. eur, 2022

	Vývoz, 2022, mil. eur	Podíl na total. vývozech	Roční růst 2018–2022
Nábytek a jeho části	243,9	11	10
Minerální nebo chemická fosforečná hnojiva	107,6	12	17
Tabákové výrobky	99,6	12	44
Minerální oleje	56,4	1	-25
Semena řepky olejky	54,5	13	-
Výrobky stavebního truhlářství a tesařství	48,6	12	14
Krmivo pro domácí zvířata	48,1	16	2
Polyacetal, ostatní polyethery a epoxidové pryskyřice	36,4	4	-28
Těstoviny	33,6	33	100
Sedadla	33,5	5	8

Zdroj: UN Comtrade

²²⁶ Anastasiya Shapochkina, „Could Lithuania Hold the Key to Europe's Energy Security?“, The Conversation, 14. prosince 2022, <http://theconversation.com/could-lithuania-hold-the-key-to-europes-energy-security-194564>.

5.3.2 HLAVNÍ HROZBY A NEGATIVNÍ DOPADY BREXITU

NÁBYTKÁŘSKÝ PRŮMYSL

Výroba nábytku představuje v Litvě důležitou součást ekonomiky, která vytváří 2,5 % HDP a zaměstnává téměř 30 000 obyvatel. Více než 97 % výrobců spadá do kategorie malá a středně velká firma.²²⁷ Litva je čtvrtým největším dodavatelem společnosti Ikea po Polsku, Itálii a Německu, zároveň společnost Ikea dodává 10 % dřeva na výrobu jejích produktů. Vývoz nábytku rychle roste do tří hlavních litevských vývozních destinací: Švédska, Německa a Dánska.²²⁸ Přestože se předpokládalo, že litevské výrobce postupně vyřadí čínští producenti, společnost Ikea celosvětově prosperuje. Zejména v období krizí dává více lidí přednost nábytku z Ikea, a následně se daří také litevským výrobcům nábytku. I přes řadu nepříznivých ekonomických okolností jako vysoké ceny vstupů nebo výkyvy na trzích s nemovitostmi jsou litevští výrobci schopni expandovat a zvyšovat svou výrobní kapacitu.²²⁹ Přestože je podle vývozních statistik nábytek společnosti Ikea ve Spojeném království úspěšný, její vedení uvedlo, že brexit způsobil chaos zvýšením byrokracie, administrativy a nákladů v celém systému.²³⁰

TABÁKOVÝ PRŮMYSL

Stejně jako se daří vývozem litevského nábytku, rychlý nárůst vývozu do Spojeného království lze zaznamenat také u cigaret, kde je Litva šestým největším vývozcem na světě. Americká společnost Philip Morris je dokonce prvním zahraničním investorem v Litvě v 90. letech. V současné době je 98 % produkce směřováno na vývoz, mimo jiné do Spojeného království, kde litevské dovozy tabákových výrobků zaujímají 20 % celkových dovozů v dané položce.²³¹ V roce 2022 se americká společnost Philip Morris rozhodla přesunout svou výrobu z Ukrajiny do Litvy a posílit tak své existující kapacity v Litvě.²³² Příklad této společnosti jen potvrzuje příklady z ČR a dalších zemí, které se objevují v kontextu brexitu. Velké nadnárodní společnosti a firmy zapojené do jejich dodavatelských řetězců mají kapacitu se s brexitem nebo jinými ekonomickými výkyvy lépe vyrovnat.

KRMIVO PRO DOMÁCÍ ZVÍŘATA

Poměrně výraznou položkou litevských vývozu do Spojeného království je krmivo pro domácí mazlíčky, za kterým stojí litevská společnost Rocketo, která v Litvě konsoliduje finální produkty a poté je vyváží do Spojeného království. Společnost se podle slov zakladatele s žádnými problémy kvůli brexitu nesečkala, protože se na možné negativní dopady připravovala od prvního dne. Přestože se zvedly

²²⁷ „Lithuanian furniture industry“ (Enterprise Lithuania, květen 2021), <https://inovacijuagentura.lt/site/binaries/content/assets/analitika/analytical-products-en/overview-of-lithuanian-furniture-industry.pdf>.

²²⁸ „Lithuanian Furniture Makers among Ikea's Biggest Suppliers“, lrt.lt, 9. listopadu 2015, <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/119040/lithuanian-furniture-makers-among-ikea-s-biggest-suppliers>.

²²⁹ „EBRD and Citadele Support Expansion of Lithuanian IKEA Supplier“, viděno 9. listopadu 2023, <https://www.ebrd.com/news/2019/ebrd-and-citadele-support-expansion-of-lithuanian-ikea-supplier.html>.

²³⁰ Chris Giles, Jim Pickard, a Katie Martin, „Ikea boss says Brexit has caused 'chaos'“, Financial Times, 19. ledna 2023, sek. Brexit, <https://www.ft.com/content/9d7936e2-ad2d-43e9-9d5b-bb51888782df>.

²³¹ „The First Investors Recipe for Change – 30 Years of Growth, € 400 Million Investment and Exceptional Focus on Employees“, viděno 9. listopadu 2023, <https://www.pmi.com/markets/lithuania/en/overview/the-first-investor-s-recipe-for-change-30-years-of-growth-400-million-investment-and-exceptional-focus-on-employees>.

²³² „Philip Morris expands operations in Klaipėda, Lithuania after shutting down factory in Ukraine“, viděno 9. listopadu 2023, <https://interfax.com/newsroom/top-stories/84452/>.

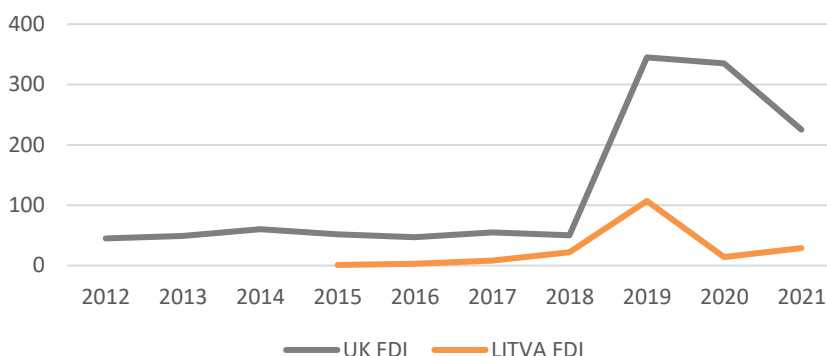
administrativní náklady, zaslání podle jeho zkušeností naopak zlevnilo a zrychlilo. Na přelomu roků 2020 a 2021 odmítli velcí dopravci přepravovat potraviny do Spojeného království, a tak byl nucen hledat alternativy v podobě malých přepravců, kteří se ukázali jako výrazně levnější a rychlejší.²³³

5.3.3 JAKÉ PŘÍLEŽITOSTI PŘINÁŠÍ BREXIT LITVĚ?

MOBILITA NADNÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ Z VELKÉ BRITÁNIE DO EU A PŘESUN CENTRÁL DO LITVY

V důsledku brexitu uvažuje řada nadnárodních společností o přesunutí svých sídel z Londýna do jiných evropských měst, případně o posílení svých existujících evropských poboček a oslabení britských.²³⁴ Velká většina zemí EU, které se po brexitu ucházely o přesun poboček evropských firem z Londýna do jejich měst, nebyla příliš úspěšná. Litvě se však ve velmi krátké době podařilo vytvořit v zemi fintech hub, čtvrtý nejdůležitější na světě hned po Spojených státech, Velké Británii a Singapuru, který přitahuje startupy z celého světa.²³⁵ Od roku 2015 se žádosti o autorizaci licencí pro fintech společnosti ztrojnásobily.²³⁶ Britská finanční společnost Revolut tak přesouvá svůj veškerý provoz do Litvy.²³⁷ Některé firmy jako InstaRem, transferGo nebo Contis jsou licencované ve Velké Británii, ale provoz se nachází v Litvě. Příliv britských investic potvrzuje i statistika níže. Úspěch Litvy na fintechovém poli demonstruje připravenost v kombinaci s příhodnými podmínkami v podobě brexitu, jak potvrzují i zástupci klíčových bankovních institucí v Litvě.²³⁸

Obrázek 26: Britské investice v Litvě, litevské investice ve Spojeném království, 2012–2021, v mil. britských liber

Zdroj: UK Government, Trade & Investments Factsheet – Lithuania

²³³ „Brexit“ itaka Lietuvos verslui: vežėjų paslaugos brangsta, darbas – sudėtingesnis“, Delfi verslas, jaro 2021, <https://www.delfi.lt/verslas/verslas/brexit-itaka-lietuvos-verslui-vezeju-paslaugos-brangsta-darbas-sudetingesnis-86267553>.

²³⁴ „London loses EU agencies to Paris and Amsterdam in Brexit relocation | Brexit | The Guardian“, <https://www.theguardian.com/politics/2017/nov/20/london-loses-european-medicines-agency-amsterdam-brexit-relocation>.

²³⁵ Keumars Afifi-Sabet published, „How Brexit Fuelled Lithuania's Ambitions to Become Europe's Fintech Capital“, ITPro, 28. května 2021, <https://www.itpro.com/business/business-strategy/359714/how-brexit-fuelled-lithuanias-ambitions-to-become-europes-fintech>.

²³⁶ „Lithuania's 'fintech' Drive Gets a Brexit Boost“, Reuters, 1. prosince 2017, sek. Brexit, <https://www.reuters.com/article/uk-fintech-lithuania-idINKBN1DV5BA>.

²³⁷ „Revolut blames Brexit as it shifts one million trading customers from London to Lithuania“, <https://www.telegraph.co.uk/business/2022/10/14/revolut-blames-brexit-shifts-thousands-trading-customers-london/>.

²³⁸ fDi Intelligence, „Lithuania Lures Tech Investors in Post-Brexit Dividend“, 16. dubna 2020, <https://www.fdiintelligence.com/content/feature/lithuania-lures-tech-investors-in-postbrexit-dividend-77250?saveConsentPreferences=success>.

MOŽNÝ PŘÍLIV PRACOVNÍ SÍLY Z VELKÉ BRITÁNIE ZPĚT DO LITVY

Až do roku 2020 bylo Spojené království nejpopulárnější destinací pro litevské emigranty. Litevskou komunitu ve Spojeném království tvořilo ve svém maximu 218 000 osob v roce 2018.²³⁹ Přestože v roce 2020 zažádalo o povolení k pobytu téměř 177 000 Litevců, od roku 2018 se tato komunita postupně zmenšuje a zároveň se téměř zastavila migrace do Spojeného království.²⁴⁰ K roku 2021 zůstalo ve Spojeném království 150 000 litevských občanů. Ti, kteří se vrátili zpět do Litvy, mají pozitivní dopad na místní ekonomiku. Začínají podnikat a přinášejí zpět do země zkušenosti z Velké Británie.²⁴¹ Již od roku 2011 Litva dlouhodobě aktivně podporuje návrat emigrantů prostřednictvím programů zapojujících diasporu po celém světě.²⁴² Se stejnou motivací stát také koordinuje webovou stránku „I Choose Lithuania“. Stránka cílí na potenciální migranty zpět do země, případně jakékoliv zájemce o přestěhování do Litvy, kteří by mohli zvrátit trend zmenšující se a stárnoucí populace.²⁴³ Dostupné průzkumy však potvrzují, že brexit pro většinu odchozích nebyl hlavním důvodem, ale pouze impulsem k rozhodnutí, které tak získalo v daném kontextu nový rámeček.²⁴⁴

VYUŽITÍ REZERVY NA VYROVNÁNÍ SE S DŮSLEDKY BREXITU (BAR)

Litevský předběžný příděl z rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu byl 12 184 573 eur v běžných cenách, z čehož dominantní částka 12 154 122 eur byla odvozena z obchodní výměny a pouhých 30 451 eur z oblasti rybolovu.²⁴⁵ V roce 2023 využila Litva možnost převést část svého přídělu ve výši 4 700 000 eur do tzv. Nástroje pro oživení a odolnost (*the Recovery and Resilience Facility*), zatímco ve své brexitové rezervě ponechala 7 484 573 eur.²⁴⁶

5.4 Hlavní závěry srovnání dopadů brexitu na vybrané země EU

Situace v analyzovaných zemích ukázala, že vzájemná obchodní výměna se Spojeným královstvím se vyvíjí obdobným způsobem jako v České republice. Pozice Velké Británie jako vývozního partnera postupně od britského referenda oslabuje. Přestože ve většině zemí se vývoz vrátil na hodnoty před pandemií covidu-19, dynamika jeho

²³⁹ „Lithuanian Nationals Population UK 2021“, Statista,

<https://www.statista.com/statistics/1252772/lithuanian-population-in-united-kingdom/>.

²⁴⁰ „Lithuanians among the Most Numerous Applicants for UK's Settled Status“, lrt.lt, 22. května 2020, <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1181181/lithuanians-among-the-most-numerous-applicants-for-uk-s-settled-status>.

²⁴¹ „How Is Life Back Home for the Lithuanians Who Left the UK Post-Brexit?“, euronews, 11. dubna 2022, <https://www.euronews.com/my-europe/2022/04/11/how-is-life-back-home-for-the-lithuanians-who-left-the-uk-after-brexit>.

²⁴² Ieva Birka, „Can Return Migration Revitalize the Baltics? Estonia, Latvia, and Lithuania Engage Their Diasporas, with Mixed Results“, migrationpolicy.org, 7. května 2019, <https://www.migrationpolicy.org/article/can-return-migration-revitalize-baltics-estonia-latvia-and-lithuania-engage-their-diasporas>.

²⁴³ „Renkuosi Lietuva“, <https://www.renkuosilietuva.lt/en/>.

²⁴⁴ Klimavičiūtė et al., „The Impact of Brexit on Young Poles and Lithuanians in the UK: Reinforced Temporariness of Migration Decisions“, Central and Eastern European Migration Review 9, č. 1 (2020): 127–42, <https://doi.org/10.17467/ceemr.2020.06>.

²⁴⁵ Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, ze dne 8. října 2021, L 362/3.

²⁴⁶ [2] Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) č. 2023/837, ze dne 17. dubna 2023, kterým se mění prováděcí rozhodnutí (EU) 2021/1803, kterým se stanoví prozatímní částky přidělené každému členskému státu ze zdrojů rezervy na vyrovnání se s důsledky brexitu a minimální částka podpory místním a regionálním pobřežním komunitám, L 105/55.

růstu není taková, aby držela krok s vývozem do jiných destinací. Zároveň klesá podíl vzájemné obchodní výměny na HDP analyzovaných zemí.

V Maďarsku a Litvě se vývoz stále více koncentruje do několika klíčových oblastí, ve kterých se daná země profiluje a vyváží i do jiných zemí. V těchto odvětvích vývoz do Velké Británie dále roste. Lze tedy vyvodit, že na tuto odvětví nemá z krátkodobého pohledu brexit zatím vliv. Další vývoj bude ovlivněn schopností dané země vyrovnat se s dalšími globálními trendy. Ať už se jedná o elektrické automobily, nebo nábytek.

Potvrzuje se také, že pokud je vývoz do Spojeného království v některém odvětví navázaný na konkrétní zahraniční investici, brexit tento vývoz významným způsobem neovlivní. Rozhodnutí o omezení nebo rozšíření výroby jsou často plánována dlouhodobě v kontextu celého EU trhu. Pokud tedy nábytkářská továrna společnosti Ikea v Litvě vyváží velkou část své produkce na britský trh, brexit se řadí mezi další z řady obchodních výzev, kterým musí daná společnost v současné době čelit.

Výjimku tvoří společnosti, které do brexitu spoléhaly na rychlé dodávky zboží do Velké Británie a z ní. Jedná se především o potravinářský průmysl a některé oblasti v maloobchodu, pro které může být pobrexitový stav překonatelný jen s velkými obtížemi. Opět zde platí pravidlo, že velké a zavedené společnosti situaci vyřeší, jak ukazuje například dánský potravinářský gigant Arla v oboru mléčných výrobků, na jejichž dovozech je britský trh závislý. Zvýšené náklady se však promítají do cen pro spotřebitele a je otázka, jak se těmto obchodním vazbám bude dařit z dlouhodobého pohledu.

Společnosti ve všech analyzovaných zemích musí čelit shodným překážkám se zvýšenou administrativou, cly nebo logistikou. V některých členských zemích mají firmy větší zkušenosti s obchodováním se zeměmi mimo EU, protože patří mezi jejich hlavní trhy, což potvrzují firmy například v Dánsku, kde mezi hlavní trhy patří Norsko, nebo v Litvě Spojené státy, případně donedávna Rusko. Nová pravidla tak pro ně nebyla novinkou a dokázaly se s nimi lépe vyrovnat, a to zejména na úrovni malých a středně velkých firem.

Z jednotlivých případových studií vyplývá, že z brexitu plyne také řada pozitivních efektů, které lze uchopit jako novou obchodní příležitost. Brexit sehrál pozitivní roli v Litvě, které se díky odlivu britských fintech společností z Londýna podařilo posílit svou pozici centra pro finanční technologie. Zároveň se do Litvy vrací velké množství migrantů, což kladně ovlivňuje podnikatelské prostředí v zemi a trend zmenšující se a stárnoucí populace. Maďarsko těží z rostoucího zájmu britských zákazníků o elektrické automobily.

Dánsko a Litva věnovaly poměrně hodně úsilí tomu, aby z brexitu vytvořily novou příležitost. Ať už ve formě projektů podporujících navázání vazeb na nové trhy, nebo vytvoření programů pro získání nové kvalifikované síly. Postupně se také nyní otevírá prostor pro zahájení bilaterální spolupráce se Spojeným královstvím v konkrétních oblastech společného zájmu, jak se o to pokouší například Maďarsko nebo Dánsko.

6 Doporučení

6.1 Doporučení pro firemní sektor

→ Pro své podnikatelské aktivity ve Spojeném království by české firmy měly zvážit založení dceřiné společnosti ve Spojeném království, zejména pro poskytování služeb. Tento postup přináší také možnost národního zacházení v případě, že se společnosti ucházejí o veřejné zakázky ve Spojeném království, což také otevírá přístup k veřejným zakázkám malého rozsahu. Pro výrobní firmy může být při zvážení všech rizik zajímavou alternativou destinace Severního Irska, které má díky hybridnímu režimu zaručenému dohodami mezi Spojeným královstvím a EU zjednodušený přístup na trh EU i do zbytku Spojeného království.

→ Britská strana zavádí nová pravidla postupně, a tak není proces brexitu stále ještě ukončen. Je proto třeba průběžně sledovat postup v implementaci TCA. Podnikatelské asociace a relevantní vládní agentury mají k dispozici aktuální informace a pořádají odborné semináře, na kterých se lze dozvědět více o směřování brexitu a osvědčených postupech jiných firem.

→ Přestože v současnosti je s vývozem na britský trh spojeno velké množství administrativy, Spojené království připravuje řadu projektů, které by měly do budoucna snížit administrativní zátěž při importu zboží: například jednotná odbavovací místa (*the Single Trade Window*) by měla být plně implementována do roku 2027. Při případném rozhovoru o opuštění britského trhu je proto vhodné brát v potaz, že administrativní náročnost exportu na trh Velké Británie může být v následujících letech z části redukována.

6.2 Doporučení pro veřejný sektor

→ Veřejný sektor by měl ve spolupráci s podnikatelskými organizacemi a jednotlivými exportéry na trh Velké Británie vyhodnocovat implementaci dohod TCA a na případné problémy reagovat prostřednictvím institucí EU a účasti ve výborech a pracovních skupinách zřízených v TCA. Zvláštní pozornost by měla být věnována období let 2024 až 2027, kdy Spojené království dokončí hraniční režim pro zboží, včetně sanitárních a fyto-sanitárních kontrol plánovaných na rok 2024 a jednotného odbavovacího místa (*the Single Trade Window*) s očekávaným úplným dokončením v roce 2027.

→ Jednotlivé resorty by měly v průběžném dialogu s profesními asociacemi analyzovat, zda není důvod zahájit jednání o uzavření bilaterálních dohod o uznávání odborných kvalifikací mezi Spojeným královstvím a ČR ve vztahu k dané profesi. Při zvažování tohoto kroku je vhodné vyhodnotit jak situaci s prokazováním kvalifikace získané v ČR ve Spojeném království, tak případnou potřebu usnadnit prokazování profesní kvalifikace získané ve Spojeném království s ohledem na potřeby trhu práce v ČR.

→ Ministerstvo financí by mělo posoudit daňovou a administrativní zátěž, kterou přináší využití režimu dohody o zamezení dvojího zdanění ČR–Spojené království, ve srovnání s obdobnými dohodami jiných členských států EU, se kterými si ČR po brexitu konkuruje. Je vhodné zaměřit se nejen na přípustnou výši srážkové daně u zdroje, ale také na uživatelskou přístupnost využívaných digitálních daňových rozhraní pro související úkony, jasnost výkladu relevantních právních pojmů a míru předvídatelnosti rozhodnutí finanční správy a soudů.

→ Brexit představuje příležitost využít lidský potenciál navrátilců ze Spojeného království. Vedle občanů ČR může jít zejména o občany Slovenska, případně Polska či pobaltských států. Země jako Litva aktivně vítají své navrátilce s ohledem na potřeby svého pracovního trhu. Pro Českou republiku jde o příležitost přivést na pracovní trh občany EU, s předpokládanou znalostí angličtiny a ochotou přestěhovat se za prací do jiné země.

→ Brexit částečně přepisuje některé existující dodavatelské řetězce. Řada britských firem uvažuje o založení své přítomnosti v EU, případně o uzavření/omezení provozu ve Spojeném království či posílení existujících kapacit v EU. Otevírají se tak nové příležitosti pro vstup zahraničních investorů, pro které by měly být nastaveny příhodné podmínky.

→ Česká republika požádala v roce 2023 o převod svého prozatímního přídělu v tzv. brexitové rezervě EU (BAR) v plné výši, tedy 54 918 029 eur, do tzv. Nástroje pro oživení a odolnost. Nemá tak již k dispozici tyto prostředky na pomoc firmám negativně dotčeným brexitem. Například Dánsko využilo část prostředků mj. na poradenskou podporu svých firem zasažených brexitem při expanzi na trhy mimo EU. Také Maďarsko a Polsko své příděly ponechávají plně v brexitové rezervě. ČR by měla vyhodnotit vliv absence této podpory na své exportéry a případně zvážit ve spolupráci s podnikatelskými asociacemi vhodné alternativní programy.

→ V důsledku samostatné obchodní politiky Spojeného království po brexitu budou vznikat odlišné podmínky pro přístup firem z třetích států na trhy obou stran TCA. To povede k rozdílným tržním podmínkám a konkurenceschopnosti firemního sektoru obou stran TCA. ČR by měla tyto změny sledovat a na úrovni EU prosazovat, aby společná obchodní politika EU reflektovala tuto novou situaci a postupovala při sjednávání a ratifikaci zón volného obchodu přinejmenším ve srovnatelném tempu, jaké bude mít Spojené království. Pro obchodní partnery ze států, jako je USA, Indie nebo Čína, totiž EU a Spojené království v mnoha ohledech představují podobně zaměřené ekonomiky a včasější liberalizace obchodu jedné ze stran TCA může znamenat ztrátu obchodních příležitostí pro stranu druhou.

ČR by při formulování své pozice vůči institucím EU měla přiměřeným způsobem zohlednit zájmy českých exportérů do Spojeného království. Ze strany zástupců automobilového průmyslu, včetně českého, byl v roce 2023 představen požadavek na prodloužení přechodných specifických pravidel původu pro elektrifikovaná vozidla v TCA o tři roky. Pokud EU nebude mít v následujících třech letech dostatečnou výrobní kapacitu baterií pro elektromobily na export do Spojeného království, povede současné nastavení těchto přechodných ustanovení v TCA k potenciální ztrátě konkurenceschopnosti českých výrobců elektromobilů ve Spojeném království a nelze vyloučit ani ztrátu souvisejících pracovních míst. ČR se řadí na pozici pátého největšího dovozce osobních automobilů do Spojeného království, s 5% podílem na celkových britských dovozech. Vývozy osobních automobilů do Spojeného království se podílí 8,6 % na celkových vývozech ČR v této kategorii. Elektromobily přitom mají představovat stále významnější část exportů automobilového průmyslu.

Brexit a přechod na režim TCA zasáhl především malé a střední podniky (SMEs), které nemohou nové administrativní náklady rozložit na tak velký objem exportu jako velké firmy. Řada institutů ulehčujících exportní administrativu, jako například status oprávněného hospodářského subjektu, je přitom nastavena zejména na fungování velkých podniků s odpovídajícími finančními možnostmi a zavedenými procedurami kontroly toku zboží. MPO a MZV by měly poskytovat odbornou pomoc exportérům do Spojeného království se zvláštním zaměřením na SMEs, například při zpracovávání regionálně-sektorových analýz a dalších obdobných nástrojů.

Příloha: Dotazníkové šetření

Průzkum dopadů brexitu na export a dodavatelské řetězce českých firem, zaměstnanost a další nepřímé dopady

V roce 2023 zpracovává Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) analýzu dopadů vystoupení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska z EU (brexit) na export a dodavatelské řetězce českých firem, včetně dopadů na zaměstnanost. Analýza je zpracovávána na základě výzvy Svazu průmyslu a dopravy ČR a bude sloužit organizacím zastoupeným v rámci tripartity i zástupcům státu.

Cílem studie je s ohledem na specifika české ekonomiky porozumět dopadům brexitu a způsobu využívání Dohody mezi EU a Spojeným královstvím o obchodu a spolupráci (Dohoda EU–VB) ze strany subjektů působících v ČR.

Pokud jste firma, která zaznamenala změny ve svém podnikání v důsledku brexitu či při adaptaci na režim Dohody EU–ČR, využijte prosím prostřednictvím tohoto dotazníku příležitost sdělit nám informace o své situaci, abychom na jejich základě mohli vypracovat zprávu pro organizace zastoupené v rámci tripartity a pro veřejný sektor. Předané informace zároveň mohou být podnětem pro případné zavedení nástrojů veřejného sektoru, které by vám v dané situaci mohly být nápomocné.

1. V jakých regionech v rámci ČR působí vaše firma? (Pokud je vaše firma přítomna na více místech, klikněte na vše, co platí.)

- Celá ČR
- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Zlínský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj

2. Jaká je velikost vaší firmy? (Zaškrtněte prosím pouze jednu možnou odpověď s ohledem na počet zaměstnanců.)

- Mikropodnik (1–9 zaměstnanců)
- Malý podnik (10–49 zaměstnanců)
- Střední podnik (50–249 zaměstnanců)
- Velký podnik (250 a více zaměstnanců)

3. V jakém odvětví podnikáte? (Zaškrtněte prosím relevantní obory.)

- Maloobchod (potravin y a nápoje)
- Maloobchod (mimo potraviny a nápoje)
- Strojírenství
- Automobilový průmysl
- Účetní, právní nebo jiné konzultační služby
- IT
- Telekomunikace

- Doprava
- Umění, kultura, sport
- Finanční služby
- Pojišťovnictví
- Turistika
- Nemovitosti
- Stavebnictví
- Jiná

4. Které aspekty vašeho podnikání byly ovlivněny brexitem a režimem pobrexítové obchodní Dohody EU–VB (Zaškrtněte vše, co platí.)

- Dovoz zboží do ČR
- Vývoz zboží z ČR
- Tok a zpracování dat
- Dodavatelský řetězec
- Odběratelský řetězec
- Celní administrativa
- Daňová administrativa (mimo cla)
- Poskytování služeb do Spojeného království
- Problémy s certifikací vašich výrobků či služeb pro trh ve Spojeném království
- Pravidla původu zboží
- Požadavky na označování zboží určeného pro trh ve Spojeném království
- Volný pohyb pracovníků mezi EU a Spojeným královstvím
- Jiná

5. Popište prosím povahu problému/problémů, kterým vaše firma čelí v souvislosti s brexitem či přechodem na režim Dohody EU–VB.

6. Přijala vaše firma v důsledku brexitu nějaká zásadní opatření, jako například přeorientování se na jiné cílové trhy, změnu dodavatelů/odběratelů, změnu holdingové struktury nebo zvýšené výdaje na poradenství v souvislosti s brexitem? O jaká opatření ve vašem případě šlo?

7. Využila vaše firma (případně, pokud je to pro vaše podnikání relevantní, firmy z řad vašich odběratelů či dodavatelů) nástroje veřejné podpory (v ČR či v jiném členském státě EU) v souvislosti brexitem či přechodem na režim Dohody EU–VB?

8. Jaké nástroje veřejné politiky by podle vás bylo vhodné zajistit k ulehčení vašich problémů vzniklých v souvislosti brexitem či přechodem na režim Dohody EU–VB?

9. Zaznamenala vaše firma v důsledku brexitu nějaké změny v zaměstnanosti (zejména propouštění v souvislosti se ztrátou odbytiště v důsledku brexitu, či naopak nutnost zaměstnat další pracovní sílu v rámci vypořádání se s novou administrativou při přechodu na režim Dohody EU–VB)?

10. Máte nějaké další informace či podněty, které byste chtěli v této souvislosti připojit?

Máte zájem probrat s námi situaci vaší firmy a informace poskytnuté v tomto dotazníku také osobně (formou online rozhovoru či osobního setkání)? Pokud ano, zanechte nám prosím kontakt, rádi se vám ozveme a navrhne termíny setkání.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničněpolitický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

 +420 224 813 460

 www.amo.cz

 info@amo.cz

 Žitná608/27, 11000 Praha1

 www.facebook.com/AMO.cz

 www.twitter.com/amo_cz

 www.linkedin.com/company/amocz

 www.youtube.com/AMOCz

Kryštof Kruliš

Kryštof Kruliš je analytikem AMO se zaměřením na vnitřní trh a právo EU a vztah EU a anglofonních zemí. V roce 2017 získal titul Ph.D. v oboru evropské právo na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde předtím také absolvoval summa cum laude magisterské studium v oboru právo a právní věda. V rámci programu Socrates-Erasmus absolvoval studium ve Švédsku na Jönköping International Business School. Své druhé magisterské studium absolvoval s vyznamenáním v oboru anglofonní studia na Metropolitní univerzitě Praha, kde následně začal přednášet. Po ukončení právnické fakulty pracoval čtyři roky v pražské pobočce přední mezinárodní advokátní kanceláře, kde poskytoval poradenství v oboru českého práva a práva EU významným českým i zahraničním klientům ze soukromého a veřejného sektoru. Ve své právní praxi se věnuje zejména otázkám práva EU a mezinárodního práva veřejného. S AMO spolupracuje od roku 2014. V roce 2016 založil zapsaný ústav Spotřebitelské fórum a stal se předsedou jeho správní rady.

 krystof.krulis@amo.cz

 [@krystof.krulis](https://twitter.com/krystof.krulis)

Alice Rezková

Alice Rezková je analytičkou AMO se specializací na ekonomické politiky zemí jižní, jihovýchodní a východní Asie. Vystudovala mezinárodní evropská studia a diplomacii na Vysoké škole ekonomické v Praze s hlavní specializací na evropskou ekonomickou integraci. Dále na VŠE úspěšně zakončila Honors Academia, navazující program magisterského studia s ekonomickým zaměřením pro vynikající studenty a profesionály. Uskutečnila stipendijní studijní pobyt na Hong Kong University of Science and Technology se zaměřením na mezinárodní obchod a politicko-ekonomické strategie jihovýchodních asijských států. V letech 2007–2010 pracovala jako ředitelka AMO. Byla řešitelkou a koordinátorkou řady výzkumných projektů věnujících se primárně problematice ekonomických a politických vztahů asijských zemí s EU. Věnuje se poradenství v oblasti vstupu na asijské trhy.

 alice.rezkova@amo.cz

 [@AliceRezkova](https://twitter.com/AliceRezkova)